

Torsdagen den 11 juni

Kl. 11.00–18.54

---

§ 1 Anmälan om ny riksdagsledamot

Följande berättelse hade kommit in från Valprövningsnämnden:

Berättelse om granskning av bevis för ny ledamot av riksdagen

Till Valprövningsnämnden har från Valmyndigheten inkommit bevis om att Thomas Strand (S) har utsetts till ny ledamot av riksdagen fr.o.m. den 1 september 2020.

Valprövningsnämnden har denna dag granskat beviset för den nya ledamoten och därvid funnit att det blivit utfärdat i enlighet med 14 kap. 28 § vallagen (2005:837).

Stockholm den 9 juni 2020

Svante O. Johansson

ersättare för ordföranden

/Agota Földes

sekreterare

§ 2 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2019/20:415

Till riksdagen

Interpellation 2019/20:415 Sverige under covid-19

av Markus Wiechel (SD)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 23 juni 2020.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 10 juni 2020

Socialdepartementet

Lena Hallengren (S)

Enligt uppdrag

Marianne Jenryd

Expeditionschef

§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:
Proposition
2019/20:181 till finansutskottet

EU-dokument
COM(2020) 225 till konstitutionsutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 5 september*.

*Svenskt deltagande
i militär insats för
stärkt säkerhet i Mali*

§ 4 Svenskt deltagande i militär insats för stärkt säkerhet i Mali

Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande 2019/20:UFöU4
Svenskt deltagande i militär insats för stärkt säkerhet i Mali (prop.
2019/20:86)
föredrogs.

Anf. 1 HANNA GUNNARSSON (V):

Fru talman! I dag debatterar vi i försvarsutskottet en ny militär insats i Mali. Vi har framför oss ett förslag om att skicka svenska soldater till ett av världens mest osäkra områden för att där göra ett arbete som vi vet är väldigt farligt. Vänsterpartiet kommer att rösta nej till det. Vi vill inte att svensk trupp ingår i det som heter Task Force Takuba.

Sverige kommer i och med detta beslut att vara en del av två olika militära insatser i Mali som leds och styrs från två olika håll. I december förra året fattade vi det senaste beslutet om Sveriges deltagande i FN:s insats Minusma i Mali. Minusma är en insats som styrs helt och hållet av FN och har både en civil och en militär del med målet att stabilisera Mali, få slut på våld och konflikter och att utveckla demokratin och det civila samhället.

Vänsterpartiet är för FN:s insats i Mali. Vi ser den som en del av Sveriges solidariska utrikespolitik där vi kan göra en insats för en fredligare värld. Vänsterpartiets önskan är att FN ska ha kapacitet och förmåga att genomföra alla internationella insatser själva.

Jag deltog själv i den resa som försvarsutskottet gjorde till Mali förra året och fick ta del av FN:s militära och civila arbete och även se hur de svenska soldaternas vardag och arbetsuppgifter är där. Vi i Vänsterpartiet vill framföra vårt stora tack till de svenskar som deltar i FN:s insats i Mali och till de anhöriga som håller ställningarna på hemmaplan.

Men, fru talman, man måste kunna hålla två tankar i huvudet samtidigt. Vänsterpartiet är emot ett svenskt deltagande i den franska insatsen Task Force Takuba. För oss i Vänsterpartiet är det viktigt att det är FN som styr och leder de militära insatserna för fred i världen och inte enskilda länder eller organisationer som Nato eller EU.

Task Force Takuba leds av Frankrike, ett land som har en historisk koppling till Mali som tidigare kolonialmakt. Vänsterpartiet anser att det är mycket olämpligt att militära insatser leds av enskilda länder på det här sättet.

Task Force Takuba är en mycket mer offensiv insats än de fredsbevarande insatser som FN leder. Den franska insatsen är mer inriktad på be-

kämpning av beväpnade terroristgrupper och därmed en insats som innebär mycket större risker för de soldater som vi sänder ut. Alla militära insatser är farliga, men detta är en mycket farligare insats än de insatser Sverige vanligtvis gör. Vår bedömning är dessutom i linje med den bedömning som Norge nyligen gjorde där de beslutade sig för att inte delta i Task Force Takuba.

Fru talman! I den proposition som regeringen har lagt fram som bakgrund till ärendet beskrivs säkerhetsläget i Mali. Det går att läsa att Mali är ett av världens fattigaste länder med en lång tid av väpnade konflikter och stora problem med drog- och vapenhandel, kidnappningar och terrorism.

Säkerhetsläget i Mali har under de senaste året pendlat fram och tillbaka. Det finns ett fredsavtal som är underskrivet, men det har också brutits. Konflikterna grundar sig bland annat i stora klimatförändringar i form av minskad nederbörd och stor torka som har tvingat befolkningen att lämna sina hem och därmed också ökat fattigdomen och utsattheten.

Här ser vi hur viktigt det är att se klimatförändringar och naturkatastrofer som säkerhetspolitiska hot och grund till krig och konflikt. Det är därför viktigt att man ser att bekämpandet av klimatförändringarna ute i världen också är ett sätt att arbeta för en fredligare värld.

Som en kontrast lever vi i Sverige i ett av världens fredligaste och rikaste länder. Det är därför självklart att Sverige ska delta i internationellt arbete för att främja fred, demokrati och utveckling i världen. Vi gör det på olika sätt. Framför allt gör vi det med bistånd och med olika former av expertis och hjälp för att bygga upp fredliga demokratiska samhällen. Men vi gör det också med militär för att bevara säkerhet och skydda civilbefolkningen.

Det är viktigt att vi alltid ser de bakomliggande orsakerna till krig och konflikter och att vi aktivt arbetar internationellt för att konflikter inte ska uppstå. Sveriges olika former av biståndsarbete är ett förebyggande arbete för att undvika krig och lidande för civilbefolkningen.

Fru talman! Vänsterpartiet ser gärna att Sveriges bidrag till FN-insatsen Minusma utvecklas i stället för att vi går in i en ny insats. Nyligen minskades Sveriges bidrag till FN:s insats. Vår egen camp i Timbuktu lades ner, och soldaterna har blivit flyttade till en annan del av landet. Att minska FN-insatsen samtidigt som vi går med i en franskledd insats i samma land tycker vi är fel sätt att arbeta och en felaktig signal att ge.

Vi anser också att det är problematiskt att omvärlden skickar olika typer av internationella styrkor till ett krigsdrabbat land. Det är inte lätt för befolkningen att se skillnad på de olika internationella insatserna och deras olika mål och syften. Även det är ett argument för att det är FN som ska stå för insatserna.

Vi menar att det är väldigt viktigt att det är FN som står bakom de militära insatserna runt om i världen och framför allt de insatser som Sverige deltar i. FN har ett naturligt stöd i folkrätten. Vi vill att det ska vara FN i stället för enskilda länder, Nato eller EU som leder insatserna.

Detta är en förutsättning för att vi i Vänsterpartiet ska acceptera Sveriges militära deltagande. I det här fallet är det en militär insats som leds av ett enskilt land. Det är dessutom en offensiv och inte fredsbevarande insats som innebär mycket stora risker. Det kan vi i Vänsterpartiet inte ställa oss bakom.

Jag yrkar därför bifall till vår reservation nr 1 som innebär ett avslag på propositionen i sin helhet och att Sverige inte ska skicka soldater till Task Force Takuba i Mali.

Anf. 2 KENNETH G FORSLUND (S):

Fru talman! Sveriges deltagande i internationell krishantering bidrar bland annat till att upprätthålla och stärka den regelbaserade världsordningen. För att bygga säkerhet behöver vi använda hela bredden av vår säkerhetspolitiska verktygslåda som diplomati, medling, konfliktförebyggande och förtroendeskapande åtgärder samt nationell civil, polisiär och militär förmåga.

Utgångspunkten för Sveriges engagemang är att säkerhet bäst byggs tillsammans med andra länder. I en tid av allt fler gränsöverskridande hot och nära samband mellan inre och yttre säkerhet är detta viktigare än kanske någonsin tidigare. Sveriges deltagande i fredsfrämjande insatser är också viktigt för vår nationella säkerhet och för vår försvarsförmåga.

Svenskt deltagande i fredsfrämjande insatser ska ha ett mandat från säkerhetsrådet. Detta gäller i synnerhet för fredsframtvingande insatser i enlighet med FN-stadgans kapitel VII. Då ska säkerhetsrådets mandat alltid sökas.

Också när det gäller fredsbevarande insatser i enlighet med FN-stadgans kapitel VI eftersträvas ett tydligt stöd från säkerhetsrådet. Samtidigt medger folkrätten att sådana insatser görs med den mottagande statens och övriga relevanta parter samtycke.

Utskottet konstaterar att den stora utmaningen uppstår i de exceptionella lägen där säkerhetsrådet inte förmår förhindra folkmord, brott mot mänskligheten, krigsförbrytelser, etnisk rensning eller andra omfattande övergrepp inklusive systematiskt våld mot kvinnor och utnyttjande eller exploatering av barn i väpnade konflikter.

FN-toppmötet i september 2005 slog fast det internationella samfundets ansvar att gemensamt förhindra grova övergrepp, folkmord och etnisk rensning. Sverige var en av de drivande krafterna bakom denna principöverenskommelse om skyldigheten att skydda, det som ibland kallas responsibility to protect. Det finns ett tydligt folkrättsligt mandat för den aktuella insatsen i Mali och för ett svenskt deltagande utifrån inbjudan från Malis regering om att delta i Task Force Takuba och bistå Malis säkerhetsstyrkor med att bekämpa väpnade terroristgrupper på Malis territorium.

Enligt den proposition som vi har fått från regeringen kan den svenska styrkan komma att verka även på Nigers territorium, under förutsättning att det finns en inbjudan från det landets regering och att nödvändiga avtal har ingåtts. Det framgår av den kompletterande information som utskottet har fått att en sådan inbjudan nu också har kommit till den svenska regeringen.

Fru talman! Läget i Mali har fortsatt att försämrats det senaste året, framför allt i centrala Mali men även i de norra delarna av landet. Landet präglas av säkerhetsmässiga, politiska, ekonomiska och humanitära utmaningar – minst sagt. Den statliga närvaron är begränsad, inte minst i norra och centrala Mali, med långtgående konsekvenser för människors levnadsvillkor. Mali är ett av världens absolut fattigaste länder. Bland 189 länder på UNDP:s index över mänsklig utveckling kom Mali 2019 på plats 184.

Både al-Qaida i islamiska Maghreb och Daish har etablerat sig i delar av Mali. I centrala Mali har flera nya grupper bildats, varav vissa har kopplingar till Daish. Bristen på statlig närvaro skapar utrymme för de extremistiska våldsbejakande gruppernas verksamhet. Terroristattentat inträffar regelbundet, och de är riktade mot såväl civila och militära säkerhetsstyrkor som den internationella civila och militära närvaron i landet. Konflikter mellan befolkningsgrupper ökar i Mali, bland annat till följd av kampen om krympande naturresurser.

Det försämrade säkerhetsläget i Mali bidrar till instabilitet i den kringliggande regionen. Gränsområdet mellan Mali, Niger och Burkina Faso, det så kallade tregränsområdet, präglas av svag statlig närvaro, vilket har gjort att möjligheterna för extremistgrupper att för sin rekrytering utnyttja det lokala missnöjet tyvärr är alltför goda.

Grupper med kopplingar till Daish är verksamma i området. Det har lett till ett ökat antal terroristattacker, inklusive mot civilbefolkningen. En del av området fungerar också som transportled för såväl legala som illegala varor.

FN:s stabiliseringsinsats i Mali, Minusma, som Sverige också deltar i, inrättades 2013 med stöd av FN-stadgans kapitel VII. Insatsens övergripande mål är att stödja genomförandet av fredsavtalet från 2015. Sverige har bidragit till Minusma sedan just 2015.

Med anledning av de motionsyrkanden som finns vill jag påminna om att det framgår av propositionen att den franska styrkan, Operation Barkhane, har ett säkerhetsrådsmandat att ingripa till stöd för Minusma när insatsen är under ett överhängande allvarligt hot. Minusma stöttar i sin tur Operation Barkhane och den regionala G5 Sahelstyrkan. Sambandet mellan de olika operationerna är viktigt att se. De behöver varandra. Man kan inte satsa på antingen den ena eller den andra.

Det svenska styrkebidraget till Task Force Takuba planeras uppgå till högst 150 personer på plats i insatsområdet och bland annat omfatta förmågor för en snabbinsatsstyrka inklusive egna helikopterresurser samt ha förmåga för skydd och bevakning. Bidraget kommer också att ha möjlighet att bidra med exempelvis transportflyg och kvalificerad sjukvård. Bidraget ska vara utgångsgrupperat i östra delen av mittersta Mali men ha beredskap att verka i hela landet. Bidraget beräknas vara på plats i cirka tolv månader.

Regeringens uppfattning är att de försämrade säkerhetsvillkoren gör att det snabbt kan uppstå behov av förstärkningar av den svenska insatsen. Den bedömningen delar utskottet. Av det skälet är det viktigt att det på förhand finns en marginal som riksdagen har fattat beslut om och som kan tas i anspråk för räddnings-, förstärknings- och evakueringsinsatser. Därför innebär beslutet att det vid behov kan sändas totalt upp till 250 soldater till den här insatsen, alltså ytterligare 100 stycken utöver grundbemanningen. Utskottet förutsätter att regeringen informerar de berörda utskotten och riksdagens kammare i anslutning till att en sådan marginal eventuellt tas i anspråk.

Att riksdagen ger regeringen ett bemyndigande att sända svenska trupper på uppdrag utomlands är ett beslut som innebär ett betydande ansvar. Som tragiska erfarenheter visar kan man inte utesluta förluster av människoliv i samband med fredsfrämjande uppdrag eller krishanteringsinsatser.

Utskottet noterar att Försvarsmakten bedömer att hotnivån för terrorism och väpnat våld är hög i Gaoregionen och i gränsområdet mellan Mali och Niger, där insatsen kommer att befinna sig. Samtidigt betonas i propositionen från regeringen att svenska förband har en hög förmåga vad gäller egenskydd, hög utbildningsnivå och materiel av hög kvalitet. Det bidrar till att hantera identifierade risker.

Det ska inte hymlas med att det här är en farlig insats som svenska män och kvinnor kommer att delta i. De kommer att utsättas för provningar, och de kommer att utsättas för faror. Det innebär också en stor anspänning för deras släkt och vänner. Jag vill därför rikta ett stort tack både till den personal som kommer att delta och till deras släkt och vänner, fru talman. Ni är alla med och bidrar personligen till internationell fred och säkerhet.

Fru talman! Med det vill jag yrka bifall till det sammansatta utrikes- och försvarsutskottets förslag i betänkande UFöU4.

Anf. 3 HANNA GUNNARSSON (V) replik:

Fru talman! Kenneth G Forslund säger i sitt anförande att vi bygger säkerhet tillsammans. Det stämmer helt och hållet. Det håller vi allihop med om. Det största tillsammans vi har i de här sammanhangen, kanske i världen överlag, är FN. FN är vårt absolut största tillsammans.

Det här är en insats som leds av ett enskilt land. Den leds av Frankrike och alltså inte av FN. Är att sälla sig till Frankrike verkligen rätt väg att gå i sammanhanget, i stället för att hålla fast vid det arbete som vi med ganska goda resultat har gjort i FN-insatsen?

Anf. 4 KENNETH G FORSLUND (S) replik:

Fru talman! Jag håller inte med om att det finns en motsättning här. Det är tvärtom på det sättet att FN har behov av komplement, av att länder och andra organisationer hjälper till att ta det ansvar som vi gemensamt behöver ta i världssamfundet.

Vi måste också vara ärliga och säga att FN inte har någon egen stridsledningskapacitet, inga egna ledningsresurser. FN är alltid, på olika sätt, beroende av medlemsstaters och organisationers medverkan för att kunna genomföra insatser. Ibland sker de i så kallad FN-regi, med en blå basker på personalen. I andra fall sker de utifrån FN-mandat eller inbjudan av landet och genomförs av ett eller flera medlemsländer, som i det här fallet.

Jag ser inte någon motsättning i det. De kompletterar varandra. Det är dessutom så att de två olika operationer som vi ska ingå i har att samverka med varandra, är beroende av varandra och behöver varandra.

Anf. 5 HANNA GUNNARSSON (V) replik:

Fru talman! Jag tackar för svaret.

Vore det inte en bättre väg att gå att lägga de resurser som vi lägger på den franskledda insatsen på FN-insatsen i stället? FN är definitivt sina medlemsländer, men detta är också resurser som vi har och som vi nu väljer att lägga någon annanstans i stället för att gå in och stärka den insats som finns i Mali.

Jag skulle också vilja fråga Kenneth G Forslund hur han ser på detta med att när det finns många olika insatser i ett land blir det svårt för befolkningen att se skillnad. Vi har sett det exempelvis i Afghanistan, där det

uppstod problem med att det var väldigt många olika styrkor inne samtidigt. Hur ser Kenneth G Forslund på den problematiken?

Prot. 2019/20:137
11 juni

Anf. 6 KENNETH G FORSLUND (S) replik:

Fru talman! Är det bättre att samla och lägga alla resurser i FN? Ja, det kan man tycka. Men kommer vi att hinna göra det så att vi hinner fram med hjälp i denna konflikt? Jag är tveksam till det. Jag tror att vi i det här fallet får konstatera att den bästa lösningen just nu är att agera i flera olika spår.

Skillnaden på olika insatser är absolut ett problem – i synnerhet så som det har varit i Afghanistan, där det har förekommit insatser som haft helt andra ambitioner och uppdrag från avsändaren än vad som har varit beslutat av FN. Det ska naturligtvis helst inte vara någon skillnad alls. Befolkningen ska kunna känna sig trygg med vad all internationell närvaro i ett land innebär, nämligen att den är till för att hjälpa dem och skapa en god säkerhet för dem. Det har inte alltid varit så man uppfattat det i exempelvis Afghanistan. Det finns mycket att säga om olika insatser där.

Men låt oss i så fall lära av de misstagen och se till att inte upprepa dem i Mali, och helst inte heller fortsätta dem i Afghanistan.

Anf. 7 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Försvarsministern! För två veckor sedan var det den 29 maj, veterandagen, numera och efter viss strid i riksdagen officiell flaggdag i Sverige. Årets högtidligheter på Gärdet i Stockholm fick dock ställas in – beklagligt men begripligt givet pandemin.

Det finns annars all anledning att fira de svenskar – kvinnor och män – som tjänat vårt land utomlands. De har verkat för freden. De har tagit post för humaniteten. De har sänts iväg för Sveriges och vårt lands intressens skull.

Det finns goda skäl att bära dessa känslor och denna respekt med sig som veterandagen föder då vi i dag ska debattera och besluta om att sända specialsoldater iväg på en svår insats till Mali. Det handlar om Sveriges bidrag till den franskledda insatsen Task Force Takuba i Mali.

Vi moderater ställer oss bakom regeringens förslag. Vi gör därmed gemensam sak med Socialdemokraterna och Miljöpartiet. Det är en styrka att inom försvars- och säkerhetspolitikens område kunna visa på parlamentarisk bredd. Men Moderaterna gör inte detta alldeles okritiskt, fru talman. Det handlar exempelvis om hur coronan påverkar själva insatsen och dess genomförande och om hur länder som lovat att delta kommer att uppfylla sin del. Och ytterst är det alltid en fråga om resurser och adekvat materiel, där det går att uttrycka sin besvikelse över att regeringssidan trots 100 timmar av förhandlande inte orkade, ville eller hade förmågan att samla partier bakom en överenskommelse när ett nytt försvarsbeslut nu ska fattas av riksdagen.

Fru talman! Den pandemi som drabbar Sverige och världen får stora konsekvenser, även säkerhetspolitiskt. Gemensamma övningar ställs in, och resurser riktas om för att stödja nationell krisberedskap. Samtidigt ökar hoten från påverkansoperationer, och frågan om säkerhetsrisker i samband med direktinvesteringar i strategiska sektorer aktualiseras genom risken för fientliga uppköp. I Europa såväl som globalt utmanas våra etablerade samarbeten.

*Svenskt deltagande
i militär insats för
stärkt säkerhet i Mali*

Fru talman! Parallellt med det förändrade omvärldsläget består samtidigt flera av de säkerhetshot som påverkat Sverige och EU under det gångna decenniet, med ett instabilt läge i såväl vårt östra som vårt södra närområde.

Den franska specialförbandsinsatsen Task Force Takuba syftar till att möta det ökande säkerhetshotet från väpnade terrorgrupper i Sahelregionen i Afrika. Det är ett centralt säkerhetsintresse för Europa.

Försvarsmaktens internationella insatser måste dock alltid ställas i relation till de nationella behoven. Det blir särskilt viktigt i en tid när Sverige måste bygga upp förmågan på hemmaplan. I det rådande läget är det även av stor vikt att Försvarsmaktens förmåga att stödja samhällets krisberedskap inte försämras. Det handlar om såväl logistik, underhåll och transporter som sjukvårdsresurser. Och det är i ljuset av detta ett nytt försvarsbeslut måste ses. Vi moderater kommer därför aldrig att medverka till ett kommande underfinansierat beslut.

Därtill får inte heller hälso- och säkerhetsläget för de medverkande soldaterna kraftfullt försämrats. En central fråga i sammanhanget rör även andra länders styrkebidrag i ljuset av pandemin, då det är betydelsefullt att fler samlas i insatsen. Tanken var på ett tidigt plan att exempelvis Norge skulle delta, något som sedan inte visade sig vara aktuellt.

Fru talman! Det är viktigt att se det svenska deltagandet i insatsen som ett led i våra förpliktelser inom ramen för artikel 42.7 i EU-fördraget. Det svenska engagemanget i Mali måste ställas i relation till det säkerhetspolitiska samarbetet med EU, inom EU och särskilt med Frankrike. Det är solidaritet, inte neutralitet, som nu gäller. Det blir än viktigare för Sverige att beakta i en tid av ökad osäkerhet.

Ett vitalt svenskt intresse handlar om vår förmåga att samla ett brett europeiskt engagemang kring de säkerhetspolitiska hot som påverkar oss här i vår del av Europa, i Östersjöområdet, såväl som i Arktis. Då är det också avgörande att vi förmår att visa ett starkt engagemang för det som händer i och söder om Medelhavsområdet, vars utveckling också har en långsiktig bäring på Sverige. Vi räknar med att andra länder i händelse av kris eller krig ska bistå oss, och då måste vi också ha förmåga att bistå våra vänner och allierade i händelse av kris eller krig för dem.

Fru talman! Olika samarbeten får konsekvenser. Det är därför särskilt angeläget att regeringen framöver i en skrivelse återkommer till riksdagen med att beskriva Sveriges samarbeten med viktiga länder som Storbritannien, Frankrike och Tyskland – projekt som Joint Expeditionary Force med Storbritannien, European Intervention Initiative med Frankrike och Framework Nations Concept med Tyskland – på ett mer samlat sätt.

Vi måste se Sveriges engagemang i världen som en helhet. Vårt land deltar i dag genom flera insatser i Mali, bland annat inom ramen för FN:s stabiliseringsinsats Minusma och EU:s utbildningsinsats EUTM. Men vi är också en av de största biståndsgivarna. Erfarenheterna från Afghanistan visar här på betydelsen av en god koordinering mellan bistånd och militära insatser för att ge maximal effekt.

Utvecklingen i den aktuella regionen präglas av svåra utmaningar med omfattande humanitära konsekvenser. Det instabila läget och hoten från terrorgrupper påverkar även Sveriges och EU:s säkerhet. Frånvaron av fred leder till flyktingströmmar, i en tid av omfattande utmaningar på migrationsområdet.

Fru talman! Instabilitet, våld, terror, okontrollerade flyktingströmmar – allt detta är realiteter! Då är det rätt och riktigt att agera och medverka. Det får dock inte råda några illusioner om insatsens komplexitet. Mali befinner sig i ett svårt läge. Svenska soldater i internationella insatser bidrar på ett ovärderligt sätt till säkerhet och skapar förutsättningar för fred och utveckling i en osäker värld.

Fru talman! Trupper, soldater och utsända utomlands förtjänar vårt stöd och vår respekt, inte bara genom att vi ännu tydligare på alla sätt manifesterar den 29 maj som vår nationella veterandag utan också genom att varje annan av årets dagar är en dag av respekt för våra veteraner och att politiken ger försvaret i bred bemärkelse tillräckligt med resurser. Det senare är en kommande kamp att föra här i riksdagen.

På grund av pandemin kommer endast 55 ledamöter att rösta i dag här i kammaren och därmed ställa sig bakom detta beslut. För egen del hade jag helst sett många fler för att tydligt manifesteras att det är vi i riksdagen som ska axla ansvaret för denna insats. Jag kan försäkra, fru talman, att jag åtminstone för de moderata ledamöterna har understrukit det delade ansvaret och att det är vi som riksdagsledamöter som står bakom detta beslut.

Med det vill jag också uttrycka min stora respekt för dem som under denna insats kommer att tjäna Sveriges intresse i Mali. Vi är med er i tanken, och vill se er åter hemma i Sverige. Ni förtjänar ett värdigt firande av veterandagen den 29 maj nästa år och alla år därefter.
(Applåder)

Anf. 8 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 1 som innebär ett avslag på regeringens proposition.

Vi debatterar i dag det sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande 4 om svenskt deltagande i militär insats för stärkt säkerhet i Mali.

Jag skulle dock vilja börja mitt anförande med att rikta ett tack till alla de kvinnor och män som genom sitt deltagande i någon av våra internationella insatser stått upp för fred, frihet och demokrati. Sverige har tagit ett stort ansvar och bidragit med personal och materiel till dessa insatser i över 70 år. Våra veteraners slit, hårda arbete och engagemang har lagt grunden för det goda renommé som svenska soldater erhållit internationellt. Ett kvitto på detta är förfrågningar som den vi debatterar just i dag där vår personal och våra förmågor efterfrågas av andra.

Även om vi senare i dag kommer att rösta nej till propositionen vill jag rikta ett tack till de soldater, män och kvinnor, som förmodligen kommer att delta i den här insatsen – det verkar ju finnas en majoritet för den – för deras bidrag. Ett stort tack! Vi tänker alla på er och hoppas att allt går bra.

Fru talman! I propositionen föreslås att riksdagen medger att regeringen ställer en svensk väpnad styrka på maximalt 250 personer till förfogande till och med den 31 december 2021 för att delta i insatsen Task Force Takuba i Mali. De svenska förbanden kommer att samarbeta med bland annat franska förband och ska framför allt kunna understödja, undsätta och förstärka pågående insatser inom Task Force Takuba. Man ska också bidra till att genomföra Task Force Takubas mandat i övrigt genom befintliga resurser och förmågor.

Fördelarna med ett deltagande i Task Force Takuba för Försvarsmaktens del är enligt propositionen att deltagande personal får erfarenhet av

att tjänstgöra i skarp verksamhet, att man uppnår ökad interoperabilitet och att man får ökad förståelse för metoder, procedurer och arbetssätt. Sammantaget bedöms insatsen leda till en ökad operativ och militär förmåga för det svenska försvaret.

Fru talman! Det är givetvis så, precis som regeringen anför, att ett svenskt deltagande skulle bidra till att bygga vissa förmågor i de svenska förbandens staber. Vidare är det riktigt att genom arbete i multinationella insatser främjas interoperabilitet och förståelse av metoder, procedurer och arbetssätt.

Övningar under fredsmässiga förhållanden kan aldrig jämföras med skarp verksamhet. Om detta är vi helt eniga. Men det säkerhetspolitiska läget i vårt eget närområde är det sämsta sedan kalla krigets frostiga dagar. En enig försvarsberedning fastslog 2019 att ett väpnat angrepp på Sverige numera inte kan uteslutas. Man konstaterade också att Sverige inte står rustat för att möta ett sådant angrepp.

Fru talman! Sverigedemokraterna anser därför att Sverige i nuläget i stället behöver fokusera på återuppbyggnad av såväl det militära som det civila försvaret, på vår egen försvarsförmåga och på utbildning av nya officerare framför deltagande i internationella insatser som den i Mali. Det har på många håll inom Försvarsmakten även framförts att man vill ha ett andrum från internationella insatser för att kunna fokusera på nationellt försvar.

Utöver detta har vi den pågående covid-19-pandemin som hittills skördat nästan 5 000 svenska människors liv och krävt Försvarsmaktens stöd.

Regeringen beräknar att kostnaden för det svenska bidraget under 2020 och även 2021 blir ungefär 190 miljoner årligen. Sverigedemokraterna anser att dessa pengar i stället bör användas till återuppbyggnad av det svenska totalförsvaret, inte minst med tanke på att det nu finns farhågor om att regeringen inte avser att leva upp till överenskommelsen i Försvarsberedningens rapport *Värnkraft*. Jag vill med anledning av det trycka på att Sverigedemokraterna fortfarande står bakom det som tidigare överenskommit i Försvarsberedningen avseende upprustning av försvaret. Vi är beredda att skjuta till nödvändiga resurser även bortom 2025.

Försvaret behöver långsiktiga planeringsförutsättningar, och Sverigedemokraternas mål är att fram till 2030 successivt öka försvarsanslaget till 2 procent. Det målet ligger fast.

Fru talman! Med anledning av detta vill jag återigen yrka bifall till reservation 1.

Anf. 9 KERSTIN LUNDGREN (C):

Fru talman! Hur vi handlar här och nu påverkar världen i morgon. Vi har kommit överens om en agenda för det här årtiondet, Agenda 2030. För att nå målen i den krävs breda insatser. Det räcker inte bara med bistånd, och det räcker inte bara med *en* aktör, utan det måste vara många som samverkar.

Vi vet att ett av de stora hoten mot att nå Agenda 2030-målen inte bara är klimatet, som vi ofta lyfter fram, utan faktiskt också bristen på säkerhet samt konflikter. Sahelområdet, som vi berör i dag, är hårt drabbat av både klimatutmaningarna och konsekvenserna av detta men också av konflikter. Inte minst i Mali, där extremism, människohandel och laglöshet skördar både hopp och människoliv, saknas förutsättningar för en bättre utveckling

för de människor som finns i landet. Tyvärr rör inte det här bara Mali utan också grannländerna. Vi har ju sett hur Sahelområdet har blivit en sockerbit för många extrema aktörer, och vi ser hur nya grupper växer till.

För oss som har en vilja att göra skillnad är det naturligt att vara närvarande både med bistånd och militärt. Det är en stor biståndsinsats som Sverige gör. Den strategi som gäller nu, 2016–2020, är på 1,2 miljarder. Men vi vet att bistånd inte räcker. Vi har därför bidragit genom att ställa upp i FN-insatsen Minusma och varit närvarande och alldeles tydligt gjort stor skillnad både genom vår kompetens och genom det vi har tillfört till hela FN-insatsen.

Men vi har sett att även Minusma och FN-insatsen kräver en starkare förmåga. Det har också säkerhetsrådet gjort, fru talman, och därför har säkerhetsrådet givit uttalat stöd för Operation Barkhane.

Det är mot denna bakgrund och bilden av hur verkligheten ser ut för människorna i området som det finns alla skäl för oss att ställa upp med det förslag som regeringen nu har lagt på riksdagens bord om Task Force Takuba.

I ett land där 45 procent av befolkningen lever under fattigdomsgränsen på 1,25 US-dollar per dag och där många ger upp hoppet om framtiden tycker vi från vår sida att det är viktigt att stärka upp när den uppbackande Operation Barkhane behöver förstärkningar för att kunna möta de nya utmaningarna i Mali, som är utomordentligt farliga.

Vi ser att de grundläggande förutsättningarna och ett folkrättsligt mandat finns. Vi har också markerat att vi vill se det folkrättsliga mandatet för Niger, och det har vi nu fått med den inbjudan som har kommit.

Mot den bakgrunden väljer vi i Centerpartiet att ställa oss bakom regeringens förslag men med ett särskilt yttrande som jag vill hänvisa till. Det handlar om konsekvenserna av covid-19. Kommer alla att kunna komma på plats? Kommer man att komma i tid? Kommer det att påverka den tidsram som operationen har?

Vi har sett att delar av den gemenskap som vi trodde skulle finnas i Task Force Takuba inte har uppnåtts när Norge backade ur och klev tillbaka – av interna norska skäl, om jag förstår saken rätt. Alldeles oavsett detta är det viktigt att inte andra lämnar insatsen eller att det blir ett glapp, för då kommer inte vår förmåga eller vår insats att kunna göra skillnad – den skillnad som vi vill säkra.

Därför är det naturligtvis viktigt att vi har fått en uppbackning för våra förslag när det gäller återrapporter så att vi kan följa utvecklingen av insatsen minst en gång per kvartal. I utskottet och i vårt betänkande utgår vi ifrån att vi ska få en återrapport när det gäller utvecklingen.

Med det, fru talman, vill jag från Centerpartiets sida tacka alla dem, alla kvinnor och män, som har gjort insatser i Mali så här långt. De gör insatser, och det är inte bara insatsen i Minusma eller Takuba, utan det gäller också FBA, Sida och andra aktörer. Ett stort tack, för ni gör ett viktigt arbete för fred och säkerhet, för svenska intressen och svenska värden och för att bygga möjligheter för människorna i Sahelområdet och i Mali!

Det är ett farligt och utmanande åtagande som de som nu går in i Task Force Takuba har framför sig. Därför är det viktigt, fru talman, att vi har ett brett stöd i kammaren för denna insats. Det är med stort allvar vi ser det här och tackar er som vill göra detta för Sveriges räkning.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 10 LARS ADAKTUSSON (KD):

Fru talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Nyligen har det i internationella medier rapporterats om att Islamiska staten trappar upp attackerna i delar av Irak och Syrien. Samtidigt vet vi att den del av världen där islamismen och jihadismen växer snabbast är Afrika och Sahelregionen.

Konsekvenserna av detta är tyvärr uppenbara. Den 23 mars i år mördades nästan 100 militärer i Tchad i en av de dödligaste attackerna i landets historia. Islamistiska Boko Haram låg bakom detta. Dagen efter slog samma terrororganisation till igen. I den nigerianska byn Goneri avrättades 70 människor. För mindre än två veckor sedan såg vi nya islamistattacker. 27 människor avrättades i riktade anfall mot tre byar i centrala Mali – byar med överlag kristen befolkning. En stor del av offren sköts kallblodigt. Andra brändes levande.

Fru talman! Det internationella arbetet mot jihadistisk terror är långt ifrån över. I Väst- och Centralafrika handlar det bokstavligen om en kamp för överlevnad. Extrema grupper anslutna till IS och al-Qaida opererar i området med målet att skapa kaos och underblåsa etniska motsättningar.

Sedan 2016 har antalet genomförda terrorattacker i Mali, Burkina Faso och Niger femfaldigats. Kyrkor bränns, skolor tvingas stänga och hundratusentals människor lever i ständig skräck. I Mali tog det islamistiska våldet 4 000 människors liv bara under 2019.

Fru talman! När människovärdet krossas och när barns och familjers framtid slås i spillror får inte likgiltighet vara vårt svar. Som kristdemokrater känner vi stolthet över Sveriges internationella insatser. Det gäller inte minst stabiliseringsinsatsen i Mali, Minusma.

Mali är, som har sagts här, ett av världens fattigaste länder, djupt präglad av säkerhetsmässiga, politiska, ekonomiska och humanitära problem. Under dessa mycket svåra omständigheter har svenska män och kvinnor i uniform gjort enastående insatser. Genom sitt mod, sin kompetens och sin förmåga bidrar de till en tryggare tillvaro och ett bättre liv.

Att riskera sin egen säkerhet för att skydda utsatta människor är värt den största respekt och uppskattning. Varmt tack till alla er som har medverkat och kommer att medverka i den svenska insatsen i Mali!

Fru talman! För Kristdemokraterna är det självklart att vi från svensk sida ska ta vår del av ansvaret i en orolig värld – att vi aktivt medverkar i internationella insatser som av Försvarmakten bedöms som meningsfulla.

Vi stöder därför fullt ut förslaget att delta med en svensk väpnad styrka i den franskledda multinationella insatsen Task Force Takuba. Uppgiften för det specialförbandet som handlar om blir att bistå Malis säkerhetsstyrkor med att bekämpa just väpnade terrorgrupper i det egna landet och i grannlandet Niger.

Vi är medvetna om att det svenska styrkebidraget därmed står inför ett både komplicerat och farofyllt uppdrag.

Samtidigt vet vi att uppdraget är centralt i arbetet mot internationell terrorism och att uppgiften som väntar har betydelse för människors liv och möjligheter. Vi vet också att de svenska soldaternas förmåga och professionalism är internationellt omvitnad och uppskattad. Försvarmakten vidimerar att specialförbandet i Task Force Takuba har de förutsättningar som krävs, inklusive skydd för sin egen säkerhet.

Fru talman! Som ledamot av denna riksdag känns det ansvarsfullt att vara med och fatta beslut om svenskt deltagande i internationella militära insatser. Men lika viktigt som det är att bekämpa extremism och terror i vårt land och i vår världsdel är det att kampen förs i länder långt borta. Varje safe haven för islamism eller jihadism, oavsett var den finns, är i förlängningen ett hot mot vår demokrati och mot vårt öppna samhälle. Genom insatsen i Task Force Takuba deltar Sverige aktivt i det internationella arbetet mot terrorismen. Vi är med och bygger säkerhet så att människor i Afrika och människor i vår del av världen kan leva i trygghet och fred.

Anf. 11 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Även jag vill börja med att rikta ett tack till och visa stor, djup respekt för de män och kvinnor som för Sveriges räkning deltar och kommer att delta i internationella insatser – självklart inte minst den nu i Mali. Jag vänder mig även till deras familjer och anhöriga.

Fru talman! Det är en för oss människor moralisk plikt att hjälpa andra. Om man kommer från en demokrati och själv lever i fred och frihet har man en plikt att ställa upp för andra människor i världen. Man har en plikt att stå till förfogande när mänskliga rättigheter kränks och när människor förtrycks i krig och konflikter eller av andra skäl, och det är precis så det är i Mali. Det är en grogrund för internationell terrorism, fru talman. Befolkningen utsätts för systematiskt våld. Det är krig och fattigdom, och det är etniska motsättningar som eldas på av en eskalerande klimatförändring.

Fru talman! Om inte detta är feministisk utrikespolitik på riktigt, vad är det då? Att se till att Sverige tar sitt ansvar mot det våld och det förtryck som dessutom faktiskt ganska ofta drabbar kvinnor hårdast är att vara feminist på riktigt, och jag är stolt över att vi kommer att göra vårt för att skydda mänskliga rättigheter också i den här delen av världen.

I debatten i dag, i diskussionen inför detta i medier och vid andra tillfällen har det sagts att det finns problem med insatsen. Och det är sant, fru talman; det är inte lätt att ställa upp på en sådan här uppgift. Det är en svår insats. Jag vill dock ta tillfället i akt att bemöta några av de påståenden som har förts fram.

Det första är att man borde vara med enbart på FN-insatser och inte bidra till Task Force Takuba. Men, fru talman, det är ju precis det man gör – man bidrar till FN-insatsen genom att ställa upp i Task Force Takuba. FN-insatsen är nämligen helt beroende av att också detta genomförs. Det går inte att säga med trovärdighet att man är för FN-insatsen utan att också vara för och ta ansvar i Task Force Takuba, fru talman. Det går inte, för då kan FN-insatsen inte verka på det sätt som den behöver kunna verka.

Fru talman! Något annat som har sagts är att vi måste prioritera att skydda oss själva här hemma i Sverige och inte bry oss om övriga världen. Man säger att vi är i ett oroligt läge och inte har råd att ställa upp för andra ute i världen. Det är klart att vi måste skydda oss själva här i Sverige, fru talman, men det gör vi ju också genom att delta i insatser utomlands. När vi gör detta stärker vi vår försvarsförmåga, för vi får träning, vi får erfarenhet och vi får med oss saker som vi kan använda även här hemma.

Vi får se till att samarbeta med andra länder och stärka våra relationer. Det finns väl inte längre någon som tror att vi i Sverige helt själva och ensamma skulle klara oss i en allvarlig krissituation? Det gör vi ju bara tillsammans med andra, och då måste man ställa upp för andra, jobba med

andra, lära känna andra och skapa interoperabilitet. Vi måste se till att bekämpa terrorism i andra länder så att den inte sprider sig hit. Att ställa upp i Task Force Takuba är också att skydda oss själva.

Fru talman! Det har sagts att läget i Mali är instabilt och att det är farligt. Detta har förts fram som ett skäl mot insatsen, men det är ju det huvudsakliga skälet *för* insatsen. Det vore helt befängt att bara vara för militära insatser utomlands om det var säkert. Det är precis därför vi ska vara där – för att det *inte* är säkert. Det har sagts att det är farligt och att vi därför inte ska skicka dit svenska soldater, fru talman. Men det är ju de svenska soldater vi ska skicka dit, de som är specialtränade och specialutrustade, som faktiskt har förmågan att möta de extremt farliga hot som finns i Mali. Det är ju därför vår insats behövs.

Fru talman! Om man tycker att vi ska skapa trygghet här hemma i Sverige, om man tror att läget i Mali är osäkert och om man tror att det är farligt att skicka dit svenska soldater ska man ställa upp på den här insatsen. Om man tycker att det är viktigt med FN och om man tycker att FN:s insatser är viktiga ska man ställa upp på den här insatsen.

En sista sak som har förts fram, fru talman, och som är den som kanske provocerar mig allra mest, är att det är dyrt. Jag har hört människor säga att den här insatsen är dyr. I propositionen kan man läsa att det handlar om sisådär 190 miljoner kronor, och det har säkert diskuterats fram och tillbaka i olika sammanhang vad det innebär. För mig är det inte dyrt i sammanhanget. För mig är det inte dyrt med 190 miljoner kronor för att skydda mänskliga rättigheter – för att se till att etniska konflikter, internationell terrorism och systematiskt våld inte får ett starkare fotfäste. För mig är det rätt lite pengar i sammanhanget.

För mig vore det märkligt om vi lade år efter år och krona efter krona på att träna våra svenska soldater och se till att de är rustade för den här typen av insatser – och sedan inte betalade den i sammanhanget rätt marginella kostnaden på 190 miljoner för att de faktiskt skulle få nyttja den erfarenhet och kunskap och de resurser som insatsen kräver. Det är bisarrt.

Jag ska göra en jämförelse, fru talman, som jag hoppas att ingen tycker är alltför stötande. Tänk er tanken att man lägger ett antal år på att utbilda sig till kock – man kanske går på Grythyttan. Sedan kommer man ut därifrån, och så köper man kastruller och hyr en lokal. Man anställer någon till servisen, anställer någon som gör en hemsida och anställer en influenser för att sprida ordet om ens restaurang. Och sedan på dagen då man ska öppna väljer man att inte öppna, därför att det är för dyrt att köpa potatis. Det är ju helt orimligt.

Dessa 190 miljoner pickadoller är ingenting; det är småpotatis i förhållande till nyttan detta innebär såväl för Sveriges delaktighet i världen och för mänskliga rättigheter utomlands som i sammanhanget, det vill säga att det har tagit ett antal år och många kronor att få den här förmågan till stånd. Vi ska vara stolta över att vi *kan* bidra, och vi ska självklart göra det.

Fru talman! Jag är glad att det råder nästan full enighet i Sveriges riksdag om denna insats. Det är klart att det som vanligt finns invändningar från två ytterlighetspartier, som ofta är emot vårt deltagande på olika sätt, men i stort sett är vi eniga om att den här insatsen behöver göras. Vi är eniga om att detta är någonting som Sverige ska ställa upp på för världen.

Vi liberaler har inte varit helt utan invändningar. Vi har velat säkerställa att det finns ett folkrättsligt stöd, och det gör det. Vi har varit oroliga för hur situationen med corona påverkar förmågan att delta för oss och andra länder som ska ställa upp och därmed hurdan insatsen blir och såklart vilka resurser som behöver användas här hemma. Det har vi också skrivit. I och med att vi gått med på propositionen har vi också meddelat att detta är någonting vi fortfarande står för. Vi är glada för att vi kommer att få se fler uppföljningar av insatsen än vad som var tänkt från början. Men framför allt är vi stolta för att vi kan ta ansvar i en svår internationell kontext, jobba med både bistånd och folkrättsligt grundade militära insatser och på det sättet ta ansvar för mänskliga rättigheter i världen.

Jag vill avsluta med att återigen rikta ett varmt tack och all respekt till de män och kvinnor som kommer att ställa upp i den här insatsen samt till deras familjer och anhöriga. Detta är ett ovärderligt bidrag till mänskliga rättigheter i världen, och Sverige kommer att vara stolt.

Anf. 12 JANINE ALM ERICSON (MP):

Fru talman! Sverige är och ska vara en aktör för fred och säkerhet i världen, både i ord och i handling, framför allt i den del av världen där det behövs som allra mest. Där krig och konflikter breder ut sig och terrorrörelser vinner mark är det människor som drabbas. Människor får sina liv slagna i spillror och tvingas begrava sina nära och kära. Osäkerheten ökar och framtidsutsikterna krymps. Förutsättningarna och möjligheterna att skapa en framtid för sig själv och sina barn krymper när osäkerheten eskalerar.

Detta är vad som nu sker i flera av regionerna i Mali och länderna runt omkring. Den konflikt som länge drivits på i området har under senare år tyvärr eskalerat, och väpnade extremistgrupper har nu ökat sin aktivitet. Situationen är på många sätt ohållbar, och fler och fler människoliv kommer i kläm.

Fru talman! Sverige har sedan lång tid tillbaka ett stort och brett engagemang för situationen i Mali och hela Sahelregionen. Utöver de militära insatser som vi debatterar i dag har Sverige en strategi som innebär ett omfattande humanitärt stöd och ett bilateralt utvecklingssamarbete med Mali. Det svenska arbetet med agendan för kvinnor, fred och säkerhet utgör en integrerad del av arbetet, och genom Sida är vi en av de största givarna av bistånd till landet.

Under de senaste åren har uppemot 1 000 skolor stängts i Mali på grund av den rådande säkerhetssituationen. Det är tiotusentals barn som varje dag saknar en skola att gå till och som inte får en utbildning.

Med anledning av coronan har flera länder stängt skolor på grund av smittorisk och rädsla. Då har det framkommit tydligt hur mycket skolan betyder för barn och för den generation som växer upp. Att inte kunna gå till skolan och att inte få en utbildning gör inte förutsättningarna bättre för framtiden. Kriget i Mali utkämpas vid sidan av barnen, men för varje år som går förstörs framtiden för allt fler.

Fru talman! Oroligheterna i landet har pågått länge och har försatt befolkningen i osäkerhet, fattigdom och ständig rädsla. År 2013 inrättade FN stabiliseringsinsatsen Minusma, som flera tidigare talare tagit upp, med kärnuppdraget att få ett fredsavtal på plats. Sedan 2015 har Sverige deltagit

med väpnad styrka. Avgörande för vårt deltagande har varit att det skett på Malis inbjudan och i linje med folkrättens principer.

Minusma till trots är faktum att säkerhetssituationen i Sahelregionen under den senaste tiden har försämrats. Säkerhetsrådet har i flera resolutioner konstaterat att situationen i Mali utgör ett hot mot internationell fred och säkerhet. Spänningarna och konflikterna mellan olika grupper ökar, risken för allvarliga terrorattentat likaså.

Mot bakgrund av oroligheterna har Frankrike beslutat att inkludera en multinationell specialförbandsstyrka benämnd Task Force Takuba i den redan befintliga insatsen. I fokus är staden Gao, som gränsar mot Niger och Burkina Faso. I gränsområdet mellan de tre länderna finns knappast staten. Där har i stället militanta extremistgrupper tagit plats, med våld och terror som följd. Task Force Takuba är inte en FN-ledd insats, men det är en multinationell insats för fred och säkerhet som vi nu kommer att delta i. Den ska såklart noggrant följas, granskas och utvärderas.

Fru talman! Säkerhet bygger vi tillsammans med andra, och vi bygger den också för andra. Den insats som nu görs stärker inte bara arbetet för fredlig utveckling i Sahelområdet. Den stärker också vårt försvar och är en del av Sveriges solidariska säkerhetspolitik.

Flera tidigare talare har varit inne på detta, men det går inte att nog understryka medvetenheten om hur allvarlig säkerhetssituationen i området är. Den militär som befinner sig på fältet för att bekämpa våld, traficking och terror tar en stor risk. Insatsen i Mali har visat sig vara en av FN:s farligaste, och militären som genomför arbetet gör det med risk för eget liv. Vi kommer aldrig att kunna vara säkra på att inget svenskt liv kommer att gå till spillo, varken i den här insatsen eller i andra som bekämpar terrorism och verkar konfliktförebyggande i världens farligaste områden. Det är en risk som vi i denna kammare är och måste vara ytterst medvetna om och som vi tar på allra största allvar.

Fru talman! Jag vill avsluta med att sända ett jättestort tack till alla er som genom det svenska försvaret och tillsammans med andra varje dag gör livsviktiga insatser för fred och säkerhet i världen. Det är tack vare er och andra som jobbar ute på fältet som arbetet för stabilitet kan gå från ord i den här kammaren till handling. För det har ni min och förhoppningsvis hela riksdagens fulla respekt och stora tacksamhet.

Anf. 13 HANS WALLMARK (M) replik:

Fru talman! Janine Alm Ericson! Som jag konstaterade i mitt anförande står Moderaterna på samma sida som Miljöpartiet och Socialdemokraterna i det här ärendet. Vi står bakom regeringens förslag om ett svenskt deltagande i en militär insats för att stärka säkerheten i Mali.

Fru talman! Det finns skäl att instämna i mycket av Miljöpartiets anförande. Man bygger säkerhet tillsammans med andra. Hela teckningen av problemen, utmaningarna, våldet och sönderfallet i Sahelregionen och Mali är riktig, och det är därför vi är där.

Jag vill ändå ställa en fråga till Janine Alm Ericson. Frågan är vänligt menad.

Miljöpartiet brukar hävda att man är uppvuxen i bland annat freds- och miljörelsen. Man har företrätt den pacifistiska ådran. Men i och med detta beslut – i likhet med tidigare beslut som Miljöpartiet också varit

delaktigt i – markerar man att det ytterst är med våld och vapenmakt man måste kunna hantera svåra utmaningar.

Fru talman! Flera ledamöter, inklusive Janine Alm Ericson, har betonat att detta är en mycket farlig insats. Det är avancerad försvarsverksamhet man ägnar sig åt. Därför skulle jag vilja ställa frågan: Innebär detta att Miljöpartiet, som brukar betona att partiet är sprunget ur freds- och miljö-rörelsen, har distanserat sig från den pacifistiska ådran? I så fall är det ett välkommet tillnyktrande, måste jag säga.

Anf. 14 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:

Fru talman! Först vill jag säga att jag tycker att det är otroligt bra att vi har en bred överenskommelse i riksdagen om den här insatsen. Jag tycker att Hans Wallmark var väldigt tydlig och bra i sitt anförande. Han påpe-kade just att detta inte är någonting som vi bara kan lägga som regeringens ansvar, utan det är också riksdagen som har ansvar. Det är verkligen bra att vi är på samma sida i detta.

När det gäller Miljöpartiets ursprung i freds- och miljö-rörelsen är det inte bara något som vi säger. Det är också i högsta grad så. Men man be-höver inte vara helpacifist bara för att man tillhör freds-rörelsen. Det finns naturligtvis situationer där man kan behöva använda våld – tyvärr. Det hade varit en mycket bättre värld om vi hade kunnat hålla oss till fredliga metoder och icke-våldsprincipen rakt över, för då hade vi kommit ifrån den våldsspiral som annars naturligtvis är en stor risk. Det är en risk när man går in så här, och det är en risk vid alla andra tillfällen där vapen är inblandade.

Men det hade varit ett betydligt större problem om det bara varit mili-tärt som vi gick in i Mali. Då hade det kunnat vara problematiskt till och med bara med FN-insatsen, som jag ser det. Detta blir ett understöd för att också allt det andra som vi investerar i för att dämpa situationen i Mali ska fungera. Vi har ju, som jag sa, också bistånd. Det är en mängd andra FN-organisationer som är inblandade, och man jobbar hårt för att situationen inte ska bli sämre utan bättre. Det är också en viktig förutsättning.

Anf. 15 HANS WALLMARK (M) replik:

Fru talman! Jag måste säga att jag verkligen uppskattar inlägget från Miljöpartiet och Janine Alm Ericson. Jag tycker att det är väldigt balanse-rat. Det gläder mig oerhört mycket att Miljöpartiet intar denna position. Jag hoppas också att man, när dagen kommer då vi får ett regeringsskifte, vidhåller en likartad uppfattning i opposition som den man nu kanske har tvingats till i regeringsställning.

Jag delar, fru talman, vikten av att vi har denna bredd kring frågor om militära insatser utomlands. Jag är kanske mindre förvånad över att Mode-raterna deltar i ett sådant beslut än över att Miljöpartiet gör det, men till-sammans uppvisar vi verkligen denna bredd. Jag tror också att det är en styrka för de kvinnor och män som ska företräda oss i olika internationella insatser att de vet att det till både höger och vänster och bland både miljö-partister och moderater finns ett engagemang, ett stöd och en insikt om att det är riksdagen som har skickat iväg dem till dessa insatser.

Jag vill verkligen uttrycka mitt tack till Miljöpartiet för att de deltar i detta.

Vidare delar jag bedömningen att fredsrörelsen inte står i motsatsställning till det militära. Tvärtom vill jag hävda att militären, en försvarsmakt och en stark säkerhetspolitik är den bästa fredsrörelsen. Det är just genom att säkra säkerheten i vårt närområde i Östersjöregionen som vi kan bidra till freden i Östersjöregionen.

Jag tycker att det är en breddning från Miljöpartiets sida, och jag är väldigt tacksam för det. Jag tror nämligen att det är en styrka att betona detta, även om man har sina rötter i fredsrörelsen. Det handlar om insikten om att detta görs genom ett starkt försvar och en stark säkerhetspolitik ihop med diplomatin och i det här fallet det bistånd som Janine Alm Ericson underströk finns när det gäller Mali och Sahelregionen.

Fru talman! Jag ber att få tacka Miljöpartiet för den breddning av politiken som jag uppfattar nu har kommit till uttryck.

Anf. 16 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:

Fru talman! Jag vet inte om det är en väldigt stor skillnad eller breddning. Vi har stått bakom internationella insatser även tidigare och tycker att det är viktigt att det, så att säga, är insatser som också tar till vara andra saker som man försöker åstadkomma i landet och som annars kanske skulle gå om intet.

Ökat skydd för civilbefolkningen mot terror är en otroligt viktig del för att man ska kunna göra de andra samhällsbyggande insatserna. Vi kan inte låta människor svälta ihjäl, och om vi inte stöttar här försvinner också andra organisationer. Vårt bistånd skulle då ha otroligt svårt att ge effekt.

Om Hans Wallmark är väldigt glad för att vi är enade i denna fråga, liksom jag är, hoppas jag att Moderaterna kan ta sitt förnuft till fånga när det gäller biståndet. Biståndet, både det bilaterala och det som är till stora multinationella organisationer och världssamfundet, spelar en otroligt viktig roll för att man ska få en fredlig utveckling i dessa länder.

Anf. 17 HANNA GUNNARSSON (V) replik:

Fru talman! Det var ett väldigt intressant replikskifte som vi nyligen hörde. Jag har en fråga till Janine Alm Ericson som är ungefär likadan. Ericson sa i sitt anförande att vi ska vara där det behövs som allra bäst. Då undrar jag faktiskt om denna insats är det som behövs allra bäst i Mali just nu.

Detta är en insats som vi går in i som är offensiv. Den är inte fredsbevarande. Det är en militär insats. Det är inte en civil insats på det sätt som Minusmainnsatsen är. Det som är fördelen med FN-insatsen, där Sverige har varit med i fem år, är att det är både en militär insats och en stor civil insats. Där har man det civila arbetet med att bygga demokrati och vara med och utveckla ett land som Mali samtidigt som man erkänner att det också behövs ett militärt arbete, eftersom säkerhetssituationen är som den är.

Detta är inte en insats som FN-insatsen. Detta är en offensiv militär insats som drivs av ett enskilt land, Frankrike. Man bjuder in andra länder, till exempel Sverige, att delta.

Är detta verkligen den typ av insats som Sverige bör delta i? Är detta någonting som vi tycker är bra på riktigt? Är detta någonting som Miljöpartiet på riktigt står bakom?

Anf. 18 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:

Fru talman! Tack, Hanna Gunnarsson, för frågan! Ja, detta är en insats som vi står bakom. Hanna Gunnarsson säger själv, och jag nämnde det i mitt anförande, att FN-insatsen har pågått i fem år. Ändå ser vi hur säkerhetsläget hela tiden försämras. Vi har, som jag nämnde i mitt anförande och i min replik till Hans Wallmark, också ett stort annat arbete. Vi har fokus på många saker som vi gör i Mali. Men när vi ser att utvecklingen ändå går åt fel håll har vi valt att ställa oss bakom att detta kan vara ytterligare en sak.

Om detta är det allra mest optimala kan vi väl fortsätta att diskutera. Det finns säkert väldigt många fler saker som skulle behöva göras. Men jag tycker inte att man ska låta det bästa bli det godas fiende på något sätt. Det är det som vi alltid hamnar i. Det finns en massa problem och ifrågasättanden. Därför är det viktigt att vi också kommer att ha mer fokus på denna insats. Vi vet att det finns många olika parametrar som är svåra.

Men ja, Miljöpartiet står bakom denna insats. Vi ser nämligen att det som vi hittills har gjort har varit otillräckligt.

Anf. 19 HANNA GUNNARSSON (V) replik:

Fru talman! Ska man uppfatta detta som en svängning från Miljöpartiets sida i fråga om synen på hur svensk militär och svenska soldater ska användas utomlands? Är det inte fredsbevarande insatser som vi i första hand, eller faktiskt i enda hand, ska göra ute i världen? Eller ska vi också vara med i mer offensiva militära sammanhang i andra länder?

Vi är tyvärr långt från fred i världen. Det är en dröm som vi alla har som arbetar med dessa frågor, men vi är långt från fred i världen. Det finns många andra delar av världen där det fredsbevarande inte når hela vägen fram och där det fortfarande är krig och konflikt. Finns det då andra delar i världen där svenska soldater behöver vara mer offensiva i det militära arbetet på detta sätt?

Det handlar trots allt om prioriteringar som vi gör. Det handlar om prioriteringar i fråga om de ganska få soldater som vi har utomlands, men det handlar också om prioriteringar i fråga om de pengar som vi lägger på detta i stället för att stoppa in i det civila arbetet och biståndet, till exempel.

Är detta Sveriges roll utomlands när det gäller det militära arbetet i konflikter och krig? Är det Sveriges roll att vara en offensiv part i den här typen av arbete, eller är det vår roll att faktiskt hålla oss till FN-insatserna, där vi kan jobba civilt och militärt i fredsbevarande insatser?

Anf. 20 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:

Fru talman! Jag måste ändå ge Vänstern att de står fast vid sina principer om att vi endast ska vara med i FN-ledda insatser. Det är en princip som man kan hålla, men den gör liksom inte verkligheten bättre.

Miljöpartiets inställning är att fredsbevarande insatser och FN-insatser är det som vi ska bidra med i första hand, i andra hand och i tredje hand. Det är liksom inte så att vi nu tycker att man ska springa ut och kriga lite här och var. Men det här är, som jag har försökt förklara flera gånger, en väldigt specifik situation och ett läge där oerhört mycket har förändrats.

Nu kan jag inte ställa en fråga till Hanna Gunnarsson, så frågan får bli lite retorisk. Hur tänker egentligen Vänsterpartiet när man tycker att tiotusentals barn inte ska kunna gå till skolan i ett land, eftersom säkerhetsläget

är så dåligt? Det är en sak att hålla sig till principer, men ibland måste man också se till vad som genomförs i verkligheten.

Anf. 21 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Det har varit intressant att lyssna på debatten, som har beskrivit många olika dimensioner i den här problematiken.

Jag har själv besökt området och träffat personal och soldater ur Operation Barkhane och även soldater i Minusma. Jag har träffat ledningen för de olika delarna av den samlade insats som görs i området och också tagit del av den operativa planeringen och den direkt operativa verksamheten.

Situation man befinner sig i är definitivt inte särskild idyllisk och behöver framför allt inte på något vis förenklas i sin komplexitet. Det här är en stor utmaning även för Minusma. Minusma har som FN-operation ett väldigt långtgående mandat från säkerhetsrådet. Minusma är ingen fredsbevarande operation; det är en fredsframtvingande operation. Det är faktiskt en annan typ av balans än den diskussion som jag tycker att jag har skönjt i vissa delar i den här kammardebatten.

Det är så att man i Minusma har rätt att använda dödligt våld vid hot-situationer. Det som Minusmasoldaterna och de svenska soldaterna utsätts för i samband med olika patrulluppdrag är reella och svåra hotbilder. Det är min bestämda uppfattning att Minusma inte skulle klara sin verksamhet om inte Operation Barkhane fanns. Man kan naturligtvis ha olika synpunkter på det, men det ena förutsätter i realiteten det andra.

Operation Takuba kommer att bidra till en resursförstärkning som är betydlig och nödvändig. Det pratas väldigt mycket här i dag om farligheten i operationen. Man ska då ha klart för sig, precis som jag nämnde tidigare, att det som sker inom ramen för Minusma inte är ofarligt. Men har man en högre risknivå väljer man också att använda förband och personal som är förberedda på och kan hantera den typen av risknivåer.

Det är därför som vi sänder de här specialförbanden, och tillsammans med specialförband från andra länder har man en mycket större möjlighet att hantera situationen. Jag tycker att det är väldigt viktigt att belysa detta perspektiv här i debatten så att den nyanseringen på ett tydligt sätt framgår.

Vi har varit fem år i Minusma. Vi har bidragit där på ett omfattande och bra sätt. Vår verksamhet där är respekterad, och man tycker att våra soldater och vår personal är kvalificerade och har en väldigt viktig roll i operationen.

Jag har också haft många diskussioner med ledningen i New York på FN-sidan som ansvarar för den här typen av operationer och fått det bekräftat. Jag har också tryckt på många gånger för kompetens i andra länders bidrag, resurser, teknik, fordon och olika typer av tekniska delar som är nödvändiga för att man med effektivitet ska jobba med det här.

Utmaningen handlar om terror, trafficking, drogsmuggling och religiös jihadism. Det är av stor vikt att vi bekämpar detta i området tillsammans med andra. Annars får vi den här problematiken också i Europa. Det är alltså även utifrån egna säkerhetsaspekter som det är nödvändigt att genomföra det.

Det finns i vårt agerande inga som helst problem med folkrätten. Vi har de folkrättsliga mandat som behövs i alla delar i detta sammanhang.

Utifrån att vi har varit i Minusma i fem år tycker jag att den omgruppering som vi nu gör är rätt så rimlig. Inom ramen för Minusma minskar

vi ned till ett skyttekompani stationerat i Gao, till att gå in med de här specialförbanden i Takuba. Det är en signal om fortsatt långsiktigt ansvars- tagande i det här sammanhanget.

Vi jobbar också med en annan strategi. Vi har ett utvecklingsamarbete omfattande sammanlagt 1,2 miljarder med Mali som avtalsmässigt sträcker sig 2016–2020. Huvudsumman är till Sida, där man jobbar för frihet från våld, för att stärka demokratin och mänskliga rättigheter och för miljö- och klimatfrågor. Vi har även 20 miljoner till Folke Bernadotteakademien.

Vi jobbar alltså även i den dimensionen. Här har vi militärt och civilt bredvid varandra, något som knappt har nämnts i den här debatten.

När det gäller covid-19-situationen arbetar vi självklart tillsammans med andra länder på den punkten. Där finns det inom ramen för FN-insatsen Minusma särskilda karantänsbestämmelser. De ambassader som finns i Mali, Minusma och Operation Barkhane, EU och internationella organisationer agerar gemensamt när det gäller covid-19-frågorna. Man har också i Mali som samhälle tagit ställning och vidtagit olika typer av åtgärder, exempelvis att förbjuda kommersiella flygningar till Mali och att stänga skolor.

Det här är någonting som också tas med i Försvarsmaktens sätt att agera när det gäller beredskapsfrågor och när vi anpassar planeringen, nu framför allt i samband med Operation Takuba.

Därför är det, precis som det sas här tidigare, inte helt enkelt att ange exakta datum för olika typer av etableringar. Tanken är att under hösten ha stabsofficerare på plats. Styrkan kommer nästa år. Vi bedömer att vi kommer att klara vår verksamhet inom ramen för det mandat som ges fram till den 31 december 2021.

Vi kommer att göra skillnad. Jag har haft flera samtal med försvarsmistrar från andra länder som deltar och framför allt med den franska sidan. Det är väldigt tydligt att vårt bidrag med snabbinsatsstyrka, på helikoptersidan och med den här typen av rådgivningsstöd och medföljande i förhållande till maliska säkerhetsstyrkor kommer att vara oerhört viktigt och uppskattat i sammanhanget.

Det är Frankrike, Estland, Tjeckien, Belgien, Nederländerna, Portugal, Italien och Danmark som det handlar om i den samverkande verksamheten. Det är ju så att kan man agera gemensamt i den här typen av operationer, då kan man också agera gemensamt när det gäller andra typer av hotbilder om det skulle uppstå ett sådant läge i vår del av Europa. Så det är ett givande och tagande i ett bredare perspektiv med också olika typer av dimensioner som är direkt kopplade till nationell säkerhet. Diskussionen om att ställa den här insatsen mot ett nationellt försvar är en uppfattning jag definitivt inte delar och dessutom inte anser vara realistisk i bedömningarna när man ska utforma det som är bäst för Sveriges säkerhet i framtiden.

Verksamheten kommer att rymmas inom den anslagna budgeten.

Om riksdagen fattar detta beslut kommer jag så snart det är möjligt att få tillstånd att försöka besöka vår personal inom ramen för Operation Takuba och ta del av deras direkta operativa erfarenheter.

Initiativet till att inrätta veterandagen var ett sätt att markera respekt för det internationella arbete som genomförs och som riksdagen ytterst beslutar om. Det är också viktigt att se till att ha en realistisk debatt och ha

ett realistiskt synsätt när det gäller de internationella operationerna. Det är i djup mening allvar varje dag. Man måste ha klart för sig att saker och ting kan hända, men vi lägger ned oerhört mycket arbete på riskminimering och operativa hänsynstaganden. Man ska ha klart för sig att även inom ramen för Minusma skickas personal inte ut hur som helst utan noggranna värderingar av det operativa läget och en bedömning av möjligheten att fullfölja uppgiften.

Kunnandet och kopplingen direkt till hur man rent praktiskt måste bete sig i dessa miljöer är viktigt också när riksdagen ska göra sina bedömningar.

Om vi inte genomför denna operation försvagar vi kampen mot terrorism, trafficking och drogsuggling. Då tar vi oss inte an den fullständiga konsekvensen av innehållet i de problem vi själva har upplevt de gångna fem åren.

Jag är glad att det finns en bred uppslutning, och det är en bra grund att stå på inför den kommande operationen med sina krav i vardagen.

Anf. 22 HANS WALLMARK (M) replik:

Fru talman och försvarsministern! Jag är personligen rätt övertygad om att försvars-, utrikes- och säkerhetspolitiken vinner på bredd i Sveriges riksdag. Ett brett parlamentariskt stöd är en styrka som vi visar upp tillsammans mot omvärlden.

Jag vill, fru talman, deklarerat att regeringen alltid kan räkna med Moderaterna när vi finner att det som läggs fram från regeringens sida är realistiskt, rimligt och i Sveriges intresse. Det gäller oavsett om det handlar om en kommande försvarspolitik eller, som nu, ett svenskt deltagande i militär insats för stärkt säkerhet i Mali.

Precis som har sagts tidigare är det en styrka att socialdemokrater, miljöpartister, moderater, kristdemokrater, liberaler och centerpartister kommer att stå bakom beslutet tillsammans. Det är en säkerhets- och utrikespolitisk signal.

Jag instämmer också i försvarsministerns beskrivning av att Sverige kommer att ge ett värdefullt och uppskattat bidrag. Det kommer att synas i förhållande till de andra länderna.

Jag har dock ett par frågor till försvarsministern. Pandemin rasar. Det här är inte en EU-insats, men merparten av de svenska soldaterna i olika EU-insatser är nu stationerade hemma. Vi tog hem trupp från Irak på grund av pandemin, men jag tror att många anhöriga till soldater som ska iväg ställer sig några frågor. Kommer insatsen att genomföras som tänkt under hösten? Kommer de länder som försvarsministern räknade upp att delta? Innebär det som försvarsministern sa att insatsen kommer att vara avslutad senast den 31 december 2021?

Anf. 23 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik:

Fru talman! Det kommer säkerligen att bli så som jag sa i mitt inledande anförande, nämligen att det kommer att ske vissa tidsförskjutningar. Det vi begär nu är ett mandat till den 31 december nästa år. Jag tänker inte nu föranstalta om det kommer att vara slutdatum för hela operationen eller inte, men det är det mandat vi begär nu. Vi får återkomma om det ska fattas andra beslut. Då får vi ta upp det i särskild och planerad ordning. Men nu är det detta som gäller.

Beslutsläget i olika länder skiljer sig åt. Estland har fattat beslut att bidra. Tjeckien är nära ett beslut. Belgien, Nederländerna, Portugal och Italien planerar för bidrag, och Danmark bidrar sedan tidigare i Operation Barkhane. De signaler jag har fått är att samtliga länder är beredda att göra sin insats. Sedan befinner man sig i olika faser.

Precis som jag sa i min inledning följer Försvarsmakten frågan noga, och man anpassar planeringen efter omvärldsläget. Inom ramen för den samlade operationen finns ett tänk kopplat till covid. Alla jobbar självklart med denna realitet.

Anf. 24 HANS WALLMARK (M) replik:

Fru talman! Om det blir ett mandat för en förlängning bortom den 31 december 2021 som riksdagen kommer att ställa sig bakom i eftermiddag utgår jag från att regeringen kommer att ta den typen av kontakter. Vi från Moderaternas sida kommer som vanligt att vara konstruktiva.

Precis som har sagts tidigare i debatten, bland annat av Centerpartiet, finns också kontrollstationen, det vill säga att regeringen återkommande ska informera riksdagen. Det finns skäl att följa upp dessa kontrollstationer. Jag tror också att det är väsentligt att klargöra att det värdefulla truppbidraget från Sverige kommer att innebära att Sverige kommer att vara en av de tunga parterna i insatsen tillsammans med Frankrike och Italien.

Detta bygger på att de andra länderna inte bara fattar sina beslut utan också levererar in det de har förbundit sig till att göra. Om ett eller flera länder inte tänker medverka kommer det att påverka helheten.

Försvarsministern använder termen komplexitet, och det är komplext. Därför, fru talman, är det bra att ha de återkommande kontrollstationerna i form av att regeringen måste komma tillbaka till riksdagen med en redovisning.

Det finns all anledning för försvarsministern och för mig som moderat företrädare att önska de svenska trupper som vi skickar iväg på detta värdefulla bidrag i denna internationella insats lycka och välgång.

Anf. 25 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik:

Fru talman! Jag markerar att beslutet gäller fram till den 31 december 2021. Det är rätt som Wallmark säger att Sverige är en tung part, och det är ett uppskattat och värdefullt bidrag. Det kan jag garantera. Självklart ska frågan om kontrollstationer respekteras.

Anf. 26 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik:

Fru talman! När jag tänker på svenska internationella militära insatser tänker jag inte på filmen *Återstoden av dagen* utan snarare på filmen *The Neverending Story*. Nästa gång vi sänder folk till Afghanistan kommer män och kvinnor att delta som inte ens var födda när de insatserna började.

Ser regeringen något slut på insatsen i Mali – något stoppdatum? När ska den svenska insatsen vara färdig i Mali?

Det har framförts från både försvarsministern och Liberalernas representant att insatsen kostar nästan inget – 190 miljoner per år. Det är lite grann av det resonemang man kan se i tv-programmet *Lyxfällan* på TV3. Man går in i Icabutiken och köper en chipspåse, två colaflaskor och ett paket cigaretter. Det blir inte så mycket pengar vid det tillfället, men om man sitter fast i en insats under årtionden blir det mycket pengar. Det är

pengar som skulle kunna användas till ett civilt försvar, försvar mot pandemier eller upprustning av försvaret på hemmaplan.

Finns det ett stoppdatum, försvarsministern? Finns det också en gräns för hur mycket pengar insatserna får kosta?

Anf. 27 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik:

Fru talman! Jag delar absolut inte Sällströms uppfattningar och ingångsvärden i det här sammanhanget. Vi har helt olika synsätt. Jag skulle inte vilja använda ord som never-ending story eller jämföra det här med någon sorts lyxfälla.

Här har vi trafficking, drogsmuggling, människohandel, terrorism och religiös fanatism. Vi har Daish, som håller på att flytta fram positionerna. Om inte länder i Europa och andra delar av världen är beredda att göra något åt detta, då har vi problemen i än större utsträckning direkt vid vår egen husknut. Det är det som är problemet; det är det som är utmaningen. Vi väljer inte att ställa oss vid sidan av verkligheten, utan vi väljer att ta verkligheten som den ser ut och tillsammans med andra försöka göra något åt den.

Jag vet inte vad jag ska använda för begrepp om det som Sällström säger, men jag tror att vi kommer att få fortsätta jobba internationellt. Det kommer att finnas problem hela tiden. Vi har deltagit i internationella operationer i stort sett jämt, i FN-regi och annan regi med folkrätten som grund, och det kommer vi att få fortsätta göra. Det är en del av regeringens politik.

Anf. 28 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik:

Fru talman! Ja, vi har bekämpat ungefär samma fenomen i Afghanistan, Irak, Libyen med flera platser. Det är ju inte så att vi inte har problem i det svenska samhället med företeelser från just de länderna och regionerna i dag.

Eftersom regeringen inte ser det här som en större utgift eller ett större problem förutsätter jag att man också är beredd att finansiera det svenska försvaret och det svenska civilförsvaret fullt ut när man lägger fram sin försvarsproposition i höst. Man verkar ju vara stadd vid rätt god kassa.

Anf. 29 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik:

Fru talman! I realiteten är det väl så att problemen med allt möjligt hade varit ännu värre om inte olika länder i världen hade försökt ta tag i dem, bland annat i Afghanistan och i Irak. Hur hade det sett ut om vi inte hade varit i Irak och tagit tag i detta med Daish?

Problemet nu är att koalitionen har retirerat lite grann och att Daish kunnat sticka upp igen. Det är klart att det kommer att krävas åtgärder för att mota tillbaka det. Och varför ska vi släppa upp Daish till ytan ytterligare i Sahelområdet? Det är väl onödigt. Det är väl bättre att försöka göra något åt det än att ställa sig vid sidan av.

Man kan naturligtvis ironisera över belopp och försvarsbeslut och det ena med det andra. Jag kan bara säga att 25 miljarder är en stor summa pengar. Det är 75 miljarder i arbetande kapital. Det är vad vi tänker gå in med nu för att fortsätta bygga upp svensk försvarsförmåga. Det kommer att leda till ökad militär förmåga, och det kommer att betyda något.

Att ställa det mot att 380 miljoner på två år skulle lösa alla andra problem som möjligen finns, det är bara en illusion. Däremot bidrar de till att stärka våra internationella samarbeten. Ska vi möta en kris regionalt, vilket jag hoppas att vi inte ska behöva, då behöver vi ha jobbat tillsammans med andra tidigare och visat att vi kan bidra och ge och ta tillsammans på det internationella fältet. Det är så det här fungerar.

Anf. 30 HANNA GUNNARSSON (V) replik:

Fru talman! Tack, försvarsministern, för att du deltar i den här debatten!

Det finns en sak i det här som jag fortfarande inte kan släppa. Jag har ställt frågor om det flera gånger.

Samtidigt som vi nu går in i en ny insats i Mali minskar vi vårt bidrag till FN:s stora insats Minusma. Vi tar hem soldater från Minusmainsatsen. Vi lägger ned vår camp i Timbuktu och flyttar och omgrupperar till en annan del av landet.

Minskningen i Minusma gör vi med argumentet att vi behöver ha våra soldater hemma därför att vi behöver öka försvarsmakten hemma. Vi ska utbilda fler värnpliktiga och så vidare. Samtidigt går vi in i en ny insats i Mali och bygger upp en ny typ av arbete.

Jag har svårt att komma ifrån att detta sker samtidigt, och jag har svårt att tolka det som något annat än att vi prioriterar ned FN-insatsen och det arbete som görs i den och prioriterar upp en mer offensiv, militär satsning som leds av ett enskilt land. För mig är den kopplingen, eftersom det sker samtidigt, väldigt tydlig.

Jag vill återigen fråga försvarsministern: Är detta en nedprioritering av det militära och civila arbete som FN gör och en upprioritering av en annan typ av arbete? Ser vi ett skifte i hur vi ser på insatser utomlands?

Anf. 31 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik:

Fru talman! Om man har besökt området och pratat med dem som sköter operationerna i Barkhane och i Minusma, då förstår man hur nära de är tvungna att arbeta för att helheten över huvud taget ska fungera och hur djupt beroende de är av varandra i de olika operativa lägena. Att ställa det ena mot det andra tycker jag därför inte är realistiskt. Man behöver både och, inte antingen eller.

Det är viktigt för Minusma att Barkhane finns. Det kommer att vara viktigt för Minusma att Takuba finns. Vi har gjort en stor insats. I fem år har vi hållit den nivå som vi haft inom ramen för Minusma. Den omgruppering vi gör nu tycker jag inte är konstig eller kontroversiell. Det är bara ett sätt att utifrån de realiteter som råder bidra på ett annat sätt med andra typer av förband. Jag tycker att det är en rätt rimlig utveckling.

Sedan är det ju olika typer av förband som vi har haft i Minusma och kommer att ha i Takuba. Det har naturligtvis gjorts analyser av hur vi ska agera i ett läge där vi behöver ha specialförbanden i Sverige. Dem kan vi i ett sådant läge lösgöra relativt enkelt och fort från Takuba – om det skulle behövas. Det är naturligtvis noggrant analyserat. Det ena kan alltså inte ställas mot det andra, utan det är två grenar på samma träd som förutsätter varandra. Det kanske till och med blev tre grenar nu. Jag tycker att det är helt rätt.

Anf. 32 HANNA GUNNARSSON (V) replik:

Fru talman! Jag hade föredragit att vi suttit kvar på den stora grenen, på den gren där FN är den organisation som leder insatserna.

För mig har FN en särställning. Om FN hade velat ha andra typer av insatser från oss borde vi i stället ha byggt ut vår insats inom Minusma. Jag har uppfattat det vi gjort där som väldigt uppskattat. Vi hade säkert kunnat bidra inom FN med andra typer av förband i stället för att gå in i ytterligare en insats, som leds av ett enskilt land.

Jag vill också ta tillfället i akt och verkligen trycka på att det fina med Minusmainsatsen är att det där finns ett civilt förebyggande arbete bredvid det militära. Det finns inte i den franska insatsen.

Vi får inte tappa bort att det bästa sättet vi har att bekämpa terrorism, trafficking och droghandel ute i världen är ett civilt förebyggande arbete med bistånd och utvecklingsarbete. Vi har många bra myndigheter, till exempel Folke Bernadotteakademin, som gör detta i andra länder på ett fantastiskt bra sätt.

Jag vill också lyfta fram det faktum att vi nu kommer att bidra med helikopterresurser. Vi har sett hemma i Sverige att helikoptrar är ett bra och effektivt sätt att transportera när man befinner sig i en kris, som vi gör nu. Vi använder dem till sjukvårdstransporter och när vi har bränder.

Att vi nu kommer att flytta helikopterresurser från Sverige, kommer det att medföra några risker för oss i det arbete som vi använder helikoptrarna till här hemma?

Anf. 33 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik:

Fru talman! Som jag inledningsvis sa går vi in med ca 2 miljarder i bistånd mellan 2016 och 2020, och Sida och Folke Bernadotteakademin är de som sköter denna verksamhet. Vi har alltså inte glömt bort den civila delen.

Låt mig påminna om att varken Afghanistan eller Irak är FN-insatser. Vi deltar i andra typer av insatser runt om i världen som också är viktiga och nödvändiga. Vår linje är att vi ska kunna delta om det finns folkrättsliga mandat.

Vi är ett av de länder som försöker betona vikten av FN-insatser, och det har vi gjort i Minusmafallet genom att först delta i fem år och nu fortsätta i denna omgruppering.

Jag har redogjort för hur man ska se på Takuba som fullständigt nödvändig för att hålla en del i balansen till Minusma och understödja dem och också hur vi hanterar riskminimeringsperspektivet.

När det gäller de olika nationella resurser som vi avsätter kan man alltid spekulera i om vi i ett givet läge skulle behöva en viss typ av resurser i något sammanhang, och det är avvägningar som man får göra. Försvarsmakten har dock bedömt att för att fullgöra den verksamhet man har är detta fullt genomförbart.

Detta kommer att bli en viktig del i den samlade operationen Takuba, och det kommer att bli ett uppskattat bidrag som kommer att gynna Sverige på ett långsiktigt och bra sätt.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 8.)

Utrikesutskottets betänkande 2019/20:UU10
Verksamheten i Europeiska unionen under 2019 (skr. 2019/20:115)
föredrogs.

*Verksamheten i
Europeiska unionen
under 2019*

Anf. 34 PYRY NIEMI (S):

Fru talman! Under punkt 4, En global EU-sanktionslagstiftning för mänskliga rättigheter, yrkar jag bifall till reservation nr 5 av S, V och MP. I övrigt yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Fru talman! Vi debatterar i dag verksamheten i Europeiska unionen 2019. Det lär dock förekomma en del inlägg om rådande läge 2020 – så även från undertecknad.

I juni 2019 enades Europeiska rådet om en ny strategisk agenda för åren 2019–2024. Den kommer att styra rådets arbete och vägleda de övriga EU-institutionernas arbete. De fyra huvudsakliga prioriteringarna är att skydda medborgarna och friheterna, att utveckla en stark och kraftfull ekonomisk bas, att bygga ett klimatneutralt, grönt och rättvist Europa och att främja Europas intressen och värden i ett globalt sammanhang.

Jag tänker beröra dessa prioriteringar i mitt anförande.

Att skydda medborgarna och friheterna är av särskilt intresse i dag. Begreppet icke-diskriminering av EU-medborgare är synnerligen aktuellt och även hur vi ska förhålla oss till de fyra friheterna: fri rörlighet för personer, varor, tjänster och kapital mellan EU-länderna.

Att skydda EU-medborgarna är ett av fundamenten inom EU. Du får rösta i EU-val och lokala val för att påverka EU-politiken. Den fria rörligheten gör att du kan studera, praktisera och arbeta var som helst i EU. Du har rätt till hälso- och sjukvård i ett annat EU-land.

EU-reglerna garanterar också att maten du köper är säker. När det gäller konsumentskydd ska du behandlas rättvist och få fullständig och tydlig information före köpet. Du har en rad rättigheter när du reser med flyg, tåg, buss eller båt och får extra skydd om du köper en paketresa.

Du har rätt att få tillgång till fast telefoni av hög kvalitet och till rimligt pris i hela EU. Du kan byta operatör utan att byta telefonnummer och betalar rimliga roamingavgifter när du använder mobilen i andra EU-länder.

Du har även rätt att kontakta EU-institutionerna på ditt eget språk och få information, stöd och så vidare.

Fru talman! Under pågående coronapandemi har frågan om resandet inom EU varit aktuellt. Många EU-länder har haft olika förhållningssätt till en av de fyra friheterna: fri rörlighet för personer. Risken för smittspridning och minimerande av densamma har givetvis varit vägledande på samma sätt som respektive EU-land velat skydda just sina EU-medborgare och personer med uppehållstillstånd.

Metoderna har varit väldigt olika. Vissa länder har haft fullständiga lockdowns där de boende i princip tvingats vara inlåsta hemma med möjlighet till enbart livsnödvändiga inköp eller promenader med hunden – detta förenat med kraftfulla böter och även fängelse om inte reglerna efterlevts. I andra länder har rörelsefriheten varit begränsad i form av riktlinjer i kombination med lagstiftning, vilket också i huvudsak respekterats av de boende i dessa länder.

Denna extrema situation måste få ett stort utrymme i den framtida prioriteringsdiskussionen. Är det rimligt att EU-länderna agerar så olika när det gäller skyddet av EU-medborgarna? Vilka principer ska vara vägledande vid en framtida pandemi? Ska nationella smittskyddsregler gå före en gemensam EU-smittskyddsstrategi i skyddandet av EU-medborgarna? Ska varje medlemsstats egen tolkning av den fria rörligheten för personer i princip ha företräde före en gemensam EU-strategi vid ett pandemiutbrott?

Så en rimlig reflektion utifrån den fria rörligheten för personer: Vore det inte klädsamt att alla EU:s medlemsstater hävde avrådan från icke-nödvändiga resor samtidigt inom EU den 15 juni, precis som EU-kommissionen antyder och som många EU-länder redan har beslutat om?

Fru talman! Att utveckla en stark och kraftfull ekonomisk bas och att bygga ett klimatneutralt, grönt och rättvist Europa hänger ihop. Framtidens EU måste i en ökande takt ta än mer höjd för de pågående klimatförändringarna. EU är ju aktivt involverat och pådrivande i Parisavtalet, och därför är det angeläget att alla nödvändiga steg tas för att uppfylla villkoren i Parisavtalet. Det finns så många nya spännande möjligheter inom EU att genomföra klimatomställningen och även göra det i harmoni i skapandet av en kraftfull ekonomisk bas i spåren av covid-19.

Här har EU en unik chans att via ordentliga, gemensamma satsningar på framtidens innovativa lösningar för ett fossilfritt EU ta tåten i den globala ekonomin.

På samma sätt har EU en unik chans att bygga ett rättvist EU genom att den sociala spelaren respekteras av samtliga EU-länder och används som en måttstock för hur välfärden ska bli likvärdig, inte exakt likadan, inom EU, med respekt för nationella hänsyn och finansieringsmodeller.

Fru talman! Att främja Europas intressen och värden i ett globalt sammanhang är en prioritering som är av högt intresse för oss som är ledamöter i utrikesutskottet. EU har under flera år etablerat sig som en viktig och betydelsefull aktör på den internationella arenan, såväl inom diplomatin och den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken som inom handeln och frihandeln.

När USA under president Trumps ledning alltmer fjärrar sig från samarbetet med EU och minskar sitt internationella samarbete och engagemang är EU:s närvaro på den internationella arenan angelägen och vägledande när det gäller förebyggande arbete för fred, konflikthantering och demokratiutveckling.

EU måste fortsätta att våga vara den aktör som alltid står upp för, främjar och står i första rummet vad gäller respekten för mänskliga rättigheter och resolution 1325 och även vara den största biståndsgivaren inom såväl humanitärt bistånd som utvecklingsbistånd.

Det finns inga genvägar. Tydlighet och enighet bör råda. Då står EU starkt mot andra länder, till exempel Kina och Ryssland, som i USA:s frånvaro flyttar fram sina positioner, inte sällan i avsikt att främja sina egna geopolitiska intressen.

Fru talman! I spåren av pandemin har EU visat både kraft och solidaritet, men i början också splittring och nationalism. Det är viktigt att EU noterar detta och agerar framöver. Det är inte rimligt att samarbetet krackelerar när det behövs som allra mest, även om det var i initialskedet av pandemin.

De nationella särlösningarna, som i början hindrade och kraftigt begränsade de fyra olika friheterna inom EU utan hänsyn till en gemensam EU-strategi, är förhoppningsvis ett minne blott när en liknande situation uppstår i framtiden. EU kan, och jag vet att det kommer att bli både bättre och tydligare samverkan framöver.

Anf. 35 HANS ROTHENBERG (M):

Fru talman! För 25 år sedan trädde Sverige in i Europeiska unionen som medlemsland. Det är många erfarenheter som vi har fått med oss under dessa år.

Vi ska utvärdera EU:s verksamhet, och det är att betrakta Sverige i en backspegel. Det är också ett tillfälle att blicka framåt. EU och Sverige hänger samman på gott och möjligheter.

Vad har hänt sedan Sveriges inträde? Sveriges utrikeshandel har ökat kraftigt sedan 1995. Handeln har specialiserats. Sveriges investeringskvot har ökat mer än vad konsekvensutredningen spådde. Sverige har fått en skjuts i utlandsinvesteringar. Reallönerna har rusat sedan 1995. Så har det varit för de flesta EU-länder.

Det som varit bra med EU har byggt på handel och ett liberalt förhållningssätt. Det som varit dåligt med EU har handlat om begränsningar, inåtvändhet och misstro mot varandra. Brexit är där det tydligaste och tristaste exemplet. Så är även vissa länders tilltagande slutenhet och begränsningar av demokrati och yttrandefrihet. Det är i sanning en tragedi. Och artikel 7, som ingen trodde skulle behöva användas, kan nu visa sig vara den frihetliga och handelsliberala unionens viktigaste redskap.

Fru talman! Rättsstatens principer är ett uttryck som används allt oftare, av nödvändighet. Demokratien och yttrande- och pressfriheten är dessvärre satta på undantag inom delar av unionen. En rättsstat med fungerande MR-principer tar lång tid att bygga men går fort att rasera. Därför måste EU reagera vid varje indikation på att dessa värden luckras upp. Länder som bryter mot dessa värden och principer ska känna av reaktioner. Därför är unionens artikel 7 ett nödvändigt redskap.

Vi har under det senaste året bevittnat och genomlevt brexit. Det är ett slag mot frihandel och europeisk samverkan. Att ett medlemsland självmant väljer att lämna Europeiska unionen och dess samarbete är minst sagt ett bakslag, inte bara på grund av separationen som sådan utan även därför att det är ett nederlag för de principer som gjort EU attraktivt. Brexit måste därför ses som en signal för EU att återgå till och utveckla de friheter som från början varit unionens kärna.

I ljuset av detta ska vi se på EU:s utvidgningsprocess. Nya länder, ja tack, men ställ krav som går att följa upp över tid! Krav är omsorg, både mot ansökarländerna och mot EU. Deltagande förpliktar och ska också premieras i form av unionens alla fördelar.

Fru talman! Allt är inte solsken i vår värld. Det som är bra för EU är också bra för världen. Detta gäller inte minst inom säkerhetspolitiken. Oro kräver samarbete om säkerhet. Där är Pesco en hörnpelare som komplement till Nato och nationella insatser. Detta kan vara värdefullt. De hot vi ser i dag tar sig nya uttryck i form av cyberangrepp och andra icke fysiska former.

Mycket av den säkerhetspolitiskt försämrade situationen i vårt närområde härrör från rysk aggressivitet gentemot grannländer. Ryssland har

med propaganda, korruption och hybridkrigföring sökt destabilisera och stoppa länder som själva valt att närma sig EU. När det inte lyckats har rysk militär satts in, med annekteringen av Krim 2014 som tydligaste exempel.

EU:s ekonomiska sanktioner mot Ryssland har varit ett styrkebesked för EU. Sverige bör därför verka för att EU:s sanktionsregim mot Ryssland bibehålls och utökas om inte Rysslands krigföring och annektering av Ukraina upphör. En Magnitskijlagstiftning på EU-nivå måste vara högprioriterad. En process för detta har påbörjats, och vi kommer från moderat håll att följa att den också verkligen slutförs. Om processen inte skulle fullföljas anser vi att Sverige bör införa en nationell Magnitskijlagstiftning. I ett sådant skede bör Sverige söka samarbete med likasinnade länder, även länder utanför EU, såsom Norge och Island.

Fru talman! Det är handel och investeringar som ger liv åt unionen, skapar välfärd och ger oss redskapen för detta. USA är i dag tyvärr problematiskt och dessvärre inte att betrakta som en frihandelsvän, som landet var en gång i tiden. USA har blivit alltmer protektionistiskt och mindre samarbetsvilligt på viktiga frihetsområden med liberala förtecken.

I tider av tilltagande global protektionism ledd av auktoritära staters agerande är det särskilt viktigt att den liberala världen samlar sig och agerar gemensamt. Faktum är att det är den enda möjligheten för att med kraft möta protektionism och främja frihandel. Därför måste EU lägga särskild kraft på att återupprätta den transatlantiska länken och ta nya gemensamma tag då USA väl fått en ny president, om inte förr.

Kina, detta land långt borta som under många år gick under radarn därför att man slöt sig inåt och inte agerade särskilt mycket utåt, har under de senaste åren målmedvetet och i accelererande grad ökat sin aktivitet i andra delar av världen bortom sitt territorium. Det diplomatiska tonläget har skärpts, vilket har märkts i Sverige.

Att vinna världsherravälde behöver i dag inte nödvändigtvis ske genom att använda vapenkraft. Däremot har den militära kapaciteten varit viktig som muskeluppvisning. Detta är ett perspektiv som vi i EU måste beakta. Vi måste ta med det när vi tittar tillbaka på hur vi agerat, och vi måste vara medvetna om det när vi agerar framöver. Vägen mot att vinna världsherravälde kan minst lika effektivt gå via investeringar och uppköp. Framför allt orsakar det inte lika mycket fysisk ödeläggelse och kostar inte lika många liv.

Det är för alla uppenbart att EU i dag innefattar länder som är ekonomiskt mycket utsatta. De har strukturella ekonomiska problem, dels i efterdyningarna av finanskrisen för drygt tio år sedan, dels i efterdyningarna av coronapandemin. Dessa länder är i akut behov av ekonomisk förstärkning och är därmed också sårbara inför sockrade erbjudanden om stöd och investeringar från länder med en annan långsiktig agenda än att ”hjälpa till”. Därför är investeringsprövningar på såväl nationell nivå som EU-nivå särskilt angelägna.

Fru talman! EU-medlemskapet ger Sverige en större möjlighet att vara med och utforma politiken på europeisk och global nivå. EU är det bästa verktyget för att hantera gränsöverskridande utmaningar och garantera fred, demokrati, säkerhet och tillväxt.

Jag yrkar att vi lägger skrivelsen till handlingarna. Jag yrkar också bifall till Moderaternas reservation 7 och instämmer i övriga moderata reservationer.

I detta anförande instämde Hans Wallmark (M).

Anf. 36 MARKUS WIECHEL (SD):

Fru talman! I dag behandlar vi ett gediget dokument, med ett sjuttiototal olika motionsyrkanden. Många av dessa yrkanden är mycket viktiga men kommer tyvärr inte att få den uppmärksamhet de egentligen förtjänar. Jag vill därför betona att Sverigedemokraterna naturligtvis står bakom de ståndpunkter som framförts i våra motioner och som behandlas i betänkandet. Under de nu rådande förhållandena har vi emellertid, liksom andra partier, valt att inte föra alla yrkanden till kammaren för behandling.

Att viktiga frågor inte får den uppmärksamhet de bör få är i dessa tider ingenting ovanligt. Hela världen står inför en tuff prövning till följd av den rådande pandemin. Medierna domineras således av en beskrivning av den situation vi ser till följd av detta fruktansvärda virus.

I skuggan av covid-19 har viktiga händelser hamnat i skymundan. Hur många vet exempelvis att turkisk militär ockuperar grekiskt territorium? Detta görs enbart för att understödja en irreguljär migration i syfte att förstöra för EU. Vi ser alltså turkisk militär som ockuperar en del av EU.

Trots medieskugga över detta är det en oerhört viktig fråga som måste behandlas oaktat pandemin. Det handlar inte bara om att det är en ren okkupation. Det handlar också om alla långsiktiga konsekvenser, såväl sociala och hälsomässiga som ekonomiska, som gör det viktigare än någonsin att lyfta fram dessa frågor även under pandemin.

Redan före pandemin uppmärksammades det sällan att det i praktiken bara är ett fåtal av EU:s medlemsstater som ansvarar för upprätthållandet av unionens yttre gränser. Dessa länder, och kanske främst just Grekland, har länge tvingats ta ett oproportionerligt stort ansvar för gränskontroller med följderna att de inte har kunnat uppfylla sina åtaganden. För att Grekland ska kunna fortsätta att vidta alla de åtgärder som är nödvändiga för att upprätthålla unionens yttre gräns behöver stöd erbjudas och andra åtgärder vidtas. När systemet fallerar så som det har gjort drabbas nämligen hela unionen, inte bara Grekland.

Fru talman! Redan i månadsskiftet februari/mars meddelade Turkiet att fri lejd kommer att ges åt 100 000 migranter som okontrollerat skulle kunna ta sig över gränsen till Europa. Tusentals människor har med eller mot sin egen vilja bokstavligen bussats till gränsen av de turkiska myndigheterna och sedan tvingats vandra mot Europa. Förfarandet innebär att Turkiet gör verklighet av de hot genom vilka landet utpressat EU på enorma summor pengar. Allt detta gör de för att EU ska kunna behålla en skadlig och ohållbar politik på migrationsområdet.

Tyvärr ser vi hur legitimt skyddsbehövande migranter har ersatts av ekonomiska migranter och andra personer som helt saknar skyddsskäl men som tar tillfället i akt att söka sig till Europa och inte alltför sällan till Sverige. Asylrätten kan samtidigt inte upprätthållas, eftersom det i praktiken många gånger visat sig svårt att verkställa utvisningar när någon väl har tagit sig in i ett land på illegal väg.

Det är väl känt att en stor andel av de migranter som Turkiet nu har skickat mot Europas gränser har Sverige som slutdestination, och än i dag tycks Sverige sticka ut som det udda exemplet där man fortfarande inte riktigt lärt sig läxan efter tidigare förödande misstag i migrationspolitiken.

Ironiskt nog har de som kanske främst av alla vurmade för en slapphänt och verklighetsfrånvärd politik på området nu också bidragit till en asylkollaps. Samhällseffekterna av detta svek är i dag påtagliga i hela vårt land. Låt oss därför lära av misstagen.

Fru talman! Ett förslag som släppts fram för behandling är att det stöd och bistånd som för närvarande riktas till Turkiet som stat eller dess myndigheter, både för svensk del och när det gäller sådant som förmedlas via EU eller dess medlemsstater, omgående bör upphöra. Vi menar att dessa medel i stället bör riktas om till att motverka effekterna av Turkiets provokationer, till exempel genom Frontex eller nationella skyddsåtgärder som vidtas av Grekland. Vi kan inte acceptera Turkiets agerande, och vi kan inte lämna Grekland ensamt i detta. När vi nu ser upprinnelsen till en ny anstormning krävs skarpa åtgärder med reell effekt, och vi måste hjälpa åt.

Sverigedemokraterna menar därför bestämt att Sverige måste agera för att Grekland ska erbjudas det bilaterala stöd som är möjligt för att öka förutsättningarna att upprätthålla den yttre gränsen.

Fru talman! I dagens betänkande behandlas även Magnitskijsanktioner. Detta är sanktioner som Sverigedemokraterna under en längre period har verkat för. Vi har länge velat se en nationell Magnitskijlagstiftning och har länge varit positiva till att man inom EU och Europa verkar för en synkroniserad form av lagstiftning.

Vi såg glädjande nog hur samtliga svenska partier som har en plats i Europarådet röstade för att uppmana medlemsländerna att införa nationella Magnitskijlagar. Samtliga svenska representanter från Vänsterpartiet, Socialdemokraterna, Moderaterna och Sverigedemokraterna röstade för detta. Trots det ser vi att den svenska regeringen inte är positiv till detta, och vi ser att andra partier i Sveriges riksdag inte är positiva till en nationell Magnitskijlagstiftning. Däremot är man positiv till att pröva någonting som man har försökt med tidigare, nämligen en EU-gemensam lagstiftning på området.

Detta har diskuterats i Europaparlamentet. Utöver en lång byråkratisk process vill vissa länder inte stöta sig med Ryssland, som ju av förklarliga skäl skulle drabbas negativt av denna typ av lagstiftning. Det är därför inte konstigt att Europaparlamentet, precis som Europarådet, har valt att uppmana medlemsländerna till egna lösningar. Detta är också den väg som jag tror att vi bör gå om vi över huvud taget ska få till denna typ av lagstiftning.

Det är naturligtvis positivt om vi kan använda oss av parlamentet för att synkronisera Magnitskijlagarna. Men vi är inte där än. Det har redan gjorts försök. Det yttersta ansvaret ligger därför naturligtvis först och främst på de nationella parlamenten.

Sverigedemokraterna har med andra ord, till skillnad från andra partier, förstått svårigheterna med att lotsa detta genom EU-byråkratin. Det är också därför som vi har gjort våra ställningstaganden i Sverige.

Vi kan inte rakryggat hävda att vi står upp för mänskliga rättigheter om vi samtidigt låter bli att införa denna typ av beprövade sanktioner som faktiskt kan göra skillnad. Vi kan inte säga att vi gör allt när så inte är fallet. Vi kan alltså bättre än så, och vi förtjänar bättre än så.

Jag vill därför uppmana regeringen, regeringens samarbetspartier och oppositionen att snarast verka för en nationell Magnitskijlagstiftning. Sverigedemokraterna kommer vid dagens omröstning först och främst att stödja våra förslag på detta område, där vi uppmanar till en synkronisering och använder oss av EU för detta. I andra hand kommer vi att rösta på utskottets förslag och därmed rikta ett tillkännagivande till regeringen. Detta innebär ett steg i rätt riktning, men dessvärre är det inte tillräckligt.

Fru talman! Avslutningsvis yrkar jag bifall till reservation 6.

Anf. 37 KERSTIN LUNDGREN (C):

Fru talman! Detta är ett coronabetänkande, får man väl säga. För ovanlighetens skull har utrikesutskottet inte skickat ärendet till övriga utskott för att inhämta yttranden. Den som läser och jämför kommer inte att finna andra utskotts uttalanden med anledning av den redovisning av EU-samarbetet som lades på riksdagens bord av regeringen.

Riksdagen ska få fortlöpande information från regeringen när det gäller EU-samarbetet, som vi nu behandlar tillsammans med en lång rad motioner, vilket tidigare har nämnts. Men, som sagt, denna gång har vi i samråd med övriga utskott kommit överens om att de inte behöver yttra sig över skrivelsen.

Som flera talare tidigare har varit inne på handlar detta även om den covidverklighet som vi upplever här och nu 2020, även om detta egentligen är fråga om en tillbakablick på 2019, och 2019 handlade framför allt om brexit. Brexit gick då som en löpeld genom alla våra samtal, och frågan var hur Storbritannien slutligen skulle landa. Efter ett val landade man i ett skarpt brexitbeslut.

Storbritannien deltog även i ett annat val, nämligen valet till Europaparlamentet; 2019 var nämligen valår. Naturligtvis ledde det till att rätt mycket av EU:s, kommissionens och rådets arbete blev fångat av både väntan på och resultatet av val. Det tog lång tid för den nya kommissionen att komma på plats. Många väntade också då på resultatet. Det landade i en ny kommission som pekade ut fyra områden: skydda medborgarna och friheten, utveckla en stark och kraftfull ekonomisk bas, bygga ett klimatneutralt, grönt och rättvist Europa samt främja Europas intressen och värden globalt. Dessutom ska man fokusera på framtidsfrågor. Väl så.

År 2019 var ett framgångsrikt avslut på många frihandelsavtal. Frihandel är det som har byggt EU:s ekonomiska bas. Det var välkommet att vi under den svenska kommissionärens ledning kunde ro flera av dessa avtal i land. I protektionismens smygande tidevarv efterfrågade många just frihandelsmöjligheter med EU som ett sätt att bygga ekonomisk utveckling och styrka för flera länder, inte bara för EU-länderna. Detta är och har varit viktigt för vår ekonomi.

Handelsavtalen måste även leva upp till det vi säger. Ska vi handla med medborgarnas friheter för ögonen skickades fel signal när till exempel Sverige godkände och därmed gav EU möjlighet att fullfölja avtalet med Kuba. Detta frihandelsavtal var en felaktig signal. Det främjar inte vare sig EU:s eller Sveriges värden och intressen globalt sett. Detta beklagar vi

djupt. Här hade Sverige en möjlighet att påverka EU:s röst och göra den tydlig i den globala miljön.

När man i december 2019 däremot nådde en överenskommelse om ett klimatneutralt EU 2050 var det naturligtvis en framgång genom att man ändå lyckades nå detta. Men många av oss hade önskat att man hade tidigare lagt målbilden och inte landat först 2050. Det är dock ett steg i rätt riktning.

EU är en dröm för många, för oss, om frihet, mänskliga rättigheter, demokrati och en rättsstat och om en union där människor verkligen får en chans att leva och förverkliga sina drömmar. Det är viktigt att vi håller i och säkrar att denna dröm får leva.

Detta innebär att vi måste utveckla EU:s förmåga att stå emot gränsöverskridande hot. Vi ser att det möjligen måste ske även om det innebär en breddning av EU:s uppgifter. Vi kommenterar det i en av våra reservationer, som jag dock inte yrkar bifall till här, fru talman.

EU:s utvidgning är i mångt och mycket en dröm för många. Det är ett freds- och frihetsprojekt. Detta är inte kravlöst, som vissa säger. Men det är bra att man nu har tagit steg för att stärka anslutningsprocessens fokus på demokrati, mänskliga rättigheter och de friheter som är grunden för EU. Detta är bra om än sent. Vi var ju inne på 2020 när dörren för Nordmakedonien och Albanien öppnades att ta steget att bli kandidatländer. Västra Balkan är viktigt, både för EU och för oss alla, och det är viktigt att dessa länder precis som övriga länder i EU:s grannskap har möjlighet att bli medlemmar om de når upp till de krav som ställs.

EU:s förutsättningar att hävda sina – våra – värden handlar också om huruvida EU självt förmår att leva upp till dem. Vi måste se att vi där har stora utmaningar internt i EU. Det var även synligt 2019. Vi såg det när Polen gick hårt åt sin rättsstat, medierna och friheten. Det finns synlig opposition, men greppet har stärkts. Vi ser det med tragik när Ungern, som var ett av de länder som 2005 var föregångare i riktning mot demokrati, nu leder marschen bort från demokrati. Detta bekräftas i och med att Freedom House konstaterar att Ungern inte längre har demokratisk status och inte längre lever upp till demokratin. Polen och andra följer efter i detta.

Efter att ha läst Viktor Orbáns tal från högtidlighållandet av Trianon fick jag all anledning att fundera över vad det är man håller på med – vägen ut ur EU och bort från EU:s värden. Detta är såklart mycket oroande. Hur vi hanterar detta kommer att vara avgörande om vi med trovärdighet ska kunna hävda EU:s värden om frihet, mänskliga rättigheter, en fungerande rättsstat och demokrati.

De riskerar att bli, och kanske redan är, en trojansk häst för andra intressen, såsom Ryssland och Kina. Vi har senast kunna se det då man blockerar transparensen vad gäller avtalet med Kina om järnvägsutbyggnad i Ungern. Detta är mycket allvarligt. Det är viktigt att EU klarar av att stå upp och fortsätter ett artikel-7-förfarande med mera. Vi måste också framöver stå upp för värden gentemot Ryssland och Kina.

Ukraina har nämnts och tas upp i en reservation som jag vill uppmärksamma er på.

Magnitskijfrågan är dock det jag avslutningsvis vill lyfta fram. Vi säger ja till en nationell sanktionslagstiftning och till en utredning som inte väntar på EU utan går före så att vi har möjlighet att vara en påtryckande kraft. Vi är det gärna tillsammans med nordiska och baltiska vänner eller

med andra like-minded, men vi bör vara en påtryckare som går före. Vi är det gärna på EU-nivå, men det har tagit tid och därför vill vi gärna gå före. Jag vill yrka bifall till vår reservation 9 under punkt 5, fru talman.

Anf. 38 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Europa har aldrig varit så rikt och samtidigt så ojämnt. Ojämligheten mellan dem som har och dem som inte har breder ut sig. Den breder ut sig såväl inom länder som mellan länder. EU:s svar på finanskrisen var ännu mer av den högerpolitik som hade skapat krisen. Bankerna räddades medan kostnaderna fick bäras av alla oss andra. Den växande ojämligheten har skapat en grogrund för nationalister och rasister, som nu vill inskränka demokratin. Med högerns hjälp tar de makten i Europa med en retorik och en politik som sparkar nedåt.

För Vänsterpartiet är demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer inte förhandlingsbara. Regimer på flera håll i världen har börjat att begränsa det demokratiska utrymmet – särskilt civilsamhällets utrymme – både genom att inskränka möjligheterna att finansiera verksamheter och genom hot, våld och begränsningar av grundläggande fri- och rättigheter.

Under coronapandemin har vi sett att denna utveckling har förstärkts ytterligare. Omfattningen är mycket oroväckande. Det är också oroväckande att stater verkar inspireras av varandra och ibland samarbeta i försöken att tysta obekväma röster.

Europa är på inget sätt undantaget, utan den oroväckande utvecklingen med krympande demokratiskt utrymme finns också här. En tydlig slutsats från de organisationer som granskar detta är att utvecklingen på flera områden faktiskt är värst i Europa, även om det sker från bättre utgångsnivåer. Vänsterpartiet menar att Sverige måste arbeta aktivt inom EU och Europa i stort, till exempel i Europarådet, för att vända denna negativa och oroväckande utveckling.

Under Viktor Orbáns tid vid makten har Ungern haft en oroande utveckling där man begränsat friheten för medier, universitet och civilsamhälle. Under coronapandemin har man till och med infört undantagstillstånd med i princip fullständig makt till Orbán. Detta undantagstillstånd har ännu inte tagits bort, även om det nu har meddelats ett datum för när man hävdar att man ska ta bort det.

Polen är ytterligare ett exempel. Lagändringar och begränsningar av demonstrationsrätten har presenterats, och Amnesty rapporterar om hur polis trakasserar demonstranter och försöker att hindra människor från att delta i protester. Under året har även lokala parlament i över 80 städer och provinser antagit homofobiska resolutioner och upprättat så kallade hbtq-fria zoner. Även i Polen har det styrande partiet, Lag och rättvisa, försökt att använda sig av coronapandemin för att stärka sin makt ytterligare genom att försöka hålla presidentval, trots pandemin och förbudet mot att hålla kampanjmöten.

Ungern och Polen pekats ofta, och med rätta, ut som de EU-stater som har den mest oroväckande utvecklingen, men de är långt ifrån ensamma. Fler EU-länder skulle kunna räknas upp där vi ser att utvecklingen nu går åt fel håll.

Fru talman! I förra veckan grep den turkiska regimen tre parlamentariker – två från vänsterpartiet HDP och en från det socialdemokratiska partiet CHP. En av de gripna var den kända parlamentarikern Leyla Güven, som under vintern 2018–2019 blev känd för sin långa och kraftfulla hungerstrejk. Gripanden är ett av de sätt som den turkiska regimen använder sig av för att tysta kritiker.

En annan person som hamnat i problem med den turkiska regimen är den unge kurden Resul Özdemir från Värmland. Trots att han borde ha getts uppehållstillstånd här i Sverige, likt hans familj, utvisades han mitt under pågående coronapandemi till Turkiet. Där blev han en förstasidesnyhet och anklagad för terrorism. Turkiet använder sig konsekvent av EU:s terrorstämpling av PKK som ett sätt att svartmåla kurder och alla som står upp för kurdernas rättigheter. Vi har ju sedan i går också lärt oss att PKK inte är ett spår i Palmeutredningen; det är farligare med moderater från Täby.

Senast var det fyra socialdemokratiska riksdagsledamöter som hamnade i skottgluggen för de regimtrogna turkiska medierna. Alla dessa hade såklart kurdiskt ursprung. Man kan konstatera att det finns en stor systematik i den propaganda som kommer från turkiska statskontrollerade medier.

Vänsterpartiet har länge kritiserat utvecklingen i Turkiet och uppmanat Sverige och EU att agera kraftigare, men EU har inte vågat agera mot Turkiet av rädsla för att Erdoğan ska säga upp det skamliga avtal som finns för att hindra flyktingar från att ta sig från Turkiet till Europa. Under 2020 har problemen blivit alltmer uppenbara. När den turkiska regimen hotade att skicka samtliga landets flyktingar till gränsen mot Grekland reagerade EU genom att till varje pris försöka hålla människor på flykt borta från Europa.

EU:s kritik mot Turkiet är fortfarande försiktig, och flyktingarna hamnar i kläm i stormaktsspelet mellan EU och Turkiet. Det är hög tid för EU att säga upp avtalet och att tydligt agera mot förtrycket av oppositionella och mot inskränkningar i grundläggande fri- och rättigheter i Turkiet. Jag anser därför att regeringen måste se till att EU bryter detta flyktavtal så snart som möjligt.

Just nu pågår en militärövning som heter Baltops i Östersjön. Det är en marin militärövning för Sverige, Finland och Nato. Totalt deltar 19 länder. Ett av dem är Natolandet Turkiet. Trots att Sverige och EU har fördömt Turkiets invasion i nordöstra Syrien och trots att EU har fördömt den turkiska marinens kränkningar av Cyperns territorium i en segdragen kamp om naturgas och olja utanför Cyperns kust ges Turkiet militärt tillträde till Östersjön och Europa. Detta är vad Sveriges Natonärmande kostar i praktiken. Vi tvingas att samarbeta även med dem som vi vill fördöma.

Även om medlemskapsförhandlingarna med Turkiet formellt inte är avbrutna framstår det som allt mindre troligt att Turkiet en dag kommer att bli EU-medlem. Samtidigt pågår ändå utvidgningen mot andra länder. För dessa länder har ansökningsprocessen förändrats under det senaste året. Som tidigare talare har varit inne på leder detta förhoppningsvis till en bättre process när det gäller utvidgningar.

I dag har flera länder med en historia av omfattande diskriminering och förföljelse av hbtq-personer ansökt om medlemskap i EU. Erfarenheterna från länder som tidigare har tagit sig in i unionen, som Rumänien, Slovakien och Lettland, visar att det inte räcker att ansökarländerna formellt uppfyller de lagmässiga kraven. Ansökarländerna behöver också visa ett engagemang för att arbeta mot diskriminering på grund av sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck eller könskaraktiska.

Alla kandidatländer som nu förhandlar om medlemskap i EU brottas med stora utmaningar när det gäller respekten för hbtq-personers rättigheter. Det gäller inte minst Turkiet, som vi har varit inne på, där pride har stoppats vid flera tillfällen, där transpersoner har mördats och där president Erdoğan vid upprepade tillfällen har gjort homofoba uttalanden. I Serbien har prideparader attackerats eller helt stoppats, och var fjärde hbtq-person i landet uppger sig ha blivit utsatt för våld på grund av sin sexualitet.

Vänsterpartiet anser därför att de så kallade Köpenhamnskriterierna behöver skärpas när det gäller hbtq-personers rättigheter så att det uttryckligen framgår av kriterierna att ett land som diskriminerar hbtq-personer inte kan bli eller kan vara medlem i EU.

I höstas presenterade EU-kommissionen sin gröna giv. Målsättningen är att ställa om EU:s politik till nettonollutsläpp år 2050 och att den ekonomiska tillväxten frikopplas från resursförbrukning. Tanken är att Europa ska bli världens första klimatneutrala världsdelen.

Vänsterpartiet tycker att detta är en bra ambition. Det handlar faktiskt inte om något mindre än vår planets överlevnad. Vi i Europa, den rikaste världsdelen, kan gå före och visa vägen.

Vänsterpartiet tar forskarnas och klimatrörelsens krav på allvar. Vi vet att om vi ska klara omställningen till ett ekologiskt och socialt hållbart samhälle kan vi inte fortsätta som vanligt. Vi behöver göra stora, grundläggande förändringar, också i vår ekonomi. Därför bör den svenska regeringen verka för att den europeiska gröna givningen ska innehålla bindande mål på vägen om minskade utsläpp med 70 procent till 2030 och nollutsläpp redan 2040 samt kompletterande mål för att minska de konsumtionsbaserade utsläppen. Med ambitiösa mål blir det tydligt att vi måste utforma en ny politik och nya instrument – inte bara justera i marginalen.

Europeiska investeringsbankens beslut att inte längre subventionera fossil energi är ett steg i rätt riktning. Nu behövs en konkret handlingsplan för utfasning av miljö- och klimatskadliga EU-subventioner. Till exempel subventioneras europeiska flygresor i dag med 300–400 miljarder kronor per år, enligt EU:s egen miljöbyrå EEA.

Den gröna givningen behöver innehålla ökade satsningar på jämlikhet och rättvisa. Samhällen som hänger ihop klarar stora utmaningar och förändringar bättre. Samhällen där orättvisor finns dras i stället isär, vilket är en grogrund för ökad nationalism och högerpopulism. En rättvis klimatomställning kräver därför specifika insatser i de kolregioner som finns i Europa, men det kräver också en förändring av EU:s budgetramar och en ny ekonomisk politik. Detta kräver dessutom stora investeringar i tågförbindelser, förnybar energi, energieffektiviseringar och ett hållbart jordbruk.

Vi måste också våga fokusera på de stora företagen. I dag står de 100 största företagen för 70 procent av världens samlade utsläpp. EU måste våga ifrågasätta och sätta stopp för de stora miljö- och klimatbovarna. Klimatpolitiken behöver genomsyra fler politikområden, som handel, jord-

bruk, energi och transporter. Alla beslut måste bidra till att minska utsläppen.

Regeringen måste därför bland annat verka för att EU:s handelsavtal ska innehålla bindande miljö- och klimatklausuler, så att inga avtal tecknas med länder som inte skrivit under Parisavtalet. Detta gäller till exempel det avtal med Mercosur som just nu är under beredning.

Med det, fru talman, vill jag yrka bifall till Vänsterpartiets reservation nr 10.

Anf. 39 LARS ADAKTUSSON (KD):

Fru talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till reservation 4.

Det europeiska samarbetet har ett väsentligt och händelserikt år bakom sig. År 2019 kom att präglas av stora frågor som klimatet, migrations- och flyktingpolitiken och inte minst Storbritanniens utträde ur unionen, för att bara nämna några exempel. Samtidigt fortsatte EU:s ekonomi att växa för sjunde året i rad. Tack var arbetet med att effektivisera den inre marknaden kunde företagande och konkurrenskraft stärkas.

År 2019 blev även året då stödet för Europasamarbetet glädjande nog ökade i de flesta medlemsländer. I Europaparlamentsvalet i maj var valdeltagandet det högsta på 20 år.

Därefter har en ny och mer jämställd kommission kommit på plats under ledning av kristdemokraten Ursula von der Leyen. Och Europeiska rådet har enats om en strategisk agenda för de närmaste fem åren, fram till 2024.

I strategin finns det fyra prioriterade områden: att skydda medborgarna och friheterna, att utveckla en stark och kraftfull ekonomisk bas, att bygga ett klimatneutralt, grönt och rättvist Europa och att främja Europas intressen och värden globalt. Med denna inriktning kan rättsstaten och demokratin värnas samtidigt som den inre marknaden, den gröna given och den gemensamma säkerhetspolitiken utvecklas. Det är en stark strategisk agenda väl i linje med Kristdemokraternas prioriteringar för Europasamarbetet.

Fru talman! När detta är sagt om 2019 ska det också sägas att 2020 innebär en helt ny situation för det europeiska samarbetet. Coronapandemin har fullständigt förändrat förutsättningarna när det gäller ekonomisk utveckling och välfärdsutveckling. Runt om i Europa går nu framgångsrika företag omkull, arbetslösheten skenar och medlemsländer som tidigare har haft en positiv ekonomisk utveckling förvandlas till krisekonomier. Detta är en extraordinär situation – en historisk utmaning som leder till politiska påfrestningar och i grunden prövar hållfastheten i samarbetet och sammanhållningen inom unionen.

I förhandlingarna om EU:s budgetram för 2021–2027 har vi kristdemokrater varit tydliga med att effektiviseringar och omprioriteringar inom en redan omfattande budget är nödvändiga. Vi har också varit tydliga med att den återhämtningsfond för Europa som just nu diskuteras inte får bygga på passivt mottagande av bidrag. När det gäller både budgeten och återhämtningsfonden är ekonomiskt ansvarstagande grundläggande. Kraftigt höjda medlemsavgifter och EU-skatt är inte vägen framåt.

Samtidigt vet vi att EU:s existens i grunden bygger på solidaritet, att den som har räcker ut en hjälpande hand till den som inte har. Som varma Europavänner värnar vi detta. Vi värnar samhörigheten och gemenskapen, och vi inser att utan förhandlingar och utan dialog finns det inget

Europasamarbete. Från svensk sida måste vi därför verka för konstruktiva kompromisser vad gäller både långtidsbudgeten och återhämtningsfonden – kompromisser som inte bortser från vare sig det ekonomiska ansvarstagandet eller solidariteten.

Fru talman! När EU fick Nobels fredspris 2012 framhölls unionens stabiliserande roll, som bidragit till att omforma huvuddelen av Europa från en krigets till en fredens kontinent. I Nobelkommitténs prismotivering heter det att EU:s viktigaste framgång är att samarbetet har bidragit till försoning, demokrati och mänskliga rättigheter.

Det finns skäl att påminna om EU:s historiska betydelse, inte minst i orostider när den liberala demokratin ifrågasätts, när människovärdet förringas och när islamism och antisemitism hotar det öppna samhället.

Politik handlar i grunden om ideologi och om människovärde. För Kristdemokraterna innebär det att vi lyfter fram betydelsen av personlig frihet i kombination med socialt ansvarstagande och solidaritet med de mest utsatta, med andra ord de värderingar som i decennier utgjort grunden för den europeiska värdegemenskapen. EU behöver lyfta fram detta. EU behöver i dag ett ledarskap som ser den djupa betydelsen av försoning mellan nationer och folk och som agerar för en gemenskap inte enbart byggd på ekonomiska faktorer. Detta är väsentligt, inte minst i relation till omvärlden.

Fru talman! Oavsett om det gäller kriget i Syrien, diktaturerna i Kina och Iran, det utmanande Ryssland eller den globala förföljelsen av kristna har EU en möjlighet att göra skillnad.

Kristdemokraterna arbetar för ett EU som talar med en röst i utrikespolitiken och alltid prioriterar människovärde och mänskliga rättigheter. Därför välkomnar vi en större andel majoritetsbeslut i utrikespolitiken. Vi står helhjärtat bakom en europeisk Magnitskijlagstiftning, och vi stöder en utvidgning av EU när förutsättningarna finns. Närmast handlar det om Nordmakedonien och Albanien.

De kommande åren är ett starkt, effektivt och solidariskt EU-samarbete helt centralt – ett nära samarbete med respekt för olikheter.

Anf. 40 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Man skulle kunna tro att jag, precis som vanligt, reagerade på någonting som Lars Adaktusson sa. Men kammarkansliet reagerade på att jag yrkade bifall till en moderat reservation. Därför ska jag rätta mig och yrka bifall till reservation nr 12, som är Vänsterpartiets reservation.

Tack, Lars, för ett intressant inlägg! Jag återkommer någon annan gång.

Anf. 41 FREDRIK MALM (L):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 9, som är en gemensam reservation från Liberalerna och Centerpartiet angående en svensk så kallad Magnitskijlag.

Europa står nu mitt i en enorm och historisk kris, givetvis till följd av covid-19-pandemin. Den läggs på något sätt ovanpå följderna av tidigare kriser och problem, strukturella problem och så vidare, i många medlemsstater. Därtill har vi brexitproblematiken, ett mer instabilt världsläge, en ökad inhemsk polarisering med en växande populism och mycket annat.

Den här debatten är egentligen tillbakablickande. Det är ju något märkligt att vi diskuterar vad som hände i Europeiska unionen förra året. Det kan vi förstås göra, men jag vill nog ändå vika större delen av min talartid till att tala om framtiden.

Jag är liberal, och jag är en mycket varm Europavän. Jag började engagera mig politiskt för att Sverige skulle bli medlem i Europeiska unionen. Mitt första politiska möte var ett möte på ett så kallat ja-centrum under kampanjen för ett svenskt EU-medlemskap 1994.

Det är nödvändigt att det europeiska samarbetet blir starkare och att det fördjupas. Sverige blir tyvärr alltmer marginaliserat eftersom vi aktivt har valt att ställa oss utanför viktiga delar i Europasamarbetet.

EU-samarbetet är nödvändigt för att vi ska kunna stå starka och skydda vår frihet och vår demokrati mot destruktiva diktaturer som Ryssland och Kina. Det är också nödvändigt med ett starkt EU för att driva på arbetet för demokrati och mänskliga rättigheter och för en regelbaserad världsordning där vi löser saker multilateralt i globala avtal om klimat och mycket annat.

Ett starkt EU är i dag nödvändigt även för liberaler och andra progressiva i länder som Polen och Ungern och på andra håll där högerradikalismen växer. Likaså är ett starkt EU nödvändigt för en fungerande inre marknad med mer harmonisering, starkare konkurrenskraft och ökad tillväxt.

Den fragmentisering och polarisering som i dag präglar såväl Europa som stora delar av den globala geopolitiken innebär ett bakslag för världen av historiska mått. Ovanpå allt detta kommer pandemin som givetvis förändrar situationen och hela spelplanen dramatiskt med nu nästan 200 000 döda EU-medborgare, och tiotals miljoner jobb hotas.

Fru talman! I det perspektivet krävs en ökad europeisk solidaritet både mellan invånare och mellan medlemsstaterna. Det krävs resoluta både kortsiktiga och långsiktiga insatser för att i praktiken förhindra statskollaps i flera länder i Sydeuropa.

Det betyder att frågor om långtidsbudget, återhämtningspaket, eventuell upplåning, egna medel, och så vidare nu står högst på agendan och kommer i ett delvis nytt ljus till följd av detta. Sverige har här valt en ekonomiskt restriktiv linje som man driver så in absurdum att vi snart är helt ensamma om den. Det finns anledning att rikta kritik mot detta.

Den attityd Sverige nu visar gentemot andra EU-länder kommer att marginalisera oss ytterligare i Europasamarbetet. Efter brexit finns inte heller Storbritannien att alliera sig med och ibland luta sig mot. Det är en annan maktbalans i Europa nu, mer koncentrerad än tidigare kring Tyskland och Frankrike.

Det är också de länderna som ser de realiteter som råder i en rad krisande ekonomier och nu är beredda att ta ansvar för detta. En enig riksdag, förutom Liberalerna, har valt att Sverige bara ska delta i Europasamarbetet halvvägs och på halvfart. Jag tycker att det är djupt beklagligt, fru talman.

Avslutningsvis har Liberalerna ytterligare en reservation i betänkandet. Jag avstår från att yrka bifall till den för att sedan vinna tid under voteringen. Den gäller utvecklingen i Turkiet.

Det har kommit till en punkt där man nu måste formellt avbryta anslutningsprocessen med Turkiet. Nu har AKP-partiet och Recep Tayyip Erdoğan styrt Turkiet i 17 ½ år. De första tre fyra åren skedde reformer, vilket också banade väg för en förbättrad relation med Europeiska unionen.

Från 2007 och framåt har Turkiet praktiskt taget inte genomfört några reformer. Det ledde fram till att man nu inte får öppna vissa kapitel i anslutningsprocessen. Sedan kom en rad år av stagnation, ökad kontroll av invånarna i Turkiet, starkare politiskt förtryck, arresteringar och kontroll över medier. Det var ett successivt nedmonterande av det som är checks and balances inom staten.

Sedan 2014 gick det sämre för AKP-partiet. Man förlorade majoriteten i valet. Man utlyste då undantagstillstånd och avbröt fredsprocessen med kurderna. Man satte igång nya krig, lamslog hela landet och tvingade fram ett nyval som Erdoğan vann.

Följden av det blev kuppöversöket året därpå i Turkiet. Det har sedan följts av massiv repression ända fram till nu, och det pågår fortfarande. Det sker massarresteringar. Man slår sönder de oppositionella partierna och deras strukturer.

Man agerar på ett sätt i frågan om rättsstat och mänskliga rättigheter som gör att det i dag är omöjligt att betrakta Turkiet under den nuvarande regimens ledning som en partner till Europa eller en stat som kan bli medlem. Därför måste man nu ta steget att avbryta anslutningsprocessen med Turkiet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 8.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.55 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 14.00, då frågestunden skulle börja.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 14.00.

§ 6 Frågestund

Frågestund

Anf. 42 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag vill hälsa statsråden välkomna. Frågorna besvaras i dag av näringsminister Ibrahim Baylan, statsrådet Anders Ygeman, statsrådet Åsa Lindhagen och statsrådet Lena Micko.

En fråga ska vara av övergripande och allmänpolitiskt slag eller avse ett ämne som faller inom statsrådets ansvarsområde och rör dennes tjänsteutövning. Näringsminister Ibrahim Baylan besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde.

Frågestund

Anf. 43 JOSEFIN MALMQVIST (M):

Fru talman! Gårdagens siffror från Arbetsförmedlingen visar att arbetslösheten nu har stigit till 8,5 procent. Det ska jämföras med 6,6 procent för bara ett år sedan. Det är delvis en effekt av krisen.

Redan före pandemin var Sverige dock sämst i EU på att trycka tillbaka arbetslösheten. Sedan Stefan Löfven tillträdde som statminister har arbetslösheten minskat i alla EU-länder utom ett – Sverige. Vad talar för att han ska lyckas bättre nu när vi går in i en lågkonjunktur?

Vi moderater menar att krisåtgärderna måste vara tillfälliga. De behöver rullas tillbaka. Sverige måste nämligen återupprätta arbetslinjen efter denna kris. Jag vill därför fråga Ibrahim Baylan: Kommer Socialdemokraterna att återställa a-kassan efter krisen?

Anf. 44 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Tack, Josefin Malmqvist, för att du tar upp en viktig fråga, nämligen rätten till ett arbete! Det betyder oerhört mycket för den enskilde att känna sig behövd och att försörja sig själv och sin familj. Det betyder också oerhört mycket för vårt land. Det är därför vi redan från första dagen har haft det som vår första prioritering.

Statistik är lite förrädiskt. Det går ju att beskriva samma sak på flera olika sätt. Före krisen hade Sverige, under Stefan Löfvens ledning, haft en sysselsättningsökning på närmare 350 000 människor. Vi hade den högsta sysselsättningsgraden i hela Europeiska unionen. Ja, vi hade också hög arbetslöshet. Det berodde på att allt fler ville arbeta och anmälde sig att delta i arbetskraften, vilket är något positivt, något bra.

Sedan krisen inleddes har vi vidtagit ett stort antal åtgärder. Dessa beräknar man ha räddat omkring 200 000 jobb hittills. Ja, vi kommer att fortsätta vidta åtgärder för att hävda svenska jobb och mildra effekterna av coronakrisen för jobb och företagande.

Anf. 45 JOSEFIN MALMQVIST (M):

Fru talman! Snart är en halv miljon människor arbetslösa. Tiotusentals, många födda utanför EU, riskerar att hamna i ett permanent utanförskap. Därför föreslår vi från Moderaternas sida sänkt skatt på arbete och bidragstak. Arbete måste nämligen alltid löna sig.

Varför vägrar regeringen att införa åtgärder såsom bidragstak och sänkt skatt på arbete, som vi vet fungerar?

Anf. 46 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Det är en ganska ensidig syn på arbetsmarknaden och näringslivet. Ja, ibland kan skattesänkningar hjälpa men långt ifrån i alla situationer.

Aktiv näringspolitik, en satsning på att se till att det finns kompetent arbetskraft, satsningar på och investeringar i forskning och innovationer i infrastruktur vet vi påverkar både viljan att investera och sysselsättningen. Jag tror att vi tillsammans med näringslivet kommer att behöva prioritera den typen av investeringar för att se till att Sverige kommer stärkt också ur den här krisen.

Anf. 47 KATJA NYBERG (SD):

Fru talman! Onsdagen den 3 juni samlades över tusen personer i Stockholms city för att demonstrera. För att begränsa smittspridning av covid-19 hade ett demonstrationstillstånd för max 50 personer utfärdats. Demonstrationen bröt mot de restriktioner som myndigheterna meddelat. Och upplösningen resulterade i upplopp och skadegörelse.

I medierna kunde vi bland annat se en polis krama om demonstranter, trots Folkhälsomyndighetens krav på social distansering. Än värre blev det när landets ansvarige minister i kommentarer i sociala medier hyllade det som skedde.

Jag vill ställa en fråga till Ibrahim Baylan. Är det statsrådets uppfattning att Folkhälsomyndighetens rekommendationer och riksdagens och regeringens regler, som är ämnade att hindra smittspridning av covid-19, ska brytas? Hur avser statsrådet att agera framöver för att det som skedde inte ska upprepas?

Anf. 48 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! I fredstid har vi aldrig sett den typen av restriktioner som vi har nu. Vi har dem av ett mycket gott skäl; det pågår en pandemi. Den här pandemin måste vi göra vårt yttersta för att stävja. Det handlar både om smittspridningen och om att rädda liv. Därutöver gör vi vårt yttersta för att mildra dess effekter på jobb och företagande.

Det är mot den bakgrunden vi har infört gränsen på 50 eller 49 personer. Den ska naturligtvis hållas. Det är mot den bakgrunden som polisen, när människor ber att få uttrycka sin grundlagsenliga rätt att demonstrera, tar hänsyn till att det ska vara just 49 personer. Det är också mot den bakgrunden polisen hanterar detta.

Det är en fråga helt uteslutande för polisen. Men vi kan båda konstatera att det, med tanke på vad som har försiggått, inte har lyckats särskilt väl. Men 49-personersgränsen gäller. Den för vi också en dialog med polisen om.

Anf. 49 KATJA NYBERG (SD):

Fru talman! Jag upplever att Ibrahim Baylan undviker att svara på min fråga.

Det är korrekt att demonstrationsrätten är grundlagsskyddad. Den ska vi såklart värna. Men vi befinner oss i ett läge med många sjuka och många döda på grund av covid-19. Folkhälsomyndigheten har också gått ut med tydliga restriktioner till allmänheten för att begränsa smittspridningen.

Det uppmärksammade polisiära agerandet lärs inte ut polistaktiskt och är inte heller i linje med Folkhälsomyndighetens rekommendationer. Hur kan då en ansvarig minister hylla ett sådant agerande?

Anf. 50 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Vi ska se till att göra vad som behövs för att begränsa den här smittan. Det är mot den bakgrunden vi har ganska tydliga regler.

Polisen gör en bedömning. I det här fallet visade det sig tyvärr vara en felaktig bedömning eftersom det dök upp betydligt fler än demonstrations-tillståndet medgav. Polisen hade då att hantera den uppkomna situationen.

Jag tror att vi kommer att få anledning att gemensamt utreda många av insatserna. Det gäller såväl själva restriktionerna som de sätt på vilka myndigheter har agerat.

Förlängda miljötillstånd för vindkraftsutbyggnad

Anf. 51 LINDA MODIG (C):

Fru talman! Min fråga till energiministern handlar om ifall regeringen är beredd att vidta några åtgärder för att förlänga miljötillstånden för investeringsbeslut när det gäller vindkraftsprojekt.

Statsrådet har valt att bjuda in delar av energibranschen till möte om just coronavirusets påverkan. Med tanke på att vindkraften redan om två år kommer att leverera mer än 30 procent av den mängd el som vi i dag använder är det viktigt att utbyggnaden inte avstannar, till exempel på grund av brist på nödvändig arbetskraft.

Regeringen har nyligen, för att mildra effekterna av spridningen av covid-19, gjort ett försök att förlänga undersökningstillstånden när det gäller mineralprospektering. Jag undrar därför om energiministern är beredd att se över möjligheten att göra något motsvarande för att säkerställa att etableringen av vindkraftsprojekt ska kunna fortgå som planerat.

Anf. 52 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Jag tackar Linda Modig för frågan.

Jag har haft flera överläggningar med energibranschen under den här tiden för att fånga upp eventuella farhågor i hanteringen av coronakrisen. Hittills har den samlade bilden efter dessa samtal varit att situationen för energisektorn är positiv. Man har klarat att leverera energi, och man har klarat personal- och materialförsörjningen.

Om det skulle visa sig att man på grund av coronakrisen skulle ha svårt att klara utbyggnadstakten i vindkraften stänger inte jag dörren för att ta en diskussion om att förlänga olika tillstånd.

Anf. 53 LINDA MODIG (C):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Problemet är att vindkraften inte har funnits representerad i de överläggningar som har ägt rum. Det är förvisso väsentliga delar av näringen som har varit med på samtalen, men poängen är att de här projekten inte får äventyras. Jag tror att vi är överens i januariavtalet om att vi ska en ambitiös klimatagenda och klara av den hållbara omställningen. Då är det viktigt att dessa tillståndsprocesser som i dag är så resurs- och tidskrävande, både inom gruvnäringen och inom vindkraftsnäringen, verkligen underlättas.

Anf. 54 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Jag vill börja med att hålla med Linda Modig om vikten både av att snabba på tillståndsprocesserna och av att hålla uppe takten i vindkraftsutbyggnaden. Det finns dock en risk att förlängda tillstånd leder

till att man i stället skjuter upp projekt och får en långsammare utbyggnad av vindkraftsprojekt.

Sedan vill jag på marginalen ändå protestera mot beskrivningen att vindkraftsbranschen inte var med. Vi har bjudit in energiföretag som samlar hela energibranschen. Därmed är också viktiga delar av vindkraftsbranschen representerade.

Klimatkrav i återhämtningspolitiken

Anf. 55 JENS HOLM (V):

Fru talman! Jag har en fråga till näringsminister Ibrahim Baylan.

Ibrahim Baylan är ju en av de åtta ministrar som numera ingår i det klimatkollegium som regeringen precis har inrättat. Syftet med kollegiet är såvitt jag förstår bland annat att verka för att alla politikområden ska verka för att klimatmålen nås.

Klimatkollegiet kommer att få en synnerligen viktig uppgift i att se till att den återhämtningspolitik som kommer att genomföras i Sverige efter corona leder till att våra klimatmål nås. Hittills har ju regeringen inte ställt några sådana krav i samband med de ungefär 250 miljarder kronor som har betalats ut i coronastöd från regeringen.

I dag skickades en skrivelse från det klimatpolitiska rådet där man just tar upp vikten av att ställa klimatkrav i återhämtningspolitiken efter corona. Jag vill därför fråga ministern: Har ministern tagit del av skrivelsen, och kommer det att ställas klimatkrav i återhämtningspolitiken?

Anf. 56 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Tack, Jens Holm, för en viktig fråga!

Låt mig börja med att säga att jag är stolt över att ingå i en regering som har tagit så väl hand om statsfinanserna att vi i detta mycket prekära läge, för landet och globalt, har kunnat använda resurser för att hävda jobb och sysselsättning i vårt land. Det bedöms att vi på detta sätt har kunnat rädda i runda tal 200 000 svenskers jobb, vilket är väldigt viktigt.

Det är inte så att det inte har funnits några krav, som Jens Holm säger. En del av insatserna, till exempel gröna kreditgarantier, har haft fokus på detta.

När vi nu tittar framåt handlar det för min del inte så mycket om krav som om möjligheter. Jag menar att den gröna omställningen är en av de viktigaste möjligheterna för den svenska industrin och för Sverige som nation att stärka sin konkurrenskraft i ett läge där både vi och världen ska försöka komma igen efter coronakrisen.

Anf. 57 JENS HOLM (V):

Fru talman! Låt mig vara väldigt konkret. I skrivelsen från det klimatpolitiska rådet, som jag frågade ministern om han hade tagit del av, tar man bland annat upp att när de 5 miljarderna i krediter utlovades till flygbranschen ställdes det noll klimatkrav på flygbranschen om exempelvis minskade utsläpp. Inte heller har regeringen, såvitt jag vet, ställt krav på utfasning av fossila subventioner till industrin när man nu gått ut med olika former av stöd. Det jag vill veta är hur regeringen resonerar kring detta.

Anf. 58 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Man undrar vilken värld Vänsterpartiet lever i. Vi kom in i den djupaste kris vi någonsin varit i under fredstid. I det läget har regeringen agerat för att begränsa smittan, rädda människoliv och mildra effekterna på jobb och företag så att svenskar ska ha ett jobb att gå till. Det är det vi har jobbat med.

Vi kommer inte bara att ställa krav. För vår del är klimatomställningen den största möjligheten för den svenska industrin, för näringslivet och för Sverige som nation.

Statlig kompensation till besöksnäringen

Anf. 59 CAMILLA BRODIN (KD):

Fru talman! Vi är mitt uppe i en pandemi. Det är inte enbart *en* kris; det är två kriser parallellt. Då gäller det att hålla många bollar i luften samtidigt och vara så tydlig som möjligt.

Regeringen har gett besked om åtgärder både för sjukvården och för näringslivet under denna allvarliga tid som vi befinner oss i. Många av dessa är bra; några behöver förlängas eller justeras allteftersom.

Vid ett flertal tillfällen har statsministern och regeringen talat om för kommunerna att regeringen kommer att täcka coronarelaterade kostnader, men vid flertalet tillfällen har man även glömt att säga att det enbart gäller sjukvårds- och omsorgsrelaterade kostnader.

När jag har samtalat med näringslivet i våra turistkommuner, som nu förhoppningsvis kommer att få besökare under sommaren, har de sagt att de måste kunna besökssäkra orterna för att hindra smittspridningen. Kommer kommuner som satsar på att besökssäkra sina turistorter för att hindra smittspridning i sommar att få statlig coronakompensation för detta?

Anf. 60 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Det är precis som Camilla Brodin säger: När denna kris började gick vi ganska snabbt och tydligt ut till regioner och kommuner med att staten tar kostnaden för att begränsa smittspridningen och se till att rädda människoliv. Det tror jag var väldigt viktigt, så att inte det kom i vägen för detta.

Därutöver, fru talman, har regeringen aviserat och riksdagen på förslag från regeringen beslutat om ytterligare tillskott till kommuner och regioner på över 20 miljarder, resurser som just ska gå till att både stärka välfärden och ge kommuner möjlighet att göra insatser för att mildra effekterna för jobb och företagande i den kris vi är i. Jag tror att det till och med är 25 miljarder, utöver det faktum att regeringen också tar kostnaderna för äldreomsorg och sjukvård där det är coronarelaterat.

Anf. 61 CAMILLA BRODIN (KD):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet!

Jag hade önskat ett tydligare svar till landets turistkommuner. Här är luddighet inte vad man behöver. Kommuner har fått nej på det de har ansökt om just därför att det inte är sjukvårdsrelaterat, men man försöker stärka upp otroligt mycket. Man gick på knäna tidigare, redan före

Anf. 62 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Landets kommuner och regioner brukar nästan alltid uttrycka, också via SKR, att de vill ha generella statsbidrag. Det är också exakt det som regeringen tillsammans med Centerpartiet och Liberalerna har bidragit med – över 25 miljarder i förstärkning under detta år, utöver att vi också tar merkostnaderna när det gäller coronapandemin.

Jag kan också hänvisa till att vi i dag tillsammans med Visita, HRF och Folkhälsomyndigheten har presenterat riktlinjer så att vi kan få fart på besöksnäringen, men på ett sätt som också är säkert.

Säkrad elproduktion

Anf. 63 ARMAN TEIMOURI (L):

Fru talman! Jag har en fråga till statsrådet Anders Ygeman.

Svenska kraftnät varnade i veckan för att, som de uttryckte det, andra samhällsviktiga sektorer kan behöva se över sin planering för eventuella störningar i elförsörjningen inför sommaren och tidig höst.

Svenska kraftnät varnade också i förra veckan för att rullande strömavbrott för första gången kan bli aktuella för att inte elsystemet ska kollapsa när förbrukningen ökar i vinter.

Med anledning av framför allt den allvarliga situation södra Sverige har hamnat i har jag två frågor till statsrådet: Vad gör regeringen för att säkra den återstående planerbara elproduktionen i södra Sverige, och vad gör regeringen för att ny planerbar elproduktion ska komma till stånd?

Anf. 64 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Först en liten rättelse, Arman Teimouri: Det är samma varning som SVK har haft i sin kraftbalansrapport de senaste åren. Det är alltså inte första gången. Den är i ett lägre riskintervall än i några av de andra länderna i vår omvärld – det är bara att jämföra.

Sverige har kraftiga överskott på el. Förra året hade vi det kraftigaste överskottet på el någonsin och exporterade lika mycket el som tre fjärdedelar av hela Danmarks produktion.

Jag har tagit ett gemensamt initiativ med branschen för att säkra effekt i södra Sverige och Stockholmsområdet. Vi har också förlängt effektreserven för att klara att möta en sådan situation som beskrivs i Svenska kraftnäts rapport. Vi har också ökat överföringskapaciteten mellan nord och syd. De närmaste tio åren kommer det att byggas dubbelt så mycket elledning i Sverige som det har gjorts de senaste 30 åren. Vi har alltså en god situation.

Anf. 65 ARMAN TEIMOURI (L):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Rapporten visade att det här gällde en normalvinter. Problemet är att när vi har normalvinter här har de förmodligen det också i våra grannländer.

Frågestund

I grunden handlar det här om vad Sverige ska vara för land. Jag har en helt annan uppfattning än statsrådet och regeringen. Elförsörjningen är välfärdens verkliga kärna, och vi kan inte acceptera rullande strömavbrott framöver.

Anf. 66 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Nej, vi har inte accepterat det förut, och nej, vi kommer inte att acceptera det framöver.

Det kan vara värt att upplysa Arman Teimouri om att vi exporterar el även under toppplasttimmen, och vi har gjort det varje år under de senaste tio åren. Men vi importerar också el. Det är nämligen så att vi har en nordisk elmarknad där elen går till dem som betalar mest och från dem för att få det bästa priset.

Jag tror att det är en ordning som Arman Teimouri som liberal borde bejaka.

Framtiden för de statliga servicekontoren

Anf. 67 FREDRIK STENBERG (S):

Frau talman! Min fråga går till civilminister Lena Micko.

Västerbotten är ett av Sveriges viktiga skogslän, och till sin natur har det städer och är i andra delar glest befolkat. Det innebär långa avstånd till service som alla människor i Sverige har rätt till. Så ser det ut i stora delar av Sverige.

Att alla människor känner närvaro av och tillgänglighet till stat, kommun och regioner tror jag är nödvändigt för att upprätthålla och stärka den tilltro som så väl behövs i ett starkt samhälle.

Statens servicecenter har i veckan öppnat två nya kontor i Västerbotten, i Åsele och Storuman, med service från Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, Skatteverket och Arbetsförmedlingens kundtorg. Det är förstås väldigt välkommet, och jag undrar hur civilministern ser på servicekontorens framtid med fokus på tillgänglighet i fler kommuner och med fler myndigheter.

Anf. 68 Statsrådet LENA MICKO (S):

Fru talman! Tack, Fredrik Stenberg, för en väldigt viktig fråga!

Som Fredrik Stenberg beskriver är det en viktig fråga för att hålla ihop vårt samhälle att staten finns med och att landsbygd och glesbygd i hela landet lever. Det här är verkligen politiskt prioriterat från regeringens och samarbetspartiernas sida.

Den här veckan har jag varit med och invigt servicekontoren i Storuman och Åsele, och nästa vecka är det dags i Vansbro och Torsby.

På det här viset hoppas vi kunna se att vi även binder samman samhällsservicen mellan stat och kommuner. Jag tror att vi måste tänka nytt i de banorna, alltså när det gäller hur vi kan samarbeta på ett allt bättre sätt. Här är också Arbetsförmedlingens kundtorg med, som också är en viktig del av samhällsservicen.

Vår ambition är att det här ska växa och utvecklas, för det är så vi håller ihop vårt land. Det handlar i grunden om tilliten till samhällsservicen.

Anf. 69 FREDRIK STENBERG (S):

Fru talman! Jag är glad att ministern talar om vikten av att hålla ihop vårt samhälle, och jag är också glad över att hon lyfter fram det här med nytänkande och hur vi kan samverka framöver för att det ska finnas en tillgänglighet i hela landet.

Diskussionen om öppettider har inte undgått mig heller, och jag undrar hur ministern ser på det. Finns det någon kommentar och något klagörande kanske?

Anf. 70 Statsrådet LENA MICKO (S):

Fru talman! De här kontoren kommer till att börja med att ha öppet tre dagar i veckan, som jag har förstått det. Men ambitionen är att utöka öppettiderna, och då måste det finnas ett underlag – att det finns en samhällsservice och myndigheter som deltar i det här och att vi kan öppna fler kontor allteftersom och med utökade öppettider. Det är absolut ambitionen.

Det finns en utredning som Sven-Erik Österberg har ansvar för, och vi kommer att få ett underlag och svar på det i höst.

Ett samhällsuppdrag för Sveaskog

Anf. 71 REBECKA LE MOINE (MP):

Fru talman! I Finland har nu nya ägardirektiv getts till motsvarigheten till svenska Sveaskog. De ägardirektiven gör de tydligt att man ska satsa på att stoppa utarmningen av biologisk mångfald och bedriva ett hållbart skogsbruk. Men i Sveaskog finns inte dessa ambitioner. Riksrevisionen kritiserar otydligheter från ägarnas, det vill säga vår, sida om hur Sveaskog ska bidra till hållbarhet.

Tittar vi på bolagsordningen som den ser ut nu ser vi att det inte finns ett ord om hållbarhet. Det primära målet för Sveaskog är att bedriva skogsindustri och närliggande verksamhet om det bidrar till ökad avkastning.

Trots misslyckande med att nå miljömålet Levande skogar har Sveaskog inte ens ett samhällsuppdrag. Därför blir min fråga till Ibrahim Baylan: Är det inte logiskt och på tiden att Sveaskog får just ett samhällsuppdrag?

Anf. 72 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Jag skulle ändå säga att det svenska skogsbruket hävdar sig väl när det gäller att kombinera produktivitet och hållbarhet. Varför är det så? Jo, vi har i Sverige, med rätta, genom åren tillfört ett stort antal krav på biologisk mångfald och hållbarhet, och vi undviker också en del misstag som både vi och andra länder har gjort historiskt sett.

Jag kan hålla med Rebecka Le Moine om att man alltid kan göra bättre, och det är mot den bakgrunden som det just nu bereds ett ärende som handlar om Sveaskog och som vi genomför tillsammans med Centerpartiet och Liberalerna i enlighet med det januariavtal där vi har sett till att Sveaskog och det svenska skogsbruket görs ännu mer hållbart. I grund och botten är det vägen framåt att dra nytta av skogsprodukter på ett sätt som också är hållbart och i enlighet med biologisk mångfald.

Anf. 73 REBECCA LE MOINE (MP):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Jag håller inte med om bedömningen att Sverige har ett hållbart skogsbruk. Det framgår också av Naturvårdsverkets rapporteringar och uppföljningen av målet Levande skog att det inte är så.

Samtidigt som man har höjt hållbarhetskraven i Finland har man också anpassat avkastningskraven. Det är ekonomi inom ekologins gränser. Jag undrar om Ibrahim Baylan skriver under på de principerna och är beredd att implementera sådana principer i Sverige och i Sveaskog.

Anf. 74 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Man behöver inte hålla med varandra. Det är kanske därför vi har en frågestund.

Jag har haft möjligheten att tidigare, som energiminister, engagera mig mycket i skogspolitiken, i biologisk mångfald med mera. Skogen är en av de största källorna för energi i vårt land. Jag konstaterar att i många andra länder pekar man på Sverige som ett land där man försöker hitta den här balansen mellan produktivitet och biologisk mångfald.

Har vi hittat den? Jag tror att det är farligt att säga att allt är perfekt, för det är det inte, och det är mot den bakgrunden vi kommer att fortsätta att jobba.

Satsning på skånska vägar

Anf. 75 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman! Skåne lider av högre arbetslöshet och lägre skattekraft än de andra storstadsregionerna, och coronakrisen har gjort situationen ännu sämre. Samtidigt saknar Skåne fullgoda väg- och järnvägsförbindelser som kan utvidga arbetsmarknadsregionen och underlätta för människor att ta sig dit där jobben finns.

Att rusta upp infrastrukturen är ett bra sätt att komma ur krisen och skapa nya arbetstillfällen. Därför vill jag fråga statsrådet Baylan om regeringen tänker satsa på utbyggnad av viktiga och nödvändiga skånska vägar som exempelvis E6:an mellan Helsingborg och Vellinge, E65:an mellan Svedala och Ystad, ringvägen runt Trelleborg med flera.

Anf. 76 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Tack, Boriana Åberg, för en viktig fråga om vår infrastruktur! Sverige är som bekant ett glesbefolkat och stort land – EU:s fjärde största till ytan.

Det är mot den bakgrunden denna regering har lagt fram en infrastrukturplan som är den största någonsin i modern tid med över 700 miljarder i investeringar. Det är också mot den bakgrunden vi har ökat investeringarna i underhåll såväl på vägar som på järnvägar.

Skåne är en av våra viktigaste regioner, och vi investerar självklart i infrastruktur där. Det som blir den stora utmaningen för oss nu, när vi är inne i en ganska stor kris och där just infrastrukturinvesteringar skulle kunna vara en väg att komma ur detta, är både att se till att resurserna räcker och att se till att vi får fart på processerna. Så kan det också hjälpa till konjunkturrellt i alla dessa investeringar som jag talar om.

Anf. 77 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman! Jag undrar: Är regeringen beredd att tidigarelägga infrastruktursatsningar på Skåne, som kommer att underlätta för människor att pendla och ta sig till sina jobb och som även kommer att skapa nya arbetstillfällen?

Anf. 78 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Sedan i mars till i dag har vi presenterat åtta tilläggsbudgetar med fokus på att mildra effekterna av pandemin på jobb och företagande i hela vårt land. Det är det som har varit i fokus.

Men Boriana Åberg är inne på något viktigt: När vi nu ändå blickar framåt – hur kan vi då också se till att få fart på vår ekonomi när vi går igenom pandemin? Då kommer infrastrukturinvesteringar i vårt land att vara ett av verktygen. Det jag pekar på är att om det ska fungera konjunkturrellt måste det också fungera med dessa processer.

Regeringens förtroende för Arbetsmiljöverkets generaldirektör

Anf. 79 MAGNUS PERSSON (SD):

Fru talman! Myndighet uppmanar personalen att radera mejl om kritik gällande brist på munskydd. Detta, fru talman, kunde man läsa i en granskning som SVT har gjort gällande Arbetsmiljöverkets agerande efter skandalen gällande munskydd på äldreboendet Serafen i Stockholm.

Enligt SVT:s avslöjande har man anpassat sig efter påtryckningar från SKR – allt för att man vill tona ned och undvika en svår debatt i frågan. Hanteringen har väckt starka reaktioner, och flera anmälningar har strömmat in till Justitieombudsmannen. Vissa sakkunniga menar att generaldirektören bör sparkas.

Fru talman! Frågan måste ställas: Vad är regeringens roll i detta? Vi kommer ihåg turerna kring Försäkringskassan, där regeringen utsåg generaldirektören till syndabock för att dölja sitt eget agerande. Detta gör att det automatiskt väcks frågor även gällande regeringens roll i Arbetsmiljöverkets agerande.

Min fråga går till statsrådet Baylan: Hur hanterar regeringen detta, och har man fortsatt förtroende för sin generaldirektör i Arbetsmiljöverket?

Anf. 80 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Låt oss börja med själva grundfrågan: Ja, det har varit viktigt att se till att få fram skyddsutrustning. Det har varit uppenbart såväl i Sverige som globalt att det inte har funnits en beredskap för den typ av gigantiska pandemier som vi har sett.

Mot den bakgrunden tror jag att både myndigheter, privata företag med flera har gjort sitt yttersta för att se till att avhjälpa denna brist. Glädjande nog – och där har jag själv som näringsminister deltagit i många av samtalen – har vi lyckats få fram inhemsk produktion och sett till att myndigheter och i det här fallet företag och även regioner och kommuner har försökt att hjälpas åt att lösa detta.

Sedan har det uppkommit en del frågetecken kring hur man har hantierat det här. Men här har vi tydliga regler. Vi har en offentlighetsprincip,

och vi har andra tydliga regler för hur myndigheter respektive kommuner och privata företag ska bete sig.

När det gäller förtroendefrågan har regeringen allt förtroende för alla sina generaldirektörer tills någonting annat har meddelats.

Anf. 81 MAGNUS PERSSON (SD):

Fru talman! Anser ministern att Arbetsmiljöverket har agerat rätt när det gäller den kritik som har förts fram? Anser inte ministern att man behöver vidta någon form av åtgärder från regeringen så att detta inte upprepas?

Anf. 82 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Precis som Magnus Persson sa här tidigare har det gjorts en del anmälningar.

Då har vi en ordning för hur det ska redas ut, och då får det också ske enligt konstens alla regler. Jag tror att det är viktigt att det görs på det viset, för trots allt ska våra regler inte bara fungera när det är solsken utan också när det regnar.

Om det skulle visa sig att det finns brister är vi naturligtvis beredda att vidta de åtgärder som krävs för att rätta till dem.

Stärkande av den ekonomiska jämställdheten

Anf. 83 ALIREZA AKHONDI (C):

Fru talman! Sverige genomgår den mest genomgripande krisen i modern tid. Tusentals kvinnor står nu i frontlinjen för kampen för liv och hälsa. Deras insatser ska lyftas och uppmärksammas, inte bara nu utan även framöver.

De historiskt stora krispaket som vi har sjösatt de senaste månaderna har varit helt nödvändiga, men på befintliga strukturer. Dessa befintliga strukturer gynnar nästan alltid män.

Jag undrar därför vilka andra åtgärder statsrådet Åsa Lindhagen planerar just nu för att stärka den ekonomiska jämställdheten i Sverige, som är ett av delmålen i de av riksdagen beslutade målen för jämställdhetspolitiken.

Anf. 84 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Fru talman! Tack, riksdagsledamoten, för en viktig fråga! Det är en grundläggande del i regeringens jämställdhetsarbete att vi ska ha jämställdhetsintegrering i allt vi tar oss för. Vi ska ständigt analysera hur de reformer som genomförs slår mot kvinnor respektive män och deras möjligheter.

Vi befinner oss i en tid där det finns väldigt stora osäkerhetsfaktorer. Jag tror att vi kommer att behöva följa kvinnors situation framöver, för det är hel del i dagsläget som vi inte vet. Det är oerhört viktigt att se hur detta påverkar kvinnor och män. Men *att* det påverkar kvinnor, precis som riksdagsledamoten tar upp, är uppenbart.

Jag tror att en del som vi kommer att behöva fortsätta att jobba mycket med är utrikesfödda kvinnors situation på arbetsmarknaden. Vi vet att det

har funnits brister där också tidigare och att vi inte gör ett tillräckligt bra jobb.

Det är oerhört viktigt att vi nu gör allt vi kan med de krispaket som har skjutits till för att människor ska kunna vara kvar i jobb. Det handlar inte minst också om att vi ser till att människor snabbt kommer tillbaka till arbetsmarknaden.

Anf. 85 ALIREZA AKHONDI (C):

Fru talman! Tack till statsrådet för svaret och för det arbete hon gör för ökad jämställdhet i Sverige!

Jag upplever ändå att jag inte riktigt fick svar på min fråga. Finns det några konkreta åtgärder som planeras just nu för att se till att vi når de delmål som den här församlingen har varit med och fattat beslut om?

Anf. 86 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Fru talman! Alla åtgärder som nu vidtas handlar både om att rädda liv och hälsa och om att rädda svenskars jobb.

Jag tror att de stora resurser som har tillskjutits kommuner och regioner också gynnar kvinnors situation, eftersom vi vet att många kvinnor jobbar till exempel inom offentlig sektor.

Vi kommer att behöva fortsätta med det här. Vi kommer att behöva göra mer, och jag tror att det är en hel del som vi inte vet i dagsläget. Vi kommer att fortsätta att jobba för ekonomisk jämställdhet; det är helt centralt. Regeringen har tillsatt en kommission gällande detta, som också kommer att behöva väga in coronakrisens konsekvenser och se vilka förslag man behöver lägga fram. Detta får regeringen sedan ta del av.

Kinas agerande mot Sverige

Anf. 87 MAGNUS JACOBSSON (KD):

Fru talman! Min fråga är övergripande och går därför till näringsminister Ibrahim Baylan.

Det är med stor oro jag konstaterar att Kina håller Gui Minhai fängslad. Kina hotar enskilda ministrar när de är hos PEN-klubben för att dela ut Tucholskypriset. Kina har hotat KDU, och nu senast hotar Kina Ebba Busch.

Det är djupt oroande när ett annat land på det här sättet går in och lägger sig i hur vi jobbar i Sverige.

Min fråga är därför: Vad ämnar regeringen göra för att stoppa Kinas alltmer aggressiva ton mot oss i Sverige?

Anf. 88 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Inte bara i Sverige utan även internationellt har vi sett ett alltmer offensivt Kina.

För Sveriges del har linjen varit tydligt både när det gäller Gui Minhai – att han måste släppas fri – och när det gäller de andra inslag som har funnits. Kina har alltså haft synpunkter på vad svenska politiker säger. Det kan vi i och för sig som svenska politiker leva med. Men Kina har också haft synpunkter på vad fria svenska medier skriver och inte skriver.

Mot denna bakgrund har min kollega utrikesministern ett flertal gånger haft en dialog med Kinas representant här i Sverige, ambassadören. Hon har då fört fram både den svenska regeringens och, som jag uppfattar det, hela det svenska politiska systemets uppfattning att vi förbehåller oss rätten att ha synpunkter när vi anser att grundläggande värden hotas.

Anf. 89 MAGNUS JACOBSSON (KD):

Fru talman! I min tidigare egenskap av kommunalråd har jag varit med och tecknat avtal med en stad i Kina; vi har haft utbildningssamarbeten mellan Uddevalla och Kunming. Vi har många företag i Västsverige som är beroende av Kina, och vi samarbetar med Kina och har haft respekt för Kina. Men det har skett någonting i den kinesiska nationen under de senaste åren som vi som politiker måste observera, och vi måste stå tillsammans. Jag vill därför också påpeka att jag var noga med att visa att även ministrar har blivit hotade, precis som min partiledare. Därför är jag glad om regeringen är tydlig med att Kina faktiskt inte ska agera på ett olämpligt sätt mot oss i Sverige.

Anf. 90 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Det är korrekt som Magnus Jacobsson säger: Det är ett viktigt land som också blir allt viktigare, inte minst ur ett ekonomiskt perspektiv. Man har vuxit till att vara en av de största ekonomierna – ja, ibland, med vissa mått mätt, till och med den största ekonomin i världen. Det ändrar dock inte det faktum att vi förbehåller oss rätten att ha en fri debatt och en fri diskussion samt ha synpunkter när vi anser att grundläggande värden inte respekteras. Där tror jag att vi står enade i hela den svenska riksdagen, också när det gäller synpunkter på våra politiker.

Sektorsövergripande åtgärder för grön omställning

Anf. 91 MARLENE BURWICK (S):

Fru talman! Min fråga går till statsrådet Anders Ygeman.

I veckan meddelade regeringen att ett nytt klimatkollegium ska inrättas. Tanken är att det ska få en central roll i att genomföra den klimatpolitiska handlingsplanen och nå de klimatmål vi har satt upp. I kollegiet kommer ett flertal ministrar att ingå. Det finns även andra länder som har liknande funktioner; i exempelvis Tyskland finns ett klimatkabinett, och i Danmark leder landets klimat- och energiminister sedan ett år tillbaka en ministergrupp som ska arbeta för grön omställning.

Min fråga till statsrådet är vilka förutsättningar han ser att det finns för att få till de stora, sektorsövergripande åtgärder som krävs för att återställa ekonomin och få en rättvis klimatomställning i samhället.

Anf. 92 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Tack för frågan, Marlene Burwick!

Jag menar att förutsättningarna är goda. Vi har stora klimatvinster att göra i omställningen av transportsektorn, både när det gäller personbilar och när det gäller tunga fordon. Det handlar om elektrifiering men även om biodrivmedel. Inom industrin har vi Hybrit, det första projektet i världen där man ska ställa om till en koldioxidfri stålproduktion. Vi har en

betydande cementproduktion som kan elektrifieras på marginalen men också använda sig av CCS, carbon capture and storage, för att klara sina utsläpp. Vi har ett jordbruk som faktiskt kan både elektrifieras och digitaliseras för att göra stora miljövinster.

Vi har även ett antal bra färdplaner från det svenska näringslivet som visar vägen framåt. Nu kan vi använda den här tragiska pandemin, alla de människor som friställs och alla de resurser vi har för att faktiskt ta ett enormt grönt kliv framåt i Sverige.

Anf. 93 MARLENE BURWICK (S):

Fru talman! Tack så jättemycket för svaret, statsrådet!

Statsrådet nämner många av precis de frågor som finns i det brev som Klimatpolitiska rådet har sänt till regeringen. I statsrådets portfölj finns många helt avgörande frågor för att klara omställningen, och jag är väldigt glad över att det nya klimatkollegiet nu inrättas. Det har nämligen varit en del av den kritik regeringen har fått, och jag är glad att man nu lyfter upp det här – och att vi får ännu större kraft bakom klimatomställningen.

Anf. 94 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Målet finns där: Sverige ska bli världens första fossilfria välfärdsnation. Vi ska klara att kombinera ekonomisk utveckling med de högsta klimatambitionerna i världen. Då kan vi nämligen visa de länder i östra Europa som nu tvekar att det inte handlar om att välja mellan klimat och välbefinnande utan om att klara välbefinnandet och välfärden *genom* att föra en aktiv klimatpolitik. Vi kan göra världen både lite grönare och lite rödare.

Statliga bolags vilja att tillämpa hyresreducering

Anf. 95 MARIA STOCKHAUS (M):

Fru talman! Min fråga går till näringsministern.

Coronakrisen har slagit hårt mot besöksnäringens företag. Visita berättade vid ett möte vi hade att ett viktigt stöd för deras medlemsföretag är hyresreduceringen. Där är man dock beroende av att hyresvärden väljer att utnyttja detta stöd och erbjuder det till sina hyresgäster. Visita vittnar om att många statliga bolag i allmänhet, och Jernhusen i synnerhet, har valt att inte utnyttja möjligheten. Jernhusens hyresgäster i de 40 stationer och 90 vänthallar som företaget äger går miste om det stöd som hyresreduceringen skulle kunna ge.

Anser näringsministern att det är rimligt att statliga bolag inte föregår med gott exempel när det gäller att erbjuda stöd till företag som kämpar för sin överlevnad?

Anf. 96 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Jag tror att det i viss mån är gammal information som ledamoten har, för under de senaste veckorna har det slutits över 8 000 avtal om just hyresreduceringar. Det är bra. Det har gjorts både från offentligt ägda och drivna fastighetsbolag och från privata fastighetsägare, och det är gott det. Vi är nämligen i en djup kris, och då behöver vi hjälpas åt.

Utöver hyresstödet har regeringen tillsammans med Centerpartiet och Liberalerna infört ett omställningsstöd. Det är ett stöd som vi just nu bearbetar tillsammans med Europeiska unionen och som också bidrar till att underlätta och mildra effekten för en hårt drabbad besöksnäring – i det här fallet, men det gäller även många andra branscher – som ju har haft det svårt eftersom efterfrågan har fallit så kraftigt.

De svenska PISA-resultatens trovärdighet

Anf. 97 ROBERT STENKVIST (SD):

Fru talman! I den senaste PISA-undersökningen höjde Sverige sina resultat efter en lång tids nedgång. Dock uppstod ganska snart tveksamheter gällande att Sverige hade undantagit hela 11 procent av utsedda elever. Skolverket bedyrade dock inför utbildningsutskottet att reglerna hade följts till punkt och pricka. Sedan kom Expressens trovärdiga avslöjande att elever med förmodat svaga resultat felaktigt hade gallrats bort. En rektor trädde fram och erkände rakt upp och ned att hon felaktigt hade plockat bort elever från testet, och just där föll väl allt hopp om att det hade gått rätt till.

Vad anser näringsminister Baylan nu om trovärdigheten i våra stigande resultat i testet, och vad anser ministern om att en myndighet förmodligen har lämnat felaktiga uppgifter i ett utskott?

Anf. 98 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Ja, ministern i fråga säger att det är väldigt att basera hela sin uppfattning om sakernas tillstånd på en enskild artikel i en tidning.

När det kommer fram sådana uppgifter måste man ta dem på allvar, men man ska också gå till botten med dem. Detta handlar ju om väldigt viktiga värden, nämligen hur det går för våra barn och elever i den svenska skolan. Det finns mycket som tyder på att det går bättre, om än inte tillräckligt bra – vi vill ju att alla elever ska gå igenom skolan med godkända resultat, och där är vi inte riktigt. Men när den här typen av tvivel eller tveksamheter ändå förekommer är det viktigt att man gör som min kollega utbildningsminister Anna Ekström gör, nämligen ber den som utformar regelverket och genomför provet att göra en oberoende granskning för att se om det är på detta vis eller om uppgifterna inte stämmer.

Jag tror att det är bättre att utgå ifrån en ordentlig genomgång så att det sker seriöst, för det är i grund och botten väldigt viktiga frågor det handlar om.

Öppnande av gränser i Norden

Anf. 99 MAGNUS EK (C):

Fru talman! Min fråga rör situationen i gränsregionerna i Sverige och riktas väl just i dag till statsrådet Baylan.

Fru talman! Under coronapandemin har svenska medborgare, svenska företag och hela den svenska ekonomin drabbats hårt av gränsstängningar och inreseförbud i våra grannländer. Det har självklart slagit extra hårt i gränsregionerna i Skåne, i länen längs den norska gränsen och i Norrbotten. I dag kom ännu ett dråpslag när den finska regeringen meddelade att

man kommer att öppna gränserna mot övriga Norden och Baltikum – men inte mot Sverige. Vi kan under den närmaste veckan vänta oss liknande besked gällande hur Norge och Danmark avser att agera.

Min fråga till statsrådet är: Hur ska regeringen verka för att dessa restriktioner och stängda gränser ska försvinna, så att vi kan återgå till ett normalläge där människor, varor och handel kan röra sig över gränserna i Norden?

Anf. 100 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Jag tror att vi får komma ihåg att den situation som Magnus Ek redogör för gäller i princip i alla länder, i Europa och globalt, av ett mycket enkelt skäl: att vi har en global pandemi.

När pandemin bröt ut gjorde den att väldigt många människor hamnade i svåra situationer. Vi känner ju alla till exemplen på svenska turister som helt plötsligt blev utan hotellrum och saknade möjligheter till kommunikation. Vi fick hjälpas åt att hämta hem dem.

Detta har naturligtvis satt sig i form av olika restriktioner som påverkar ekonomin i alla länder. I grunden handlar det om att föra en diskussion om hur vi kan öppna dessa gränser på ett säkert sätt. En sådan dialog pågår naturligtvis med våra grannländer, men också inom Europeiska unionen. EU-kommissionen har meddelat att man avser att se till att alla gränshinder tas bort inom Europeiska unionen och inom den inre marknaden. Jag tror att det är den typen av tillvägagångssätt som i grund och botten är bäst.

Främjande av små och innovativa företag

Anf. 101 MATHIAS TEGNÉR (S):

Fru talman! Jag har en fråga till näringsminister Ibrahim Baylan.

Vi vet att svensk innovation leder till tillväxt. Det var mycket glädjande att läsa att Patent- och registreringsverket i mars publicerade uppgiften att Sverige ligger högst i Europa när det gäller patentansökningar. Sverige är också bra på att ta innovationer till marknaden. Svenska startups och svenska scaleups är kort sagt mycket framgångsrika. Samtidigt vet vi att svenska startups och svenska scaleups verkar på en global ytterst konkurrensutsatt marknad. Vi vet att de är centrala för den svenska tillväxten – de har varit det, är det och kommer att vara det i framtiden.

Därför är min fråga till näringsministern hur vi kan stärka de små och innovativa företagen i Sverige och framför allt hur vi kan använda Almi Invest under krisen.

Anf. 102 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Det som Mathias Tegnér säger är korrekt – vi tillhör de länder i Europa, kanske i världen, som har störst innovationskraft. Därmed har vi också väldigt många startups och bolag som förhoppningsvis ska bli scaleups. Ett område som naturligtvis är högaktuellt under coronakrisen är life science-sektorn, där Sverige verkligen gör en stark comeback.

Men jag är väldigt orolig över de små och innovativa företagens möjligheter att finansiera sig, särskilt som det sker en del indrag från privata aktörer som vanligtvis är med och investerar i ett tidigt skede.

Det är mot den bakgrunden regeringen har skjutit till både ökade lånemöjligheter via Almi och nu senast ytterligare 400 miljoner till Almi Invest för att hjälpa till när det gäller dessa små och innovativa företag, som rätt hanterat kan bli morgondagens Astra Zeneca. Vi kommer att fortsätta att jobba tätt ihop med de här företagen och se till att vi kan stötta dem.

Coronatester och brist på provutrustning

Anf. 103 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD):

Fru talman! Regeringen har genom mediala utspel krävt att regionerna ökar antalet coronatester till 100 000 per vecka. Samtidigt visste regeringen att beställd utrustning som behövs för att kunna utföra detta ännu inte ens kommit inom landets gränser.

Kraven från Hallengren var omöjliga att uppfylla. Men där verkar regeringens ansvar för situationen ta slut. Provutrustningen hade ju ändå beställts, även om den råkat fastna utomlands.

I stället för att ta ansvar för bristande skyddsutrustning inom äldreomsorgen eller misslyckandet med att uppnå målet om antalet tester skyltar regeringen sitt coronastrategifiasco på regionerna och kommunerna.

Min fråga till statsrådet Baylan är: Varför ägnade sig regeringen åt mediala utspel om krav på testning fast man visste att detta var omöjligt för regionerna att uppfylla?

Anf. 104 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! I mars gick vi in i den största och djupaste kris vi sett i modern tid, den pandemi som vi fortfarande är mitt i. Jag tror att alla, såväl regering som regioner, kommuner och privata företag, i ett mycket osäkert läge har gjort sitt bästa för att mildra effekterna och skydda medborgarna. Det handlar om att rädda människoliv men också mildra effekterna för jobb och företagande. Undan för undan har vi både identifierat och åtgärdat en rad brister.

Ann-Christine From Utterstedt pratar om problemen med testningen. De hör till de problem där vi inte kommit så långt som vi hade önskat. I stället för att peka finger i ett läge där vi fortfarande är mitt i en pandemi tror jag att det är viktigt att man steg för steg åtgärdar dessa problem. Det är mot den bakgrunden min kollega Lena Hallengren jobbar tillsammans med regioner och andra och har tillfört ytterligare resurser, så att vi kan få igång testningen till den nivå vi vill ha för att skydda medborgarna.

Nordiska länders stängda gränser mot Sverige

Anf. 105 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Fru talman! Jag ställer min fråga i egenskap av både gränsbo och ledamot i Nordiska rådet.

Under den tid då vi har haft stängda gränser i Norden har jag haft ett flertal samtal med statsrådet Hallberg, som är vår Nordenminister. Hon säger att samtalen som hon har med sina kollegor runt om i Norden är positiva och konstruktiva. Hon ser positivt på framtiden.

Vid lunch i dag kom det en nyhetsflash som visade att Finland kommer att öppna sina gränser, men inte mot Sverige. Om detta med de stängda gränserna kommer att fortsätta kommer vi att få miljardförluster, som statsrådet var inne på i sitt svar till Magnus Ek. Det blir konkurser.

Men vi har även en social aspekt, med släkt och familjer som splittras, vänskapsband som drabbas och föreningsliv som inte fungerar. Finlands beslut pekar på Sveriges gedigna misslyckande. Vi behandlas som någonting som man inte vill ta i med tång en gång.

Vad kommer regeringen att göra? Hur kommer regeringen att växla upp för att motverka det här? Vi måste få öppna gränser.

Anf. 106 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Vi för en väldigt tät dialog med våra grannländer för att försöka hitta lösningar på en del av de faktiska utmaningar vi alla har med coronapandemin, men också för att få bort en del missförstånd. Det senare gäller till exempel gränstrakterna mellan Skåne och Danmark. Vi vet att smittspridningen har varit betydligt större på Själland än i Skåne. Har det funnits sakliga skäl för den typen av gränshinder? Nej, kanske inte.

Det är mot den bakgrunden vi försöker föra den dialogen, så att vi får den öppenhet som jag tror att vi alla tjänar på i längden. Som jag sa tidigare för vi också denna dialog inom Europeiska unionen. Vi är trots allt med i samma union med gemensamma regler. Precis som det ”flashades” om Finland har det också kommit nyheter om att EU avser att ta bort alla gränshinder inom unionen redan nästa vecka.

Frågestunden var härmed avslutad.

§ 7 Strategisk exportkontroll 2019 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden

Utrikesutskottets betänkande 2019/20:UU11

Strategisk exportkontroll 2019 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden (skr. 2019/20:114) föredrogs.

Strategisk exportkontroll 2019 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden

Anf. 107 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! En gång per år debatterar Sveriges riksdag vapenexport. Nu diskuterar vi den skrivelse som regeringen varje år skickar till oss med underlag kring vad som har hänt med den svenska vapenexporten under föregående år.

Vill man ha en bild av hur mycket Vänsterpartiet bryr sig om denna fråga kan man konstatera att utskottsmajoritetens ställningstagande är på tre sidor, medan enbart Vänsterpartiets åsikt finns på fyra sidor. Därtill kan man lägga en niosidig motion och ett antal debattartiklar i frågan.

I dag är det alltså dags för debatten om vapenexport. Låt oss börja med att kolla vad som hänt med den svenska vapenexporten under 2019. Den svenska vapenexporten har stigit mycket kraftigt. Skrivelsen visar att den svenska vapenexporten förra året ökade med 40 procent och att svenska företag exporterade krigsmateriel till ett värde av 16,3 miljarder kronor.

Man kan se detta i ett längre perspektiv – en sammanställning av Svenska Freds visar att under 2019 var vapenexporten mer än fem gånger så stor som i början av 2000-talet.

Redan 2011, i ljuset av förtrycket av demokratikämpar under den arabiska våren, fick regeringen av riksdagen i uppdrag att ta fram en ny krigsmateriellagstiftning i syfte att skärpa vapenexporten till diktaturer. Först sju år senare, i april 2018, trädde den nya lagstiftningen i kraft. År 2019 är det första hela år som lagstiftningen har varit i kraft.

Tyvärr är resultatet av den nya lagstiftningen mycket nedslående. Den svenska exporten till diktaturer ökar. Exporten till diktaturer står i dag för en tredjedel av den svenska vapenexporten. Man kan utan större problem konstatera att den nya lagstiftningen är ett misslyckande i förhållande till vad man ville uppnå 2011.

Varför blev det då så här? Det handlar framför allt om att den nya lagstiftningen har två stora luckor.

Den första luckan är att det nya regelverket bara gäller för nya affärer som ingåtts efter den 15 april 2018. Alla affärer som anses ha koppling till en affär som beviljades innan demokratikriteriet trädde i kraft kan klassas som gamla affärer. Därför kan följdleveranser undkomma nya prövningar. Följdleveranser kan gälla allt från reservdelar till ammunition men också helt nya system som bygger på tidigare system som har levererats. Följdleveranser har ingen tidsgräns utan kan fortsätta hur länge som helst. Det finns i dag följdleveranser som gäller sådant som Sverige ursprungligen levererade för 30–40 år sedan. Följdleveranser har länge varit ett av de största kryphålen i den svenska exportlagstiftningen. Detta innebär att exporten kan fortsätta trots att inga nya affärer tillåts.

Den andra luckan i den nya lagstiftningen är att den inte innebär ett stopp för export till icke-demokratiska stater, utan det blir en bedömning av den demokratiska statusen som ska påverka om den utgör ett hinder för export. Om det anses finnas avsevärda nationella försvars- eller säkerhetspolitiska intressen kan export ändå beviljas. Ställningstagandet att inte stödja och legitimera odemokratiska och förtryckande regimer kan därmed åsidosättas om det finns andra intressen som anses väga tyngre i bedömningen.

Att Sveriges politik när det gäller vapenexport och utrikespolitik är fylld med dubbelmoral har varit känt länge. I och med redogörelsen av exporten under förra året blir det än tydligare att Sverige använder vackra ord om fred och mänskliga rättigheter samtidigt som man förser olika konflikter med gott om vapen.

Det är under all kritik att den lagstiftning som det tog sju år att arbeta fram inte verkar ha bidragit till en minskning av svensk vapenexport till krigförande och odemokratiska länder, som syftet var, utan precis tvärtom. Därför behöver det göras en grundlig utvärdering av regelverket. Det är bra om den kan göras så snart som möjligt.

Sedan 2015 pågår ett fruktansvärt krig i Jemen. Enligt FN:s flyktingorgan UNHCR är mer än 80 procent av befolkningen i behov av någon form av humanitär hjälp, och nästan 4 miljoner människor lever på flykt på grund av kriget. Under förra året exporterade Sverige vapen till fem av de stridande länderna i Jemen, nämligen Saudiarabien, Förenade Arabemiraten, Jordanien, Kuwait och Bahrain. Samtliga dessa stater är att betrakta som auktoritära stater som bryter mot de mänskliga rättigheterna. Länder-

na deltar bevisligen i en väpnad konflikt och uppfyller därmed samtliga kriterier för att inte beviljas export av svensk krigsmateriel.

Svensk krigsmateriel används i kriget i Jemen. Saabs stridslednings- och radarsystem Erieye bidrar till att upprätthålla den blockad som hindrar att förnödenheter når civilbefolkningen. Exporten av Saabs system Globaleye, som är en uppföljare till Erieye, till Förenade Arabemiraten borde ha stoppats men räknas i stället som en följdleverans. Globaleye ökar Saudikoalitionens förmåga att upprätthålla blockaden, och den svenska exporten bidrar till det jemenitiska folkets lidande.

I punkt 70 i januariöverenskommelsen mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Liberalerna och Centerpartiet framgår det att de fyra partiernas principiella inställning är att inte godkänna vapenexportaffärer med icke-demokratiska länder som deltar militärt i Jemenkonflikten, så länge den pågår. Uttrycket principiell inställning har skapat viss förvirring, och olika företrädare för olika januaripartier har gett mycket olika besked. Den principiella inställningen är därför mycket oklar.

På s. 5 i regeringens skrivelse skriver man att man inte ska godkänna vapenexport till dessa arabländer, och på s. 6 skriver man att Förenade Arabemiraten är det tredje största landet sett till vår export. Detta, fru talman, är inget annat än hyckleri, enligt mig.

Vänsterpartiet menar att januaripartierna måste leva upp till sin egen överenskommelse, ta sitt humanitära ansvar och stoppa vapenexporten till Förenade Arabemiraten, Jordanien, Kuwait, Bahrain och Saudiarabien.

Under 2019 visade det sig att det faktiskt går att stoppa vapenexport till ett land om det verkligen finns en politisk vilja, och det är väldigt positivt. I mitten av oktober förra året stoppade Sverige all vapenexport till Turkiet på grund av landets militära offensiv mot Syrien.

I debatten låter det ofta som att det inte finns någon möjlighet att påverka affärer, men sanningen är att ISP har flera olika möjligheter att stoppa vapenaffärer och hänskjuta prövningen till regeringen, som i slutändan alltid bär ansvaret för den svenska vapenexporten.

När Turkiet angrep det kurdiskdominerade området Rojava i nordöstra Syrien förra året fördömde EU Turkiets agerande på svenskt initiativ. Samtidigt var EU-länderna inte beredda att gå lika långt i åtgärderna mot Turkiet som den svenska riksdagen och regeringen var. I stället för ett vapenembargo mot Turkiet enades man i EU om att rekommendera sina medlemsländer att se över sin militära export. Några länder, inklusive Sverige, stoppade all sin vapenexport till Turkiet samtidigt som andra länder fortsatte med sin. Turkiets militära aktioner i Syrien pågår alltjämt, och den humanitära katastrofen är enorm. Sverige bör därför fortsätta att verka för ett EU-gemensamt vapenembargo mot Turkiet.

I Trumps USA har det tagits stora kliv mot en alltmer polariserad och reaktionär nation. Vi är mycket oroade över den politiska utvecklingen i det stora landet i väst. Vänsterpartiet tycker att det är hög tid för en verklig översyn, i restriktiv riktning, av den svenska vapenexporten till USA. Det är det land som vi förra året exporterade näst mest vapen till. Om vi ser det ur ett längre perspektiv, ett näst intill 30-årigt perspektiv, är USA det land som vi har exporterat mest vapen till.

Militär har redan satts i beredskap för att slå till mot demonstranter som protesterar mot förtrycket av svarta och det utbredda polisvåldet. Vi kan inte exportera vapen till en instabil och lynnig politisk ledning, menar jag.

Svensk vapenexport rimmar illa med de uttalade feministiska ambitionerna i utrikespolitiken. I krig och katastrofer är det kvinnor och barn som drabbas hårdast. Ojämligheten mellan män och kvinnor förstärks, och kvinnor stängs ute från beslutsfattande processer. Antalet barnäktenskap ökar, liksom det sexuella våldet. Kvinnor och barn på flykt löper stor risk att utsättas för våldtäkter och sexuellt slaveri. När politiska ledare i hårt drabbade länder väljer att investera pengar i vapen och annan krigsmateriel blir det mindre pengar kvar att investera i sjukvård, utbildning och annan välfärd som leder till minskad fattigdom och ökad jämlikhet.

Vänsterpartiet vill att Sverige ska vara ett land som konsekvent står upp för demokrati och folkstyre, ett land som aktivt arbetar för fred och nedrustning samt ett land som fördömer varje brott mot de mänskliga rättigheterna.

Sverige har alla möjligheter att vara en sådan röst, men då krävs det att vi slutar beväpna auktoritära regimer, länder som befinner sig i krig och stater som begår grova och omfattande brott mot de mänskliga rättigheterna. Om vi inte gör det minskar trovärdigheten i vårt arbete för mänskliga rättigheter, nedrustning, fred och jämställdhet.

Jag yrkar bifall till reservationen.

Anf. 108 KENNETH G FORSLUND (S):

Fru talman! I skrivelsen som regeringen har sänt till riksdagen och som är grunden för det betänkande som vi nu debatterar redovisar regeringen sin politik när det gäller den strategiska exportkontrollen under 2019, det vill säga exportkontrollen av krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden. Med termen produkter med dubbla användningsområden, PDA, avses föremål tillverkade för civilt bruk, vilka även kan användas för tillverkning av massförstörelsevapen eller krigsmateriel.

Utrikesutskottet konstaterar, liksom i det tidigare betänkandet, att försvarsindustrin sedan lång tid tillbaka är en central del av den svenska säkerhets- och försvarspolitik. Krigsmaterielexporten stärker den svenska försvarsindustrins möjligheter att bibehålla en hög, konkurrenskraftig tekniknivå och därigenom den kompetens som krävs för att underhålla och vidmakthålla den svenska Försvarsmaktens materielsystem.

Det är viktigt att komma ihåg den här bakgrunden till varför vi över huvud taget exporterar vapen.

En internationellt konkurrenskraftig tekniknivå bidrar också till att Sverige förblir ett intressant land för det internationella samarbetet och medför bättre möjligheter för Sverige att påverka det internationella exportkontrollsamarbetet. Det ligger i Sveriges säkerhetspolitiska intresse att värna ett långsiktigt och kontinuerligt samarbete i materielfrågor med ett antal traditionella samarbetsländer, vilket bygger på både export och import av krigsmateriel.

Det är ungefär 35 år sedan regeringen för första gången gjorde en sådan här skrivelse till riksdagen för att redogöra för sin politik på exportkontrollområdet. Den allra första skrivelsen om strategisk exportkontroll överlämnades 1985. Sverige var då bland de första i Europa med att redovisa det gångna årets aktivitet på området.

Sedan dess har skrivelsen utvecklats från en kortfattad sammanställning av svensk krigsmaterielexport till en omfattande redogörelse för svensk exportkontrollpolitik i sin helhet. Fler statistiska uppgifter kan i dag lämnas tack vare bättre informationsbehandlingssystem och en öppnare politik. Parallellt med den svenska redovisningen har medlemsstaterna i EU sedan 2000 gradvis utvecklat en gemensam och detaljerad redovisning.

Regeringen eftersträvar kontinuerligt ökad öppenhet på exportkontrollområdet. I årets skrivelse har ytterligare förbättringar gjorts i enlighet med propositionen *Skärpt exportkontroll av krigsmateriel*. Redovisningen av krigsmateriel har dels utökats med faktauppgifter som tidigare inte har publicerats, dels strukturerats om för att på bättre och överskådligare sätt göras mer tillgänglig. En annan nyhet är att Inspektionen för strategiska produkter, ISP, i bilaga 3 i regeringens skrivelse ger sin egen syn på viktiga tendenser i den svenska och internationella exportkontrollen.

Förutom att bidra till parlamentarisk insyn i Sveriges exportkontrollpolitik syftar denna skrivelse från regeringen till att utgöra underlag för en bredare diskussion om frågor relaterade till exportkontroll av krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden.

Fru talman! Under 2019 var det 58 länder samt EU som tog emot leveranser av krigsmateriel från Sverige. Fyra av länderna mottog enbart jakt- och sportskytteutrustning. Det handlade om Andorra, Malta, Namibia och Zambia.

Värdet av krigsmaterielexporten under 2019 var ungefär 16,3 miljarder kronor, vilket var en ökning med drygt 40 procent sedan året innan. Ökningen gällde export till såväl etablerade samarbetsländer som till övriga världen.

Bakom den här till synes stora ökningen ligger avslut eller genomförande av stora affärer som har tecknats tidigare, men det är när de levereras och betalas som de kommer in i statistiken. Fördelningen mellan olika regioner i världen är ungefär likadan som tidigare år. Den ligger ganska stabil.

Det i särklass största mottagarlandet för svensk krigsmaterielexport 2019 var, precis som de två föregående åren, Brasilien med drygt 3 miljarder kronor. Det är framför allt kopplat till fortsatta leveranser av det stridsflygplan som är svenskutvecklat och svenskproducerat – JAS Gripen.

Tillsammans med Brasilien var USA, Förenade Arabemiraten, Pakistan och Indien stora mottagarländer. Det som levererades till Förenade Arabemiraten handlar om Globaleye, ett radarspaningssystem. Det var en affär som godkändes redan 2016, alltså i den gamla exportkontrollagstiftningen. Det visar lite på de tidsperspektiv som det handlar om när det gäller tillståndsärenden, leverans och när det här verkligen blir statistik. Det är långa processer att sälja krigsmateriel, i synnerhet när det handlar om stora affärer som omsätter väldigt stora belopp.

Svensk krigsmaterielexportlagstiftning är strikt, sannolikt en av de allra striktaste i världen. Den har dessutom en normerande verkan på andra länder och deras export. Redovisningen är jämfört med andra länder mycket öppen. Det är få länder som har en så publik debatt och ett så stort publikt intresse för krigsmaterielexport som vi har i Sverige.

Det finns faktiskt ett ovanligt stort engagemang i krigsmaterielexportfrågorna i just Sverige. När jag möter andra politiker runt om i Europa och andra delar av världen är de lite häpna över hur mycket debatt och hur mycket öppenhet vi har kring de här frågorna i Sverige.

Med detta, fru talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkande UU11.

(Applåder)

Anf. 109 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Den arabiska våren inleddes 2011, och det var med fasa många av oss tog del av rapporter om hur demokratiaktivister brutalt slogs ned och dödades i de protester som då skedde runt om i arabvärlden.

Socialdemokraterna var ett av de partier som tog initiativ till och ställde sig bakom en översyn av den svenska krigsmaterielexporten i syfte att begränsa möjligheterna för export till diktaturer och auktoritära stater så att det inte skulle kunna ske den typen av terror mot demokratiaktivister som skedde under den arabiska våren.

Översynen tillsattes under den borgerliga regeringen 2012, men det tog otroligt lång tid innan det blev en proposition till riksdagen. Först 2018 kom den. Då hade den socialdemokratiska regeringen haft fyra år på sig att lägga fram den.

År 2016 godkändes Globaleye, eller föregångaren Erieye, till Förenade Arabemiraten. När vi debatterade den frågan förra året kallade Kenneth G Forslund det för en ”delikat fråga” i förhållande till punkt 70 om att man inte ska exportera till de länder som deltar i den saudiskledda koalitionen.

Ett år senare står vi nu här. Kenneth G Forslund säger fortfarande att vi har den striktaste vapenexporten i hela världen. Samtidigt har socialdemokratin fullständigt svikit det jemenitiska folket genom att inte sätta stopp för en vapenexport som man ville stoppa redan 2011.

Jag undrar hur sjutton det här går ihop. Varför följer ni inte ens er egen generalöverenskommelse, Kenneth G Forslund?

Anf. 110 KENNETH G FORSLUND (S) replik:

Fru talman! Jag tackar för frågorna, Håkan Svenneling.

Ja, det är utan tvivel så att det är en delikat fråga. Den här produkten är ett radarsystem. Det är inget man skjuter med, men det råder inget tvivel om att med hjälp av det systemet siktar och skjuter man bättre. Så är det.

Den här affären inleddes före den nya lagstiftningen. Vi får inse att vi här kommer att ha en situation många år framöver där det tar tid innan den nya lagstiftningen med ett striktare demokratikriterium får verkan på en stor del av vår export. Det måste vi inse. Något annat skulle inte vara möjligt. Om vi börjar ändra reglerna för sådant som vi redan har godkänt kommer vi inte att bli trovärdiga som säljande part ute i världen.

Jag skulle vilja fråga Håkan Svenneling två saker. Vilket land har striktare vapenexportregler än vad Sverige har?

En av orsakerna till att vi har vapenexport är att vi också ska ha råd att utrusta vår egen försvarsmakt. Vänsterpartiet är det parti som vill lägga minst pengar på försvaret av de åtta partierna i riksdagen. Det är inte en hållning som går ihop med ambitionen som Vänsterpartiet har. Den ambitionen är innerst inne att totalt stoppa vapenexporten. Borde inte det vara så att Vänsterpartiet är det parti som vill lägga mest pengar på det svenska

försvaret, med tanke på att ni inte vill ha någon vapenexport och därmed betydligt dyrare krigsmateriel för den svenska Försvarsmakten?

Prot. 2019/20:137
11 juni

Anf. 111 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Kenneth G Forslund drar fram de historiska perspektiven och talar om att denna rapport har lagts fram i 35 år. Rapporten är lika gammal som jag är. Det betyder att om följdleveranser ska tillåtas enligt den nya lagstiftningen kommer det att ske när jag går i pension. De andra partierna kommer att ha höjt pensionsåldern till 70 när det är dags för mig att gå i pension. Då kommer äntligen den lagstiftning vi beslutade om 2018 att ha en betydelse i den faktiska rapporten. Då kommer vi för första gången att se att vi inte levererar till diktaturer i arabregionen, som vi kan se i dag i Mellanöstern.

Detta är problemet med den svenska vapenlagstiftningen. Det är över huvud taget inte strikt att jag kan gå från att födas till att bli riksdagsledamot till att pensioneras innan det ens finns en strikt tillämpning av lagstiftningen. Det är oroväckande långa perspektiv med tanke på att världen ofta förändras mycket fort.

När det gäller att peka ut ett land med mer strikt lagstiftning än Sverige skulle jag vilja peka på ett land som jag inte tror Kenneth G Forslund skulle tro att jag skulle välja, nämligen USA. I USA finns krav på att kongressen notifieras vid varje typ av vapenexport. Det finns ett eget utskott som godkänner all vapenexport. Där har president Trump kringgått lagstiftningen för att kunna leverera vapen till Saudiarabien.

En socialdemokratisk regering i Sverige behöver inte kringgå riksdagen eftersom det är helt okej att säga ja till följdleveranser så länge man har levererat någon del innan den nya vapenlagstiftningen kom på plats.

Jag tror definitivt på att vi behöver stärka det svenska försvaret. Men man ska ha klart för sig att Globaleye och Erieye inte används av det svenska försvaret. Det finns inget svenskt intresse av att utveckla mer precision på det sätt som vi nu ser som en exportprodukt till konflikter i Indien och Pakistan, Jemenkriget och andra konflikter runt om i världen.

Jag är orolig över att vi pumpar världen full med vapen.

Anf. 112 KENNETH G FORSLUND (S) replik:

Fru talman! Man blir lite häpen – det är därför jag börjar säga saker i fel ordning – när vänsterpartisten Håkan Svennelings föredöme för vapenexporten är USA. Det är knappast ett land som någon annan förknippar med en restriktiv vapenexportlagstiftning eller i praktiken en restriktiv vapenexport. Det finns en tendens att amerikanska vapen dyker upp på de mest överraskande ställen där vi helst inte skulle vilja se några vapen alls. Det var ett häpnadsväckande exempel.

Ja, det tar tid. Utrikes- och säkerhetspolitik är kanske inte det bästa politikområdet för de allra otåligaste av oss inom politiken. Det kan jag medge. Det tar tid, och det är mycket långa processer. Jag delar i någon mån Håkan Svennelings frustration över detta. Det finns många saker inom utrikes- och säkerhetspolitiken som jag tycker tar alldeles för lång tid. Jag skulle kunna stå här hela dagen och räkna upp konflikter av olika slag och annat som vi har kämpat med i decennier och i hela århundraden utan att världen har löst dem.

Strategisk exportkontroll 2019 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden

Svensk vapenexportlagstiftning är hård och restriktiv. Det ska den fortsätta att vara. Vi har också en förhållandevis öppen redovisning av exporten, och vi har en förhållandevis mycket livaktig debatt som bidrar till granskningen av den. Det är bra. Jag välkomnar granskningen, och den ska vi fortsätta att ha.

Anf. 113 HANS ROTHENBERG (M):

Fru talman! Det har sagts förr, och det kommer att sägas många gånger igen; världen är inte alltid en särskilt vacker plats. Men det är ändå vår uppgift att förhålla oss till denna plats och göra det bästa av situationen när instabilitet, osäkerhet och konflikter råder i vår omvärld. Förmågan att försvara oss mot illasinnade angrepp är den skyldighet vi har gentemot oss själva, våra nära och även människor som lever i andra delar av världen.

Sveriges försvarsförmåga hänger ihop med vår förmåga att ha en hög självförsörjningsgrad av krigsmateriel. Möjligheten att försvara sig på bästa sätt förutsätter att Sverige som land har den materiel som krävs för att klara just den uppgiften. Att vara oberoende i förmåga att försvara vårt land innebär också att vi har ett ansvar att själva förse oss med den utrustning och den materiel som erfordras. Det håller ned kostnaderna, och det gör att vi har kontroll över den utrustning som sedan kommer att användas den dag det så krävs.

För att klara den uppgiften är det nödvändigt att Sverige som ett litet och oberoende land också delar med sig av sin försvarsförmåga. Det innebär att export av militär utrustning måste vara möjlig för att stärka vårt oberoende och även stärka vår försvarsförmåga.

Fru talman! Sveriges vapenindustri måste ha tillgång till andra marknader än enbart den svenska för att denna modell ska fungera. Det måste ske med ansvar, och det måste ske på ett genomtänkt sätt. Därför är försvarsindustrin sedan lång tid tillbaka en central del av den svenska säkerhets- och försvarspolitik. Krigsmaterielexporten stärker den svenska försvarsindustrins möjligheter att också bibehålla en hög och konkurrenskraftig teknikinivå.

En internationellt konkurrenskraftig teknikinivå bidrar också till att Sverige förblir ett intressant land att samarbeta internationellt med. Det ligger i Sveriges säkerhetspolitiska intresse att värna ett långsiktigt och kontinuerligt samarbete i materiel frågor med ett antal traditionella samarbetsländer, vilket således innebär såväl export som import av krigsmateriel. Det medför också bättre möjligheter för Sverige att påverka det internationella exportkontrollarbetet.

Det är alltså av denna anledning som Sverige av utrikes-, säkerhets- och försvarspolitikiska skäl valt att i viss utsträckning tillåta export av krigsmateriel. Ytterst är syftet att slå vakt om Sveriges långsiktiga säkerhet.

Fru talman! Moderaterna anser att Sverige ska ha en strikt exportkontrolllagstiftning med noggrann kontroll och uppföljning. Vi anser att det bästa vore ett universellt, juridiskt bindande fördrag som globalt stärker kontrollen av handeln med konventionella vapen. Det utgör den mest effektiva vägen att bekämpa den gränsöverskridande illegala vapenhandeln, vilken på många håll i världen föder väpnade konflikter och instabilitet.

Vi vill också se ökade krav på världens länder att stifta nödvändiga lagar, skapa adekvata kontrollinstrument och upprätta och stärka myndigheter i de länder som ansvarar för den kontrollen. Den svenska exportkon-

trollen av krigsmateriel har förhållandevis nyligen genomgått en översyn i en parlamentarisk kommitté, med resultatet att en lagstiftning finns på plats där ett demokratikriterium har införts. Det är viktigt. Det var angeläget att en komplicerad fråga löstes i bred politisk enighet. Överenskommelsen har skapat långsiktiga förutsättningar för industrin och tydliga regler för länder och företag som handlar med Sverige.

Exportkontrollen innebär att krigsmateriel ska kunna exporteras endast till mottagarländer som är acceptabla för Sverige. Det är viktigt också för materielförsörjningen av det svenska försvaret.

Fru talman! Med detta yrkar jag bifall till förslaget.

Anf. 114 KERSTIN LUNDGREN (C):

Fru talman! Ja, det här handlar om strategisk exportkontroll. Svensk krigsmateriel är inte en vara vilken som helst. Det är en förbudslagstiftning som här redovisas.

Det finns möjlighet att göra undantag. Tillstånd får dock bara ges om utförelsen eller samverkan behövs för att tillgodose det svenska förvarets behov av materiel eller kunnande eller om det i övrigt finns ett säkerhetspolitiskt intresse samt om det inte står i strid med principerna och målen för Sveriges utrikespolitik. Det är grunden för att göra ett undantag från förbudet. Svensk säkerhetspolitik, svensk säkerhet, är naturligtvis helt avgörande i prövningen.

Redan 1996 överfördes prövningen från regeringen. Vissa länder har fortfarande sitt regeringskansli som beslutande organ. Men här finns en särskild myndighet, ISP, vars generaldirektör har att fatta beslut efter samråd med ett exportkontrollråd med möjlighet att överlämna principiellt viktiga ärenden till regeringen för avgörande. Det är en mycket speciell situation, för det är politiska beslut som fattas av denna myndighet och dess generaldirektör. Det är politiska ställningstaganden som har delegerats till myndigheten. I det här fallet kommer nu en redovisning av detta i skrivelsen från regeringen.

Vi har, som framgått av tidigare debatt, haft en ny lagstiftning i två år. Det är en lagstiftning som kommer med ett medskick: Gör redovisningen till riksdagen tydligare!

Vi har nu en andra skrivelse efter det att vi fick en ny lagstiftning, och jag tycker att man om man jämför kan se mer i den här skrivelsen och att den är tydligare än de skrivelser som fanns med den gamla lagstiftningen. Det finns skäl för riksdagen att uppmärksamma det. Vi har ju en vilja till ökad öppenhet och transparens. Det är något som det är viktigt att regeringen tar fasta på när man fortsätter utveckla den här skrivelsen, vilket man signalerar att man har för avsikt att göra.

Av skrivelsen framgår numera också förhandsbesked. Det tycker jag att det finns skäl att kammaren uppmärksammar, för vi har i det här fallet möjlighet att i ett tidigt skede fråga – det är inte grönt ljus, men det är en fråga – om besked i förhand. Det innebär inte klartecken till anbudsförfarande, och det innebär inte klartecken till utförelse. Vi har en krigsmateriellagstiftning som tas i flera steg.

Förhandsbesked är inte så tydliga, av naturliga skäl. Det finns förhandsbesked som är positiva, men det finns också negativa förhandsbesked. Det är en del av denna lagstiftning och en del av svensk säkerhetspolitik och utrikespolitik att allt inte kan skrivas i en sådan här bilaga. Det

är viktigt, tycker jag, att ledamöterna har den insikten. Allt är inte vad som framgår av faktisk export, vilket är det man oftast tittar på när man säger ”Titta! Nu har ni sålt för så och så mycket” eller ”Nu har ni sålt till de och de länderna”. Det finns också en del annat, före.

Jag tycker också att det finns skäl att uppmärksamma att vi valt att hålla fast vid att allt inte är krigsmateriel för strid. Vi har också övrig krigsmateriel, som kan vara kläder eller Scania-lastbilar eller vad det nu kan vara. Rätt ofta är det ventiler till mejerier och annat som behövs.

Man kan se att till Mellanöstern 2019 är den faktiska exporten av krigsmateriel för strid nollad. Däremot finns det export av övrig krigsmateriel. Det är en skillnad i det fallet. Det är lätt att se bara en del av helheten, men det är viktigt att se på djupet i ett så här pass komplext ärende för att förstå hur offensiv vår krigsmateriellagstiftning ändå är.

Jag har möjlighet att pröva detta utifrån flera horisonter, fru talman, både här i kammaren och som en av ledamöterna i Exportkontrollrådet. Det är naturligtvis också ett viktigt uppdrag. Jag önskar att jag kunde vara tydligare och berätta mer här. Vi har inte möjlighet att göra det eftersom det är sekretessbelagt. Men jag kan lova en och annan granskare att det vi säger här, det säger vi också där. Då har jag inte sagt för mycket i det sammanhanget, men det är ändå en signal att ta fasta på för tvivlaren.

Med det, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 115 LARS ADAKTUSSON (KD):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkande UU11.

Kristdemokraterna är förespråkare av en stark inhemsk försvarsindustri. Vi ser att försvarsindustrin genom åren har varit en viktig del av svensk militär förmåga och säkerhetspolitik och behöver vara det också framöver.

Försvarsindustrin ska därför även i fortsättningen ha de förutsättningar som krävs för att vara livskraftig och tekniskt världsledande. Ska Sverige ha ett starkt försvar och kunna försvara frihet och demokrati måste det säkerställas att den materiel som finns ger den militära förmåga som behövs. Att detta förutsätter vapenexport är industrin och de flesta partier här i riksdagen överens om. Samtidigt finns det, som vi hört, en bred politisk uppslutning kring de starka begränsningar som gäller för vapenexport från vårt land.

Kristdemokraterna är sedan länge motståndare till export av vapen till diktaturer och länder som systematiskt kränker mänskliga rättigheter. Av det skälet ställde vi oss bakom den överenskommelse om ny lagstiftning på området som slöts för ett par år sedan och som innebar en skärpning av exportkontrollen av krigsmateriel.

Överenskommelsen innehåller tydliga skrivningar om att respekt för mänskliga rättigheter och mottagarlandets demokratiska status ska utgöra centrala villkor vid all tillståndsprövning. Dessa skrivningar var ett resultat av starka påtryckningar från bland annat Kristdemokraterna och innebär i praktiken att behovet av försvarsexport nu vägs mot ett demokratikriterium. Sverige har därmed blivit mer restriktivt när det gäller vilka länder man exporterar till, och det är mycket välkommet.

Fru talman! Kristdemokraternas bedömning är att den breda överenskommen som vi har varit med och träffat kommer att få betydelse framöver. Det finns positiva tecken på det redan i dag. Den export till länder i Mellanöstern och Nordafrika som genomfördes under förra året avsåg exempelvis enbart följdleveranser av övrig krigsmateriel. När det gäller exporten till Förenade Arabemiraten är det viktigt att understryka det som har sagts här: att det till största del handlade om kompletterande anskaffning av den flygplansburna radarn Globaleye. Vad gäller Saudiarabien har inga nya affärer godkänts sedan 2013.

Största delen av exporten förra året gick till USA, Brasilien och EU-länder, inte till diktaturer och länder där mänskliga rättigheter systematiskt kränks.

Vid några tillfällen under denna mandatperiod har Kristdemokraterna ställt sig bakom krav på att helt stoppa vapenexport till vissa länder. Denna möjlighet finns. Det har gällt Turkiet, efter det militära angreppet mot kurddominerade områden i östra Syrien. Det har gällt Saudiarabien, med hänvisning med krigföringen i Jemen och mordet på Jamal Khashoggi. När det gäller just Saudi tycker vi att Sverige borde ha agerat som Tyskland, som klart deklarerade att landets vapenexport inte kunde fortsätta som om inget hade hänt.

Fru talman! Export av krigs- och försvarsmateriel är en fråga med etiska dimensioner som givetvis måste tas på största allvar. Därför ska Sveriges behov av vapenexport alltid vägas mot demokratikriteriet och kravet på efterlevnad av mänskliga rättigheter.

Anf. 116 FREDRIK MALM (L):

Fru talman! Vi behandlar i dag utrikesutskottets betänkande nr 11, *Strategisk exportkontroll 2019 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden*. Det rör regeringens skrivelse om den strategiska exportkontrollen, och man redogör där för exportkontrollpolitiken och redovisar den export som har förekommit och till vilka länder och hur mycket pengar det handlar om och så vidare.

Det är viktigt att vi betonar de olika aspekterna, för det här är en ganska bred fråga. Att vi har en försvarsmakt och en försvarsindustri är i förlängningen viktigt för vår egen säkerhet och demokrati. Det är givetvis den mest centrala delen av detta. Det är självfallet också extra viktigt eftersom Sverige under lång tid har valt att stå utanför militära allianser såsom Nato. Försvarsindustrin har därför under lång tid spelat en betydelsefull roll för den svenska försvarsmakten.

Det är också en viktig fråga för svensk ekonomi. Det handlar om många jobb, om industriell teknik och om utveckling av högteknologiska produkter och processer. Det innebär att det skapas synergier med andra delar av den svenska ekonomin och andra branscher, till exempel fordonsindustrin. Det är alltså en viktig del även för svenskt näringsliv.

Givetvis handlar det också om våra utrikespolitiska, säkerhetspolitiska och försvarspolitiska intressen. Sverige är i allians med andra fria stater i världen, och vi måste kunna ha militära samarbeten med dem och kunna exportera och importera krigsmateriel från andra länder. Detta ska dock ske kontrollerat, och vi ska inte sälja krigsmateriel till vem som helst; det säger sig självt. Det är heller ingen som vill det, uppfattar jag det som.

Liberalerna har länge krävt att den svenska krigsmateriellagstiftningen ska vara hårt reglerad och ha tydliga kontrollinstanser. Det ska ske en omfattande redovisning från regeringen, och riksdagen ska sköta sin kontrollmakt. Sverige ska inte sälja vapen till länder som är diktatoriska, och det ska vara tydligt vad gäller mänskliga rättigheter.

Detta har vårt parti tillsammans med flera andra partier i riksdagen länge krävt. Det tog många år att baxa denna fråga framåt, och för två år sedan trädde en ny lagstiftning i kraft. För mig hade den gärna fått komma några år tidigare, men vi fick i alla fall till stånd en skärpt lagstiftning.

Lagstiftningen är fortfarande färsk, och därför är det svårt att skönja tydliga mönster. Men vi kan se att det i alla fall inte har utfärdats nya exporttillstånd till några av de värsta skurkarna i världen. Så som nämnts av tidigare talare finns dock följdleveranser, tidigare avtal och så vidare, men de är ganska få till antalet.

En skärpt lagstiftning är trots allt bättre än en mindre skarp lagstiftning, och nu måste Sveriges riksdag ta sitt ansvar för denna lagstiftning och noga se till att den följs så att det som var riksdagens intention följs upp och blir verklighet.

Jag yrkar bifall till utrikesutskottets förslag.

Anf. 117 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Vecka 41 förra året var en bra vecka i svensk politik. Det tycker nog både jag och Fredrik Malm. Då stoppade Sverige nämligen på mitt och Malms initiativ all vapenexport till Turkiet. På måndagen veckan därpå fattade ISP beslut om att dra tillbaka redan beviljade tillstånd för export till Turkiet och markerade tydligt att man inte tänkte bevilja några nya efter de uttalanden riksdag, regering och EU hade gjort.

Regeringen fördömde Turkiets attack mot Rojava i nordöstra Syrien efter att riksdagens utrikesutskott hade pressat på. Riksdagens uttalande stod utrikesutskottet för i sin ståndpunkt till EU:s utrikesråd, FAC. Utifrån bland annat riksdagens ståndpunkt fattade FAC sedan beslutet att tydligt fördöma Turkiets attack, vilket ledde fram till ISP:s beslut.

Vecka 41 förra året var alltså en bra vecka, både för att det fattades ett klokt beslut och för att det visade att om man vill kan man snabbt stoppa vapenexport till länder som begår stora, allvarliga brott genom att starta krig mot andra länder.

Jag undrar om det finns fler länder som likt Turkiet har utvecklats i en diktatorisk riktning till vilka Fredrik Malm vill stoppa vapenexporten.

Anf. 118 FREDRIK MALM (L) replik:

Fru talman! Det enkla svaret är att det kan det säkert finnas. Frågan om demokrati och diktatur blir enkel om man tittar på en sådan regim som Nordkorea, som är tydligt diktatorisk. Om regimen i Turkiet eller något annat land med tydliga auktoritära drag snabbt förvärrar en situation eller om det blir inre oroligheter i en stat måste vi givetvis kunna vidta åtgärder. Det var precis det Håkan Svenneling och jag kämpade för och även fick stöd för hos Sveriges regering när Turkiet gick in i Rojava.

Detta är en del av den utrikespolitiska verktygslådan. Det kan också vara så att man gör bedömningen att det ligger i Sveriges utrikespolitiska och säkerhetspolitiska intresse att införa ett stopp.

Samtidigt har vi i den andra vågskålen, vilket vi aldrig kommer undan, att vi inte bara kan riva upp avtal och säga upp saker retroaktivt hur som helst i våra internationella förbindelser. Man kan införa tillfälliga stopp och så vidare i olika situationer, men det är inte säkert att det i alla lägen går att upphäva avtal som har löpt i många år. Detta måste vägas in.

Det enkla svaret på frågan är ja.

Anf. 119 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Det skulle vara intressant om Fredrik Malm kunde namnge några stater där han ser framför sig att vi borde ha en diskussion om vi kan stoppa vapenexporten.

Det blir uppenbart. Man säger att man ska stoppa vapenexporten och att det är den principiella inställningen i punkt 70 i januariöverenskommelsen, och sedan ser vi att det de facto inte har skett något stopp för vapenexporten utan att följdleveranserna bidrar till att länder kan komma upp på topp-tre-listan över de länder som man exporterar mest till.

Vi ser att en tredjedel av svensk vapenexport fortfarande går till diktaturer. Vi måste någonstans fundera på om vi kan ha fler och snabbare åtgärder för att göra mer. Jag skulle gärna vilja höra lite större tydlighet från Fredrik när det gäller vilka länder man kan tänka sig att stoppa vapenexporten till.

I detta anförande instämde Jonas Sjöstedt (V).

Anf. 120 FREDRIK MALM (L) replik:

Fru talman! Ett konkret svar är att det kom skärpt lagstiftning för två år sedan, och när jag läser skrivelsen från regeringen och tittar på förteckningen i tabellverket längre bak över länder som vi exporterar till ser jag att inga nya exportlicenser eller tillstånd har beviljats till ett antal grova förbrytarstater som Sverige tidigare har beviljat nya tillstånd till. Lagstiftningen har, i alla fall i den delen, uppenbarligen gjort viss skillnad, upplever jag det som.

Som jag sa i mitt anförande har vi höga ambitioner för en restriktiv lagstiftning med tydliga kontrollmekanismer, där demokrati och mänskliga rättigheter ska vägas in i bedömningarna och väga tungt. Denna lagstiftning förpliktar. Den förpliktar regeringen att vara transparent och öppen i sina redovisningar. Den förpliktar riksdagen att sköta sin uppgift som kontrollmakt. Den förpliktar även enskilda politiker som tjänstgör i Exportkontrollrådet. Nu vet vi inte hur de har röstat där. Jag sitter inte där själv, men det förpliktar även dem så att partierna inte säger en sak framför tv-kamerorna eller i talarstolen och sedan säger något annat på slutna sammanträden där det råder sekretess. Då undermineras intentionerna i lagstiftningen.

Anf. 121 MARIA GARDFJELL (MP):

Fru talman! Svenska vapen i händerna på fel personer dödar inte humanare än andra vapen. Det är ett faktum som måste vara utgångspunkten för den politik och kontroll av vapenexporten som bedrivs i Sverige.

Jag hoppas att det är klart och tydligt för var och en i denna kammare vad jag och Miljöpartiet vill med svensk vapenexport. Vi vill att den ska minska, att Sverige aldrig ska exportera vapen till diktaturer och att kon-

trollen ska vara stenhård. Detta har vi drivit sedan Miljöpartiet bildades, och det har vi haft med oss in i varje förhandlingsrum. Arbetet har gett resultat, men mycket ligger fortfarande framför oss.

Under den förra mandatperioden drev Miljöpartiet och regeringen igenom en skärpning av det svenska regelverket för vapenexport. Förändringen trädde i kraft i april 2018 och efterfrågades från flera håll. Den nya lagstiftningen har bland annat inneburit att mottagarländernas demokratiska status numera är central i prövningen av om export ska tillåtas, och ett större fokus läggs på att landet ska leva upp till mänskliga rättigheter.

Fru talman! Den skrivelse som vi debatterar här i dag är viktig och betydelsefull i sig. Det är av största vikt att en redogörelse för den svenska exporten av krigsmateriel sker öppet och transparent, och det är en linje som vi också driver gentemot andra stater. All verksamhet av denna typ behöver granskas och varje del synas i sömmarna. För att möjliggöra detta krävs skrivelser och redogörelser precis som den vi nu behandlar. Det är centralt att inrapporteringen och redovisningen sker tydligt, öppet och ärligt i Sverige, EU och resten av världen.

Fru talman! Just nu pågår en av världens värsta humanitära kriser i Jemen. Människor drivs på flykt under förfärliga förhållanden, och bristen på mat gör att barn svälter ihjäl. Sveriges och regeringens engagemang för Jemenkonflikten är brett och långtgående. Under vår tid i FN:s säkerhetsråd lyftes frågan ett flertal gånger, och Sverige har tagit en aktiv roll i försöken att medla i konflikten. Nu är det dags att tydligt slå fast att Sveriges vapen inte har något att göra i händerna på konfliktens stridande parter.

Punkt nr 70 i januariavtalet är tydlig, och avtalet ska genomföras. Vi ska inte godkänna vapenexportaffärer till icke-demokratiska länder som deltar militärt i Jemenkonflikten så länge konflikten pågår. Denna inställning måste nu omsättas i handling på alla plan. Det är inget annat än anständighet, och för Miljöpartiet är det givet att följdleveranser inte heller ska tillåtas. Vi ser att de leveranser som under de senaste åren skett på grund av tidigare affärer bör omfattas av januariavtalet, och detta har vi mer än tydliggjort för våra samarbetspartner.

Fru talman! Svensk export av krigsmateriel ska präglas av respekt för mänskliga rättigheter, öppenhet, strikta krav och transparens. Detta är min och regeringens tydliga inriktning.

Tiden att stå upp för internationell solidaritet är nu.
(forts. § 9)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.56 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

UFöU4 Svenskt deltagande i militär insats för stärkt säkerhet i Mali

Punkt 1 (Deltagande i den militära insatsen Task Force Takuba i Mali)

1. utskottet

2. res. 1 (V)

Votering:

41 för utskottet

14 för res. 1

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 1: 10 SD, 4 V

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UU10 Verksamheten i Europeiska unionen under 2019

Punkt 3 (EU:s utrikes- och säkerhetspolitik)

1. utskottet

2. res. 4 (KD)

Votering:

52 för utskottet

3 för res. 4

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP

För res. 4: 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 4 (En global EU-sanktionslagstiftning för mänskliga rättigheter)

1. utskottet

2. res. 5 (S, V, MP)

3. res. 6 (SD)

Förberedande votering:

22 för res. 5

10 för res. 6

23 avstod

294 frånvarande

Kammaren biträdde res. 5.

Huvudvotering:

32 för utskottet

23 för res. 5

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 11 M, 10 SD, 5 C, 3 KD, 3 L

För res. 5: 16 S, 4 V, 3 MP

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 5 (En nationell sanktionslagstiftning för mänskliga rättigheter)

1. utskottet

2. res. 7 (M)

3. res. 9 (C, L)

Förberedande votering:

12 för res. 7

8 för res. 9

35 avstod

294 frånvarande

Kammaren biträdde res. 7.

Lawen Redar (S) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

26 för utskottet

11 för res. 7

18 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 4 V, 3 KD, 3 MP

För res. 7: 11 M

Avstod: 10 SD, 5 C, 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 10 (Brottsbekämpning, gränsskydd, asyl och migration)

1. utskottet

2. res. 12 (V)

Votering:

40 för utskottet

4 för res. 12

10 avstod

295 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 M, 5 C, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 12: 4 V

Avstod: 10 SD

Frånvarande: 84 S, 60 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Hans Wallmark (M) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Anf. 122 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Före voteringen höll Maria Gardfjell ett brandtal, får man väl kalla det, för punkt 70 i januariöverenskommelsen. Det har varit talande för denna debatt att det bara var Maria Gardfjell från Miljöpartiet som höll ett brandtal för punkt 70. Jag tycker inte att det gjordes så mycket från socialdemokrater, liberaler och centerpartister.

Man kan undra varför Miljöpartiet väljer att hålla detta brandtal för en punkt som de själva vet inte ens är uppfylld och säger att följdleveranser självklart ska inkluderas, när de vet att följdleveranser inte har inkluderats i praktiken i punkt 70. Det som har hänt är att Socialdemokraterna har tolkat punkt 70 precis som den nya exportlagstiftningen, att det går att stoppa lite leveranser till en del länder som man tidigare har exporterat till men att det går bra att fortsätta med följdleveranser.

Därför undrar jag om Miljöpartiet verkligen är nöjda med att Global Eye levereras till Förenade Arabemiraten, vilket gör att den saudiskeledda koalitionen har en starkare möjlighet att upprätthålla blockaden i Jemen? Oavsett hur många vackra ord som sägs och hur många fredsförhandlare som skickas betyder det ändå att den saudiskeledda koalitionen krigar bättre i Jemen tack vare svenska vapen. Är Miljöpartiet nöjda med att vapenexporten i Sverige ökar med 40 procent och att andelen som går till diktaturer ökar från en fjärdedel till en tredjedel? Förutom att Förenade Arabemiraten kommer upp på topp 3 på listan över de länder som Sverige exporterar mest till kommer helheten av alla diktaturer ändå att stå för en tredjedel av allt man exporterar.

Detta är verkligen på många sätt ett misslyckande för Miljöpartiet – från de vackra orden till vad som faktiskt sker i verkligheten.

Jag undrar om Miljöpartiet känner att punkt 70 blev den superpunkt som man var så stolt över. Man tog ut detta som sin stora seger den 20 januari förra året. Jag skulle inte hålla det riktigt så högtidligt som Maria Gardfjell gör.

Anf. 123 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Fru talman! Tack, Håkan Svenneling, för frågan! Det här är min debut i en utrikespolitisk debatt, så det känns bra att också värma upp direkt med lite frågor.

Jag tycker att frågan om januariavtalet är bra. Punkten är verkligen oerhört viktig. Precis som jag sa ska januariavtalet genomföras även om inte alla punkter i det ännu har genomförts. Flera områden tar tid att komma fram med, och denna punkt är en sådan.

Fru talman! Jag lyssnade noggrant på debatten tidigare när Kenneth G Forslund talade och när Håkan Svenneling hade ett replikskifte med honom. Håkan Svenneling påstod då något häpnadsväckande, nämligen att USA var ett föredöme för alla länder i världen vad gäller vapenexport. USA är ju den värsta giganten av alla vapenexportörer i hela världen, och bland USA:s tre största exportländer finns både Saudiarabien och Förenade Arabemiraten. Det här är alltså Vänsterpartiets förebild när det gäller vapenexport i världen. Jag skulle nog säga att Sverige är bättre.

Hur kan Vänsterpartiet påstå att USA är en förebild?

Strategisk exportkontroll 2019 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden

Anf. 124 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Maria Gardfjell får gå tillbaka och läsa protokollet. Jag sa att USA är ett föredöme när det handlar om parlamentarisk kontroll. Det är de. USA har ett utskott som måste notifieras när de ska exportera. De har en tydligare parlamentarisk kontroll än Sverige, menar jag.

Vi har en nämnd som kontrollerar export, men den är hemlig. De får inte berätta vad de gör, vad de säger eller vad som står i deras protokoll, inte ens för mig som är riksdagsledamot. Det betyder att den svenska parlamentariska kontrollen är mindre transparent än den amerikanska. Detta betyder dock inte att USA inte exporterar vapen kors och tvärs och hejvilt och inte alltid enligt sin egen lagstiftning. Det gör de. De är verkligen inget föredöme när det gäller vapenexport. Men jag vågar påstå att de har en bättre parlamentarisk kontroll.

Det stora problemet med Miljöpartiet och punkt 70 är att man under det ett och ett halvt år sedan man fick överenskommelsen på plats inte har tagit några initiativ för att punkt 70 ska uppfyllas. Snart är det sommar, och vi befinner oss mitt i mandatperioden. Det är Miljöpartiets andra mandatperiod i regeringsställning. Det tar tid att genomföra januariöverenskommelsen. Nu har man två år på sig att ta initiativ för att uppfylla punkt 70.

Vilka initiativ behöver man ta? Jo, man behöver ta ett tydligt initiativ. Det gör man genom att säga att alla beslut som har att göra med den saudiskledda koalitionen som krigar i Jemen ska prövas av regeringen, oavsett vilka vapenslag det handlar om och oavsett om det handlar om följdleveranser. Det ska alltid prövas av regeringen.

Vi såg att när regering, riksdag och EU satte ned foten och var tydliga när det gällde Turkiet stoppades all vapenexport direkt. Men när man är så otydlig som Miljöpartiet och regeringen är när det gäller exporten till den saudiskledda koalitionen innebär det att ambassadörer med moderata förtecken fortfarande springer runt och gör dealar med olika vapenföretag i arabvärlden.

Anf. 125 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Fru talman! Miljöpartiet är oerhört tydligt. Punkt 70 i januariavtalet ska genomföras. Vi ska inte godkänna vapenexportaffärer till icke-demokratiska länder som deltar militärt i Jemenkonflikten så länge konflikten pågår.

Det är intressant att ledamoten Svenneling tror sig ha så stor insyn i de förhandlingar som sker mellan regeringspartierna, Centerpartiet och Liberalerna så att han vet vilka frågor Miljöpartiet driver i detta samarbete och inte. Jag har sagt här i dag att vi driver på i dessa frågor. Januariavtalet kommer att genomföras under den här mandatperioden.

Det är väldigt intressant att Vänsterpartiet lyfter fram USA, denna vapenexportgigant, som sitt föredöme. De största mottagarländerna för USA:s vapenexport är onekligen bland annat Saudiarabien och Förenade Arabemiraten.

Det är inget fel i att ha en bra parlamentarisk kontroll. Men det är heller inte fel att, precis som vi här i kammaren i dag, ha en debatt om en skrivelse som på ett tydligt, öppet och ärligt sätt ger en rapport om vilken vapenexport Sverige har. Det är sådan öppenhet och ärlighet vi behöver, inte

bara vi i Sverige utan alla länder i EU och i världen, för att komma till rätta med önskad vapenexport.

Prot. 2019/20:137
11 juni

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 16 juni.)

§ 10 Kompletteringar till nya EU-regler om aktieägares rättigheter

Civilutskottets betänkande 2019/20:CU21
Kompletteringar till nya EU-regler om aktieägares rättigheter (prop. 2019/20:116)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld
(Beslut skulle fattas den 16 juni.)

§ 11 Kommissionens meddelande Den europeiska gröna given

Miljö- och jordbruksutskottets utlåtande 2019/20:MJU17
Kommissionens meddelande Den europeiska gröna given (COM(2019) 640)
föredrogs.

*Kommissionens
meddelande
Den europeiska
gröna given*

Anf. 126 JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Fru talman! Jag står bakom betänkandet i dess huvudsakliga delar men yrkar bifall till Moderaternas motivreservation när det handlar om EU:s energipolitik.

Fru talman! Klimatutmaningen känner inga nationsgränser. Den är gemensam och global. EU:s gröna giv, som vi ska diskutera i dag, är ett tydligt uttryck för detta.

Mänsklig aktivitet har det senaste århundradet fått medeltemperaturen att stiga snabbare än någonsin. Polarisar smälter, och allt fler extremväder drabbar oss i form av översvämningar, torka och bränder. Ekosystem sätts ur balans och konsekvenserna är många gånger katastrofala. Sverige ska ta sin del av ansvaret, men det är bara genom global handling som vi åstadkommer en verklig förändring för klimatet.

Just nu fokuserar EU med rätta på den akuta krisen som är en följd av coronapandemin. Liv måste räddas, sjukvården räcka till och jobb och ekonomi säkras. Men blicken framåt behöver vara inställd på att skapa ett hållbart Europa. Därför är det olyckligt att vissa länder och partier vill skjuta på den gröna given. Den är EU:s tillväxtstrategi där tillväxt och klimat ska gå hand i hand och där EU år 2050 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser.

För att nå målet om ett klimatneutralt Europa menar Moderaterna att vi måste bygga ut EU:s system med handelsrätter för utsläpp, som är världens mest ambitiösa system för att reglera utsläpp av koldioxid, så att det omfattar fler sektorer och kopplas ihop med fler länders motsvarande system.

EU måste också ha en energipolitik där målet är ett fossilfritt energisystem, inte att ställa olika fossilfria energislag mot varandra. Precis som FN:s klimatpanel pekar på i sina huvudscenarier för att nå de globala klimatmålen har både förnybart och kärnkraft en viktig roll att spela där. Vi behöver all ren energi vi kan få om den ska räcka till att elektrifiera stora delar av samhället och ersätta fossila bränslen, som fortfarande dominerar energiförsörjningen i Europa.

Vi måste även ha goda villkor för att bruka skog och mark. Här och nu är biodrivmedel avgörande för att ställa om transportsektorn. Moderaterna har länge drivit på för ökade krav på inblandning av biodrivmedel i både bilar och flyg. Här finns en stor potential i mer råvara från skogen, men det kräver att vi i Sverige kan bruka vår skog.

Flera partier vill både i Sverige och i EU införa begränsningar och undanta mer mark och natur från att brukas. Då måste vi antingen importera mindre hållbara biodrivmedel från andra länder eller acceptera att vi helt enkelt inte når våra mål. Regeringen måste också i Bryssel stå upp för den svenska skogen.

Vi måste vässa EU:s klimatarbete ytterligare. EU är stort nog för att driva på för ett mer kraftfullt klimatarbete i resten av världen, inte minst inom ramen för de årliga FN-förhandlingarna. EU är därför vår kanske viktigaste spelplan för att göra skillnad för klimatet.

Målet i den gröna given om ett Europa där den ekonomiska tillväxten har frikopplats från resursförbrukningen är i linje med det Moderaterna brukar anföra om att klimat och tillväxt måste gå hand i hand. Det perspektivet behöver vi ha med oss i genomförandet av den här strategin.

När det gäller den ekonomiska sidan stöder vi ansatsen att EU-budgeten ska bidra till den klimatomställning som EU behöver, men vi vill också vara tydliga med att utgiftsdrivande åtgärder behöver finansieras genom omprioriteringar i den fleråriga budgetramen.

Målet att EU år 2050 ska ha nettonollutsläpp av växthusgaser innebär en skärpning och att EU närmar sig det svenska målet om nettonollutsläpp 2045, vilket Moderaterna välkomnar. Vi vill att det ska ställas krav på regelbunden uppföljning och utvärdering. Moderaternas krav på en effektiv och resultatriktad klimatpolitik i Sverige gäller förstås också för det europeiska klimatarbetet.

Vi anser att målet om nettonollutsläpp till 2050 ska nås av alla medlemsländer, inte bara av EU som helhet. Vissa länder ska inte kunna åka snålskjuts på andras hårda arbete och strunta i att ta sin del av ansvaret. Och precis som i Sverige vill vi att medlemsländerna ska kunna använda kompletterande åtgärder i andra länder för att nå målet på ett effektivt sätt och tillgodoräkna sig dessa utsläppsminskningar.

Vi välkomnar också en skärpning av målet till 2030. Det är dock viktigt att en sådan skärpning inte äventyrar svensk och europeisk konkurrenskraft. Om EU skärper sitt mål måste EU också i kommande FN-förhandlingar sätta stor press på andra stora utsläppsländer att göra samma sak. EU är trots allt för litet för att ensamt göra jobbet.

Fru talman! Moderaterna står bakom det mesta i utskottets utlåtande. Vi har dock valt att avge en motivreservation när det gäller synen på EU:s energipolitik, som jag var inne på.

Precis som i den nationella debatten väljer vissa partier att låsa fast sig vid ett energislag. Moderaterna tror dock att vi behöver dra nytta av alla

fossilfria energislag för att nå våra klimatmål. Då är det viktigt att det övergripande målet för den europeiska energipolitiken är fossilfrihet – inte att ställa energislag mot varandra.

Den nuvarande coronakrisen påminner oss om vårt beroende av en stabil livsmedelsförsörjning. Den gröna given och särskilt strategin från jord till bord kopplar an till denna fråga.

Vi behöver en stärkt konkurrenskraft och ökad livsmedelsproduktion i Sverige och Europa. Sverige har ofta högre miljökrav och starkare djurskydd än resten av EU. Det är viktigt att Sverige är drivande för att strategin leder till att andra medlemsländer möter samma höga hållbarhetskrav som svenska bönder. Det finns en del formuleringar i strategin från jord till bord som tyvärr inte alla gånger ger uttryck för att man ser behovet av exempelvis växtskyddsmedel för en mer hållbar livsmedelsproduktion.

Sanningen är ju att Sverige använder minst växtskyddsmedel i EU. Det är inte rimligt att vi möter samma krav på reduktion som länder som har en hög och ineffektiv användning. Målet måste vara en ansvarsfull användning av växtskyddsmedel i hela Europa som skyddar människors hälsa och miljö men som också bidrar till en trygg och ökad livsmedelsförsörjning.

Det är också viktigt att Sverige är pådrivande för att modernisera och göra reglerna kring växtförädlings tekniker teknikneutrala. Nya tekniska metoder och innovationer ska uppmuntras och utnyttjas för att bidra till ett effektivt jordbruk och till jordbrukets anpassning till ett förändrat klimat.

När det gäller strategin om biologisk mångfald behöver vi värna den biologiska mångfalden, så att naturen ska kunna motstå och återhämta sig från påfrestningar utan att ta allvarlig skada. Genomförandet av strategin får samtidigt inte inskränka det nationella självbestämmandet ytterligare, och implementeringen av EU:s naturvårdsdirektiv måste ta i beaktande de ibland mycket skilda nationella förutsättningarna och ta socioekonomiska hänsyn.

Det är också viktigt att strategin inte leder till ytterligare krav som innebär restriktioner för skogsbruket och att ekonomiska och sociala hållbarhetsaspekter prioriteras bort. Det är viktigt att skogsstrategin inte underordnas strategin om biologisk mångfald.

För att ersätta fossila produkter med mer klimatsmarta och hållbara produkter, för att bygga mer i trä och för att använda mer biodrivmedel i våra väg- och flygtransporter behövs råvara från skogen.

Avslutningsvis vill jag säga att EU här och nu med rätta fokuserar på akuta krisåtgärder. Men den gröna given är styråran att hålla i, parallellt med och bortanför den akuta krisen, och vi ska inte acceptera att länder eller partier vill skjuta på det viktiga arbetet.

Samtidigt måste implementeringen av den gröna given göra just det den säger sig vilja uppnå: skapa ett klimatneutralt Europa där tillväxt och klimat går hand i hand. Moderaterna vill att Europa ska ställa om – inte stänga ned.

Anf. 127 MARTIN KINNUNEN (SD):

Fru talman! Sverigedemokraterna välkomnar i grunden den gröna given, dess utgångspunkt och dess allmänna viljeinriktning. Men som vanligt när det kommer till politiska förslag är det viktigaste inte viljeinriktningen utan de detaljer som styr förslaget praktiska betydelse.

Jag kommer här att redogöra för Sverigedemokraternas motivreservation, som jag också vill yrka bifall till. Utgångspunkten för denna reservation är att vi står bakom utskottets betänkandetext förutom där vi skriver annat i reservationen. Fokus kommer nu att ligga på det vi inte håller med om.

Fru talman! Till att börja med är det lämpligt med en utblick. Större delen av världen befinner sig i en allvarlig ekonomisk, social och hälsopolitisk kris till följd av covid-19. I Europa går vi mot massarbetslöshet, osäkerhet och kraftigt försämrade finanser på såväl statlig som privat nivå. Med anledning av detta finns det faktiskt anledning att avvakta – inte för att miljöfrågorna är mindre viktiga utan för att det är svårt att veta exakt vad som är rätt prioritering just nu.

Målen inom ramen för den gröna given ska delvis finansieras genom en ny EU-fond, Just Transition Fund. Detta är en fond som Sverige inte kan förvänta sig många euro ifrån. Här är det intressant att notera att denna fond ökas kraftigt i EU-kommissionens förslag, men det sker inte inom ramen för den ordinarie budgeten utan med hjälp av lån som Sverige vid sidan av EU-budgeten förväntas betala av på under 30 år.

Från Sverigedemokraternas sida är inställningen tydlig: ingen finansiering via lån till EU-budgeten eller till denna fond. Finansiering av EU-program via lån eller nya skatter måste vara fullständigt uteslutet.

När det kommer till nya mål eller förändring av 2030-målet ligger Sverigedemokraternas syn närmare EU-kommissionens än regeringens och den syn som de övriga partierna här i riksdagen har. Det är svårt att i dag se vad som krävs för att skärpa 2030-målet så kraftigt som med –55 procent. Det är svårt att överblicka vilka konsekvenser detta får för Sverige när det gäller utsläppsminskningar och finansiering till nödvändiga åtgärder på EU-nivå. Av denna anledning bör 2030-målet ligga fast men utvärderas löpande för att se om förutsättningar för skärpningar föreligger.

Den översyn av hur långt Parisfördragets parter har nått som EU har planerat att genomföra 2023 bör enligt vår uppfattning tidigareläggas. Översynen bör beskriva varje medlemslands resultat till och med den 31 december 2019, det vill säga de resultat som uppnåtts före coronakrisen.

Vi vill också anföra att en rättvis omställning måste innebära att det från EU:s sida ska ställas högre krav på de länder som har stora utsläpp av koldioxid.

Fru talman! När det kommer till energiförsörjning motsätter vi oss skrivningarna om förnybart. Ren, prisvärd och säker energiförsörjning är grundläggande, och här vill vi se ett tydligare fokus på kärnkraften. Kärnkraften är central för många länders energiförsörjning både i dag och kanske framför allt framöver, om man ska kunna ställa om. EU bör arbeta för att främja investeringar i såväl effektivisering som nyutveckling av kärnkraft. EU bör således verka för fossilfri energi snarare än förnybar. Omställningen till fossilfria bränslen och stöd till denna omställning bör enligt vår uppfattning vara teknikneutrala.

Vi stöder såväl utskottets som andra utskotts uttalanden om betydelsen av nya tekniska lösningar. Vi anser dock att det bör understrykas mycket tydligare att utveckling av ny teknik måste utgöra en väsentlig och grundläggande del av den nya given.

Vi anser också att strategier för ren och cirkulär ekonomi på ett tydligt och mätbart sätt måste premiera produkter tillverkade av förnybara material och produkter som leder till låga utsläpp av koldioxid, till exempel produkter baserade på skog. Substitutionseffekten, alltså dessa materials förmåga att ersätta icke förnybara material och material som genererar stora utsläpp av koldioxid, bör understrykas.

Vi menar också att bioteknik och modern växtförädlingsteknik kan spela en viktig roll för en cirkulär ekonomi. Sådan teknik bör möjliggöras genom förändrad lagstiftning på EU-nivå.

Vi anser också att man ska bygga och renovera på ett energi- och resurseffektivt sätt. Vi vill framhålla att ett viktigt led i arbetet med att premiera produkter baserade på förnybar ved är att säkerställa att vedbaserade produkter ska kunna slutanvändas som energi.

Omställningen av transporterna till annat än fossila drivmedel är givetvis positiv. Men av texten kan man läsa in att elektricitet från kärnkraft inte räknas in här. När det kommer till biodrivmedel lyfter man inte upp problemet med markanvändning och indirekta utsläpp. Här hade vi önskat oss en skrivning om fossilfritt samt ett förtydligande om att det ska handla om verkligt hållbara biodrivmedel, som är ganska få ärligt talat. Detta bör avgöras utifrån helhetsanalyser där alla aspekter analyseras, till exempel livsmedelsförsörjning och all påverkan inklusive indirekta effekter såsom exploatering av regnskogar.

Vi har också synpunkter när det kommer till jordbruket och från jord till bord – ett rättvist, hälsosamt och miljövänligt livsmedelssystem. Olika medlemsstater har kommit olika långt när det till exempel gäller antibiotikaanvändning, bekämpningsmedelsanvändning, åtgärder för biologisk mångfald och klimatbelastning. Vi anser därför att målsättningarna inte bör formuleras som fasta procentmål i förhållande till nuvarande status, eftersom det är svårare och skapar mer negativa bieffekter att ändra från ett bättre läge.

För att vissa av jordbrukets miljöfrågor ska kunna lösas och för att kunna uppnå synergieffekter mellan miljönytta och ökad konkurrenskraft vill vi tillägga att modern växtförädling måste möjliggöras i praktiken i EU. Det behövs därför en strategi och en målsättning inom den gröna given för att förbättra lagstiftningen så att frågan om tillgång till modern växtförädlingsteknik kan lösas. Ett nödvändigt led i detta arbete är att ändra Europaparlamentets och rådets direktiv om avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer i miljön och om upphävande av rådets direktiv Bevarande och återställande av ekosystem och den biologiska mångfalden.

Vi vill framhålla att skogsstrategin måste tas fram parallellt med strategin för biologisk mångfald, eftersom dessa två påverkar varandra. Vi vill också tillägga att öppna landskap är minst lika viktiga för biodiversiteten som skogar.

Fru talman! När det kommer till EU som global ledare instämmer vi i kommissionens syn att det globala klimatet avgörs av hur länder utanför EU agerar men att EU kan bidra till att ändra andra länders utsläpp. Vi anser att EU:s ansträngningar för det globala klimatet bör ha sin tyngdpunkt i teknik-, produkt- och konceptutveckling samt utvecklingsstöd, eftersom detta är mer effektivt än att försöka övertyga andra länder genom att föregå med gott exempel.

I ställningstagandet välkomnar utskottet kommissionens intention att etablera en klimatpakt med syfte att öka det medborgerliga engagemanget i klimatpolitiken. Vi ställer oss inte bakom utskottets ställningstagande i denna del. Som vi tolkar innehållet i meddelandet om den gröna given avser kommissionen att vidta åtgärder för att förbättra möjligheten för invånare och icke-statliga organisationer att vid nationella domstolar i alla medlemsländer begära rättslig prövning av beslut som påverkar miljön.

Vi anser att de befintliga talerätsreglerna, som bland annat följer av Århuskonventionen, är ganska långtgående, till och med mycket långtgående, och att dessa regler först måste utvärderas för att se om talerätten verkligen behöver utökas – sannolikt inte. Nyttan av en sådan förändring måste enligt vår uppfattning vägas mot de begränsningar som den kan medföra för enskilda näringsidkare.

Anf. 128 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Fru talman! I riksdagens arbete under våren med den gröna given har det varit en viss förvirring om hur vi rent formellt ska hantera detta. När ska vi påtala saker som vi inte stöder? När ska vi komma med våra avvikande meningar? Hur djupt och detaljerat ska vi gå i kritiken? Ministrarna som vi har mött har mött oss med lite motstridiga besked. Dessutom har vi en pandemi som har gjort att vi inte har mötts i riksdagen, och det kan i sig göra det mer komplicerat att försöka förhandla ihop oss. Trots detta har vi efter lite politiskt hantverk i stort sett lyckats enas om ett utlåtande kring den gröna given. Det har varit ett givande och ett tagande. Men vi har i stort sett klarat att vara eniga utåt gentemot avsändaren i det här skedet i processen, för den gröna given är ju en oerhört viktig strategi.

I mitt anförande kommer jag, trots enigheten om utlåtandet, att peka på några saker där vi kristdemokrater gärna hade sett lite skarpare skrivningar. Det blir dock senare behandlingar av ärendet. Vi kommer då att gå mer på djupet och tydliggöra de delar där vi har en kritik till kommissionens hållning och förslag.

Fru talman! Jag vill börja med den del där det inte gick att hitta gemensamma skrivningar, utan där vi har en reservation från bland annat Kristdemokraterna. Jag yrkar bifall till motivreservation nr 1.

Omställningen till ett samhälle som har en avsevärt lägre klimatpåverkan än dagens är beroende av en stabil och klimativänlig energiproduktion, som dessutom kan möta ett ökat behov av el. En viktig utgångspunkt för EU:s energipolitik ska vara att fossila energikällor kan fasas ut och ersättas med fossilfri energi. Likaväl som att en utbyggd förnybar energiproduktion är avgörande för att en sådan omställning ska kunna ske bör kärnkraften ingå som en basal grund för att tillhandahålla ren och stabil kraft för ett samhälle med hög grad av elektrifiering och mycket låg grad av klimatpåverkan.

Det ska även betonas att de stöd för omställning som utarbetas inom ramen för EU:s fonder ska vara teknikneutrala och bidra till en så kostnadseffektiv omställning till fossilfritt som möjligt. Även vår regering måste inse att vi i dagsläget behöver både kärnkraft och vindkraft, oavsett om man vill det eller inte.

Det är också angeläget att nya regler som tas fram för att genomdriva den gröna given inte skapar nya, onödiga pålagor och administrativa kostnader för företag. Annars är risken att omställningen hämmar företagets konkurrenskraft och minskar möjligheterna för företagen att bidra.

Fru talman! När det gäller kommissionens ambitioner för 2030 att sätta utsläppsmålet till en än större minskning är detta något som vi stöder under förutsättning att det föregås av en rejäl utvärdering vad gäller klimat, ekonomi och jobb. Tyvärr kan vi ibland se att det fattas riktigt övergripande konsekvensutredningar som får med alla delar. Men nu är ju kommissionen tydlig med att det ska komma en konsekvensbedömd plan. Det välkomnar vi självfallet, för även om ambitionerna är goda kan vi inte göra en massa saker bara för att göra något. Vi måste se att de verkligen har en verkan och att de fungerar, även för de parter som på det ena eller andra sättet drabbas. Enligt kommissionens vision ska ”inga platser eller människor lämnas utanför”. Detta får inte bara bli en floskel. Ekologiskt, ekonomiskt och socialt hänger tajt ihop i omställningen. Alla tre delar måste vägas in när vi går mot en skärpning.

Fru talman! En del där vi tydligt har olika fokus är strategin för biologisk mångfald. Det framgår med all önskvärd tydlighet att EU-kommissionen inte har insikt i det svenska hållbara skogsbruket fullt ut. Jag vet inte om man inte vill sätta sig in i hur det verkligen fungerar i bland annat Sverige och Finland, utan att man har andra länder med en helt annan typ av skog, mängd av skog och helt annat skogsbruk som någon bild av hur våra skogar och vårt skogsbruk ser ut i dag. Därför är det av yttersta vikt att vi vid varje tillfälle som vi får möjlighet påpekar att den svenska skogen är och ska vara en nationell kompetens.

Det är skrämmande, fru talman, när vi ser att man går fram med kvantitativa mål i stället för kvalitativa mål när det gäller skydd av areal. Det kvantitativa målet om skyddad areal motsvarande 30 procent är absolut inte förenligt med ett fortsatt hållbart skogsbruk i Sverige.

Vi vill säkra att skogen brukas och inte görs om till ett museum för stadsbor eller människor nere på kontinenten som vill komma hit på semester. En brukad skog är betydligt mer effektiv som kolsänka. Dessutom har vi, tack vare våra 330 000 olika markägare i Sverige, den mångfald som vi har med de viktiga biotoperna för biologisk mångfald.

I EU-nämnden har vi fått majoritet för den ståndpunkt som jag hoppas att regeringen verkligen förfäktar med emfas, även om de i vissa delar motsätter sig innehållet: ”EU:s kommande skogsstrategi får inte underställas strategin för biologisk mångfald. EU:s insatser ska främja förutsättningarna för det hållbara svenska skogsbruket och bygga på existerande definitioner av ett hållbart skogsbruk. EU:s skogsstrategi måste värna skogens klimatnytta. Att skogsstrategin inte underordnas strategin för biologisk mångfald är därför av avgörande betydelse. I strategin för biologisk mångfald är det viktigt att beakta ekonomiska och sociala hållbarhetsaspekter. Implementeringen av naturvårdsdirektiven måste ta hänsyn till medlemsländernas skilda nationella förutsättningar.”

Detta står alltså en majoritet i Sveriges riksdag bakom. Vi måste dessutom hitta ett gemensamt sätt att räkna skyddad areal. Det har vi inte i EU i dag. Skulle vi räkna som Tyskland gör skulle vi enligt vissa tidningsartiklar som har varit i tryck de senaste veckorna i Sverige ha upp till

58 procent skyddad areal. Men oavsett det: Vad är det vi faktiskt strävar efter? Är det kvantitet, eller är det kvalitet?

Fru talman! Kristdemokraterna vill i kontrast till EU-kommissionen betona livsmedelsproduktionens förmåga, i svensk kontext, att bidra till att koldioxid tas upp och till berikandet av biologisk mångfald. Kristdemokraterna anser att regeringen ska vara pådrivande så att strategin leder till att de andra medlemsländerna möter lika höga hållbarhetskrav som de svenska bönderna gör. Vi vill även betona den konventionella livsmedelsproduktionens förmåga att bidra till klimatmålen. Växtskyddsmedel och gödselmedel är under korrekt och ansvarsfull användning en förutsättning för en hållbar livsmedelsproduktion, en tryggad livsmedelsproduktion och rimliga priser för alla. Att utelämna dessa metoder innebär en markanvändning som i stället motverkar klimatmålen. Därmed behöver det inte slå ut ekologisk produktion. Vi säger ja till både och, för mat på bordet måste vi ha.

Sedan, fru talman, är det så att kalaset ska betalas. Någon måste ta notan. När det gäller beskattningsrätt vill jag tydligt deklarerat att vi å det starkaste motsätter oss att vi ger EU någon som helst rätt att ta ut skatt av sina medborgare. EU ska i huvudsak finansieras av medlemsländernas avgifter. En överstatlig beskattningsrätt är totalt utesluten. Det bidrar inte till ett lagom EU.

Slutligen, fru talman, vill jag säga några ord om den europeiska klimatpakten. Kommissionen vill lansera en europeisk klimatpakt som på olika sätt ska engagera allmänheten i miljöfrågor. Det låter väl och bra. I detta ingår att se över Århusförordningen för att förenkla för icke-statliga organisationers och invånares möjligheter att ifrågasätta lagligheten i beslut som påverkar miljön. Vi noterar hur en överimplementering av Århuskonventionen i Sverige har lett till tråkiga konsekvenser på flera plan. Vi har alltså ett jobb: att först städa framför egen dörr. Men Kristdemokraterna motsätter sig även kommissionens ambition att se över Århusförordningen med den ambition som angavs tidigare. Århusförordningen verkar redan i dag i det syftet på ett sätt som tyvärr underblåser motsättningar i samhällen. Det är ingen betjänt av.

Min förhoppning är att vi i det kommande arbetet med den gröna given ändå kan hitta gemensamma vägar där vi tydligt kan peka på både EU:s och Sveriges väg och samtidigt gemensamt stoppa en del av de galenskaperna som vi kan notera i meddelandet.

Anf. 129 ULRIKA HEIE (C):

Fru talman! Jag måste säga att det känns lite speciellt att få stå här i dag med riksdagens miljö- och jordbruksutskott och debattera den gröna given, som är EU:s hela tillväxtstrategi. Men vårt utskott har fått uppdraget av talmannen att samordna svaren som är kopplade till den gröna given. Många andra utskott har fått uttala sig om frågor som rör deras utskottsområden mer än miljö- och jordbruksutskottets område.

För någon vecka sedan träffade jag en centerkollega från Västsverige som läst in sig på den gröna given och som sa så här: Förstår ni hur bra det kan bli?

Jag vill lite grann ha den tonen samtidigt som jag delar en del av de farhågor som har framförts tidigare. Det är viktigt att vi på olika sätt tar oss an tillväxtstrategin för att visa på de skillnader som finns men också den starka ambition som finns från Sveriges sida när det gäller att se det som en hållbar tillväxtstrategi med ett stort fokus på grön omställning.

Det sägs att EU:s tillväxtstrategi, den gröna given, handlar om att ställa om EU till ett rättvist och välmående samhälle med en modern, resurs-effektiv och konkurrenskraftig ekonomi med nettonollutsläpp 2050. Det är också en viktig del när det gäller att genomföra Agenda 2030 och skapa en hållbar utveckling.

Detta är en första färdplan, som kommer att följas av ett antal strategier, varav några redan har kommit. Vi kommer att få anledning att i miljö- och jordbruksutskottet ta oss an dem med lite större djup än vi har kunnat göra i den första granskning som vi har gjort av den gröna given.

Alla politikområden involveras. Det handlar om politik för energi, ekonomi, industri, produktion och konsumtion, infrastruktur och transporter, livsmedel och jordbruk, byggverksamhet, utbildning och forskning liksom om skatter och socialpolitik. Därför är åtta minuter ganska kort tid – jag vill säga det redan nu.

Fru talman! Vi välkomnar att miljö- och klimatfrågorna sätts högt på EU:s dagordning för att sedan omsättas i handling och konkret politik. Sedan bör man följa upp denna politik med gedigna konsekvensanalyser för att se på vilket sätt olika länder i EU bör vara med och uppfylla det gemensamma målet om nettonollutsläpp 2050.

Jag vill påminna om att det är viktigt att varje politikområde hanteras i den mest lämpliga formen för EU-samarbetet, baserat på kompetensfördelning eller subsidiaritetsprincip och så vidare.

Den covid-19-pandemi som starkt har påverkat många människors hälsa och liv har också skapat en stor ekonomisk kris som vi ännu inte sett hela omfattningen av. Här kan EU:s tillväxtstrategi med fokus på hållbarhet vara en hävstång för att säkra till exempel, när det gäller miljö- och jordbruksutskottets område, livsmedelsförsörjningen och minska sårbarheten i hela livsmedelssystemet.

Fru talman! Ett klimatneutralt EU är målet till 2050, genom den klimatlag som ska skapa ett långsiktigt ramverk för frågorna. Vi anser att EU:s utsläppsmål bör skärpas till minst 55 procent till 2030 jämfört med 1990. Från Sveriges sida anser vi att EU:s utsläppsminskningsmål också bör inkludera ett mål till 2040 samt återkommande kontrollstationer för att granska att befintliga styrmedel är tillräckligt effektiva för att minska utsläppen.

Ekonomiska styrmedel bör användas för att nå klimatmålen, men det finns ett resonemang om att övergå till beslutsfattande med kvalificerad majoritet på skatteområdet som utskottet verkligen inte stöder. Enhålligheten säkrar regeringens och riksdagens inflytande och befogenhet över skattefrågorna. Skatteutskottet har varit tydligt här, och detta instämmer miljö- och jordbruksutskottet i.

Fru talman! Industrin ska verka för en ren och cirkulär ekonomi. Det har presenterats en handlingsplan för den cirkulära ekonomin. Här är det viktigt att säkerställa EU:s långsiktiga konkurrenskraft. Det är också bra att revideringen av industriutsläppsdirektivet tas upp som en del i att möjliggöra ökad cirkularitet och bidra till det giftfria kretsloppet. Vi efterfrå-

gar i detta sammanhang att ekodesignkravet utökas till fler produktgrupper. Produktens hela livscykel bör beaktas, och det bör i större utsträckning ställas krav när det gäller teknisk livslängd, återvinning, reparerbarhet, vattenanvändning, utsläpp i miljön, information kring farliga ämnen och liknande.

Men den gröna given handlar också om att bygga och renovera på ett energi- och resurseffektivt sätt. I detta sammanhang vill jag framhålla att ett ökat byggande i trä kan bidra till att man uppnår klimatmålen. Det bidrar också till ökad kolinlagring med mera.

Fru talman! Så kommer då ett av de områden som kanske engagerar mig mest i den gröna given, nämligen från jord till bord eller Farm to Fork. Inte minst under pågående kris har många utmaningar visat sig när det gäller vår självförsörjningsförmåga. Jag tänker på tillgången till mat, drivmedel och andra insatsmedel, till exempel gödsel. År 2018, med den svåra torka som var då, visade på sårbarheter av olika slag. Men den här krisen har visat på andra utmaningar i vår förmåga att försörja oss.

Från jord till bord och från producent till konsument handlar om robusthet i hela livsmedelssystemet. Sverige har en livsmedelsstrategi som handlar om ökad konkurrenskraft, ökad produktion, export, ett hela-landet-perspektiv, tryggare livsmedelsförsörjning – ja, i princip mycket av det som vi känner igen i Farm to Fork eller från jord till bord.

Sverige har ett av världens renaste lantbruk, och vi har kommit långt på många sätt när det gäller ansvarsfull användning av växtskyddsmedel och djurskydd. EU aviserar en handlingsplan för att minska användningen av skadliga växtskyddsmedel. EU bör beakta att växtskyddsmedel har en mycket stor påverkan på och betydelse för livsmedelsproduktionen. Handlingsplanen bör då ha fokus på förslag som stimulerar innovationer i fråga om hållbara växtskyddsmedel och ny teknik.

För Centerpartiet är det särskilt viktigt att EU sätter fokus på att minska användning av antibiotika och därmed också riskerna. God djurhållning är ett viktigt verktyg för att nå det målet. Här är Sverige redan bäst i EU.

Centerpartiet ser gärna att hela EU:s djurskyddslagstiftning görs om, eftersom den är både bristfällig och föråldrad. Den har inte varit prioriterad på många år, och det finns ny forskning och nya rekommendationer som visar att man borde göra om den. I dag har man många olika direktiv uppdelat på olika djurslag som ger olika regler i olika medlemsstater. Det ser alltså väldigt olika ut.

Genom att samla det i en djurvälståndslag under ett paraply med minimivåer får vi ett mer enhetligt skydd med tydligare ansvarsutkrävande för en hållbar livsmedelsproduktion. Under det här året har det till exempel tagits fram nya rekommendationer från Efsa för nya rutiner inom slakt liksom för temperatur och utrymme som krävs för att garantera djurens välfärd vid transport.

Det visar att lagen borde uppdateras, och det är till och med så att Europeiska revisionsrätten håller med oss om detta.

Fru talman! Utskottet vill, precis som Farm to Fork, se satsningar för att locka fler unga till lantbruket genom främjande av utbildning och kunskapspridande. När en harmoniserad beräkningsmetod och definition av matsvinn finns på plats bör strategin också omfatta ett mål för att minska matsvinnet i EU – något som är viktigt för Centerpartiet.

Jag vill också likt tidigare talare peka på EU:s skogsstrategi som man avser att ta fram, eftersom den förra löper ut 2020. Den bör formuleras så att den främjar en växande skogsnäring och ett hållbart skogsbruk.

Samtidigt ska det nationella självbestämmandet i skogliga frågor värnas även fortsättningsvis. Skogen har väldigt många olika användningsområden, inte minst kopplat till träbyggnation, som jag redan nämnt, bi drivmedel och byggande över huvud taget. Det är så många delar, och det är viktigt att vi kan bruka skogen på ett alltmer hållbart sätt och även ta ut mesta möjliga av det som går att göra.

Bioekonomistrategin bör fortsätta att göra det möjligt att ersätta fossil-intensiva material och bränslen med förnybara, biobaserade alternativ.

Nästa vision, en nettonollutsläppsvision, handlar dels om att, som Sverige redan föreslagit, presentera en handlingsplan för högfluorerade ämnen, så kallade PFAS, dels arbeta vidare med ytterligare begränsningar enligt Reach för PFAS. Man bör även vidta åtgärder för att minska utsläppen av läkemedel i vår miljö.

Vägen framåt handlar också om att mobilisera forskning och främja innovation liksom dess implementering för att uppnå den gröna givens intentioner och ambitioner. Här finns fyra så kallade gröna-given-uppdrag. Ett exempel handlar om klimatsmarta städer som ska vara djärva, peka ut tydliga mål och mobilisera resurser.

En annan viktig del handlar om AI-strategin. Här behöver EU:s medlemsstater tillsammans se till att databaserad innovation blir en viktig del och att den potential som finns för tillämpning inom de gröna näringarna tas till vara i Europeiska unionen.

Fru talman! Till sist handlar det om oss EU-medborgare och vårt engagemang i klimatpolitiken. Kommissionen avser att arbeta för att regioner, städer, civilsamhälle och näringsliv ska involveras mer i klimatomställningen. Tillsammans formar vi den miljö som våra barn och barnbarn ska växa upp i. Det vill till att vi lägger manken till!

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet. Jag vill också passa på att önska talmannen och hela miljö- och jordbruksutskottet både här inne och där ute en riktigt skön sommar. Var rädda om er, fortsätt att tvätta händerna och håll avståndet!

Anf. 130 MARLENE BURWICK (S):

Fru talman! Vi debatterar i dag den gröna given, och jag vill börja med att yrka bifall till miljö- och jordbruksutskottets förslag till beslut.

I Sverige såväl som i andra länder försöker högerpopulistiska partier att vinna röster i klimatdebatten. Genom att förneka klimatförändringarna eller påstå att det finns en intressekonflikt mellan ekonomisk tillväxt och hållbar utveckling spelar man på väljarnas rädsla för omställning i syfte att splittra vårt samhälle och öka misstron mot andra partier.

Vi socialdemokrater vet dock av historiska erfarenheter att omställning och ekonomisk tillväxt går hand i hand. Därför välkomnar vi EU:s förslag om en ny grön giv, där en rättvis klimatomställning står i fokus och inga människor lämnas efter.

Strax före jul presenterade kommissionen sin gröna giv med målet om att EU ska bli klimatneutralt till 2050. Det är en omfattande och viktig färdplan som tar ett helhetsgrepp för att EU ska kunna ställa om till ett hållbart samhälle, samtidigt som vi stärker konkurrenskraften och ökar vår

ekonomiska tillväxt. Färdplanen innehåller också förslag på strategier på olika områden som har stor påverkan för de globala utsläppen och som ska underlätta vår övergång till ett klimatneutralt Europa.

Bland annat föreslås en strategi för en hållbar och smart mobilitet i syfte att minska transportsektorns utsläpp. Ett viktigt område är nollutsläppsvisionen för en giftfri miljö. Man föreslår också en ny livsmedelsstrategi som kommer att öka produktionen av ekologiska livsmedel och underlätta hållbara och hälsomässiga livsmedelsval för konsumenter.

Fru talman! Vi måste tillvarata de möjligheter som en omställning till en cirkulär och biobaserad ekonomi medför. I det arbetet är både den nya industristrategin och handlingsplanen för en cirkulär ekonomi oerhört viktiga för att säkerställa EU:s långsiktiga konkurrenskraft.

Som en del i arbetet att satsa på klimat- och resursföregångare kommer EU att satsa särskilt på nyckel teknologier, som man hoppas ska kunna leverera genombrott och tas upp av marknaden. Ett exempel på en sådan nyckelteknologi är Hybrit, den svenska satsningen på fossilfritt stål. Ett annat område där svensk forskning ligger långt framme är batterier, vars säkerhet, hållbarhet och återvinningsbarhet ska öka.

Vidare föreslår kommissionen en gränsjusteringsmekanism för koldioxid. Det kan vara ett viktigt verktyg för att undvika orättvis konkurrens genom att priset på importerade varor i unionen då kan spegla de miljö- och klimatkrav vi ställer på vår egen produktion.

Samtidigt är det viktigt att betona att en sådan mekanism med syftet att säkerställa att importpriser återspeglar produktens koldioxidinnehåll fungerar som just en klimatåtgärd och inte utvecklas till en konventionell importtull. Det är därför angeläget att effekterna på handel och konkurrenskraft, inklusive förenligheten med WTO-regelverket, noga analyseras i arbetet med utformningen av denna mekanism.

Samtidigt som den globala medeltemperaturen ökar ser vi att arter dör i en allt snabbare takt. De här två kriserna hänger tätt ihop. Klimatförändringarna påverkar förutsättningarna för människor, djur och hela ekosystem. En minskad biologisk mångfald förvärrar dessutom effekterna av klimatförändringarna. Det går alltså inte att lösa den ena krisen utan att ta hänsyn till den andra. Båda frågorna kräver ett globalt samarbete.

Fru talman! Färdplanen presenterades innan coronapandemin spred sig över världen. Nu höjs röster på högerkanten om att tiden inte är rätt att vässa klimatmålen och ställa om EU och att det finns en målkonflikt mellan klimatomställning och ekonomisk tillväxt.

Till de rösterna vill jag understryka att den gröna given är en tillväxtstrategi och att utsläppsminskningar inte skadar ekonomisk tillväxt.

EU minskade mellan 1990 och 2018 sina klimatutsläpp med 23 procent samtidigt som ekonomin under samma period växte med 61 procent. Det är med andra ord fullt möjligt att minska utsläppen samtidigt som den ekonomiska tillväxten ökar.

Ett av de bärande förslagen i färdplanen är att EU ska bli klimatneutralt till 2050. Det är ett oerhört viktigt förslag. Lagstiftningen i klimatramverket till 2030 ska också ses över och skärpas. Det gäller framför allt inom EU:s utsläppshandelssystem och förordningen om ansvarsfördelning för utsläpp av växthusgaser.

Fru talman! Ökade klyftor, fattigdom och orättvisor bidrar till en minskad legitimitet för demokratin och för politikens förmåga att lösa svåra samhällsproblem. För oss socialdemokrater är en rättvis klimatomställning som bygger på att människor inte lämnas efter utgångspunkten för vår globala klimatpolitik.

Åtgärderna som krävs för att minska klimatpåverkan varierar mellan regioner, ekonomiska sektorer och individer. En del människor kommer att behöva genomgå en större omställning än andra, och det är viktigt att de kan se hur också de kan få bättre och rikare jobb och liv efter att de har ställt om.

För att nå en rättvis omställning föreslår kommissionen en Just Transition Mechanism som en del av Europas hållbara investeringsplan. Den mekanismen kommer att fokusera på de regioner som står inför störst svårigheter i arbetet med att bli fossilfria. Mekanismen föreslås finansieras delvis genom EU-budgeten och delvis genom Europeiska investeringsbanken. Målet är bland annat att skydda arbetare och dem som drabbas hårdast inför eventuella sociala effekter av klimatomställningen genom omskolning, vidareutbildning och jobb i nya sektorer.

Fru talman! Den gröna given handlar om ett paradigmskifte. Det handlar om att en ny pakt behövs som kan samla Europas medborgare, regioner, civilsamhälle och industri tillsammans med EU:s institutioner för att arbeta i nära samverkan. EU har den kollektiva förmågan att starta om sin ekonomi och sitt samhälle för att slå in på en mer hållbar bana.

En rättvis klimatpolitik måste alltid inbegripa en strategi även för ekonomisk utveckling och socialt hållbar utveckling. Vi måste forma en klimatpolitik som innebär utveckling där alla kan se förbättringar i sina liv. Den måste ha en demokratisk medverkan och bygga på människors delaktighet. Den gröna given är Europas svar på de många utmaningar som vi tillsammans med resten av världen står inför.

Anf. 131 ELIN SEGERLIND (V):

Fru talman! Centerpartiet inledde sitt anförande med att slå fast att insikten om hur bra den gröna given kan bli är viktig, och det borde vara en grundläggande ingång i vårt arbete med den gröna given. Visst! Om det bara handlar om ton och ett leende kan jag också le, men inte för att den gröna given så som den ser ut i dag är så fantastiskt bra och tillräcklig utan i stället över det engagemang som finns hos befolkningen runt om i Europa för ett starkare klimatarbete. Det är en kamp jag med glädje kan le åt varje dag.

Vi i Vänsterpartiet har sedan början av arbetet med den europeiska gröna given varit oroliga för att slutprodukten inte kommer att ta oss hela vägen fram till vårt mål. Det är en oro som vi fortfarande har. Med EU:s gröna giv ges en möjlighet att ta sig an den globala uppvärmningen och utarmningen av den biologiska mångfalden. Tyvärr har vi inte sett att de åtgärder som hittills vidtagits är tillräckliga för att nå målen i bland annat Parisavtalet. Därför är det viktigt att Sverige som ett föregångsland i miljö- och klimatarbetet visar att man vill ha tydliga och långtgående handlingsplaner som verkligen bygger ett ekologiskt hållbart samhälle.

Klimatforskarna har gett oss tio år för att drastiskt minska våra utsläpp – annars riskerar vi irreversibla konsekvenser. För att klara den omställning som krävs kan vi inte fortsätta som vanligt. Vi behöver göra stora

grundläggande förändringar i hur vi strukturerar våra samhällen likaväl som vår ekonomi. I detta utlåtande redovisar riksdagen sin syn på Sveriges ingång till förhandlingarna kopplat till den europeiska gröna given. För Vänsterpartiet hade det varit önskvärt att Sverige stått upp för skarpere mål och åtgärder. I arbetet som vi har framför oss kommer vi att presentera sådana åtgärder.

Grundläggande är att vi ser att målen behöver nås snabbare, och därför behöver de skärpas för att ligga i linje med 1,5-gradersmålet. Till 2030 vill vi se en minskning om 70 procent och sedan en tydlig plan för att nå målet till 2040.

Transporter är en stor del av omställningen. Utlåtandet tar inte alls upp kollektivtrafikens roll – detta trots att vi behöver minska vårt resande och övergå till cirkulär ekonomi där inte alla äger allt för sig själva. Till exempel äger färre personer egna bilar, och i stället delar de bil eller åker kollektivt. I det här scenariot är det kollektiva resandet avgörande för både korta och långa distanser. Det kollektiva resandet ska vara en faktor för en rättvis omställning då det i högre grad kan vara tillgängligt för alla.

Det är nödvändigt att resandet med bil och flyg minskar. Den gröna given bör innehålla ett mål om detta. Nu kommer också förslag runt om i Europa, bland annat från Österrike, där man vill se ett förbud mot resor där resenären får betala mindre än vad resan faktiskt kostar. I Frankrike finns ett krav på Air France att för att få sitt coronastöd ska bolaget inte flyga på sträckor där det tar mindre än två och en halv timme att åka med tåget. Det är förslag i rimlig riktning.

För att klara våra transportmål kommer det att krävas massiva investeringar i järnväg, kollektivtrafik och sjöfart, och det kräver en infrastruktur för bilismen som ger låg klimatpåverkan. Därför är det viktigt att de finansiella stöd som ges med anledning av coronakrisen, och även i andra fall, utformas så att de är förenliga med de klimat- och miljövillkor som finns. Att ge subventioner till fossila transportslag borde inte ligga i tiden.

När det gäller skrivningarna i utlåtandet om jordbruket skulle Vänsterpartiet vilja se en tydligare koppling till den lågpåverkande, lokala och småskaliga produktionen. Fokus är i dag på de stora gårdarna och industrijordbruket, och det är också dit de stora ekonomiska stöden går. Vänsterpartiet menar att en prioritering av den lokala produktionen ska återspeglas i den svenska förhandlingen om den gröna given. Inriktningen bör bara en generell minskning av EU:s stödmedel till jordbruket och ett kvarvarande jordbruksstöd som stimulerar just den lokala produktionen med hög miljöhänsyn och en god djurvälstånd.

Den svenska djurhållningen har rum för förbättring, men den är i ett EU-perspektiv bra. Och än mer behöver den förbättras i EU:s övriga medlemsländer. I det här sammanhanget menar Vänsterpartiet att det är viktigt att vi trycker på och ger djurvälstånd en betydande plats i förhandlingarna. Det spelar roll för att vi ska kunna ta fram sjyst producerade livsmedel och som ett led i att minska smittspridningen och antibiotikaresistensen. Djurtransporterna inom EU måste regleras tydligare för en starkare djurvälstånd. Den industriella djuruppfödningens negativa effekter för klimat, djurs välmående och smittspridning måste begränsas och småskalig produktion stimuleras.

Sverige står nu bakom målet att skydda 30 procent av världshaven till 2030 efter ett initiativ av Storbritannien. Haven är högst relevanta när vi inom ramen för den gröna given diskuterar bland annat den biologiska mångfalden. EU är också en förhandlingspart när det kommer till att ta fram ett nytt internationellt havsavtal, och EU:s syn på haven spelar roll. Med en av Europas längsta kuststräckor borde Sverige vara en förespråkare av ett starkt skydd av haven och deras resurser.

I slutändan finns mycket att kommentera om den gröna given. Mycket har sagts i dag. Tillfälle kommer att ges allteftersom strategierna presenteras att gå in mer i detalj.

I slutändan handlar det om att den gröna given inte kommer att bli särskilt grön om vi inte är beredda att göra verkliga förändringar. Det är förändringar som kan tyckas obehagliga, men i det här fallet är alternativen mycket värre. Om vi inte gör något eller gör för lite kommer vi att ångra det i efterhand.

(Applåder)

Anf. 132 NINA LUNDSTRÖM (L):

Fru talman! Ja, i dag debatterar vi utskottets utlåtande gällande EU-kommissionens meddelande om den europeiska gröna given. Jag vill uppmärksamma att Liberalerna har ett särskilt yttrande som rör energipolitiken. I övrigt står vi bakom utlåtandet.

Fru talman! Liberalerna vill att EU ska bli världens bästa klimat- och miljöorganisation. Med en befolkning på 450 miljoner kan vi tillsammans göra det mycket mer effektivt än vad medlemsländerna kan göra på egen hand, vart och ett för sig.

Den gröna given är en ny tillväxtstrategi för EU, och det tycker vi är bra. Den är även en viktig del av kommissionens strategi för att genomföra FN:s Agenda 2030 och målen för hållbar utveckling.

För att genomföra den europeiska gröna given finns det behov av att ställa om politiken för energi, ekonomi, industri, produktion, konsumtion, storskalig infrastruktur, transporter, livsmedel, jordbruk, byggverksamhet, skatter och socialpolitik.

Det finns många liberala förslag med i den gröna given: hållbar handel och klimatbistånd, ett gemensamt pantsystem, ökat skydd av biologisk mångfald, snabb utfasning av stöd till fossila bränslen, att sjöfarten ska betala för sina utsläpp, starka åtgärder mot överfiske och mycket annat.

Fru talman! Klimatförändringar och miljöförstöring kräver globala lösningar. Handelspolitik och andra utrikespolitiska medel kan främja hållbar utveckling också i andra delar av världen. Parisavtalet är det multilaterala ramverk som ska göra det möjligt att bekämpa klimatförändringarna.

Miljö- och jordbruksutskottet lyfter fram flera viktiga perspektiv i beredningen av utlåtandet från kommissionen. Vi har försökt hitta en gemensam nämnare för olika partier och lyfta fram det som vi tillsammans anser vara viktigt för Sverige.

En fråga som ännu inte nämnts i debatten men som miljö- och jordbruksutskottet lyfter fram är kvinnors och mäns perspektiv i klimatfrågan. Kvinnors och mäns klimatpåverkan skiljer sig åt, skriver miljö- och jordbruksutskottet i sitt utlåtande, och det gör även hur de i sin tur påverkas av klimatförändringarna. Därför anser miljö- och jordbruksutskottet att EU:s

gröna giv måste genomsyras av ett jämställdhetsperspektiv såväl i analysfasen som i genomförande- och uppföljningsfaserna.

Det pågående utbrottet av covid-19, som nämnts flera gånger i debatten, har inte bara påverkat människors hälsa utan också skapat en ekonomisk kris såväl i hela EU som globalt. Utskottet anser att den gröna given behöver vara utgångspunkten i EU:s återhämtningsarbete.

Utskottet välkomnar det förslag om en europeisk klimatlag som aviserats i meddelandet om den gröna given.

EU:s mål för minskning av växthusgasutsläpp till 2030 bör skärpas till minst -55 procent jämfört med 1990 och vara i linje med Parisavtalets 1,5-gradersmål. Detta skärpta mål bör enligt utskottets uppfattning skrivas in i den europeiska klimatlagen.

Utskottet anser vidare att målet om nettonollutsläpp till senast 2050 bör gälla såväl för EU som helhet som för varje enskild medlemsstat på nationell nivå.

Fru talman! Det är viktigt med giftfria kretslopp. Produktens hela livscykel bör beaktas, och det bör i större utsträckning ställas krav på teknisk livslängd, återvinning, vattenanvändning, utsläpp till miljön, informationskrav kring farliga ämnen och liknande. Det behövs ett konsumentperspektiv i dessa frågor. Det är viktigt med kunskap om innehållet i det återvunna materialet och att det är av hög kvalitet så att det bidrar till giftfria kretslopp.

När det gäller byggande och byggnader är det bra med ett ökat fokus på cirkulär ekonomi, men det saknas perspektiv på giftfria kretslopp i kommissionens förslag till handlingsplan för cirkulär ekonomi. Det lyfter miljö- och jordbruksutskottet upp som en viktig fråga. Det är viktigt att förbättra och utöka informationen om byggprodukters innehåll, också för den cirkulära ekonomin. Det är även viktigt att underlätta spårbarheten av ämnen eller material i byggprodukter som kan komma att bli problematiska vid avfallshantering och materialåtervinning.

Fru talman! Många har varit inne på frågan om djurskydd. Jag vill också framhålla vikten av kontroll av efterlevnaden av djurskyddslagstiftningen och reglerna för antibiotikaanvändning, som måste förbättras i hela EU.

Vad gäller bevarande och återställande av ekosystem och biologisk mångfald har partierna lite olika uppfattningar.

Kommissionen avser att presentera ett förslag om en strategi med mål för biologisk mångfald efter 2020. Det välkomnar vi i Liberalerna. Vi välkomnar också att kommissionen tar fram en ny skogsstrategi för EU under 2020 för att ersätta den nuvarande. Vår utgångspunkt är ett hållbart skogsbruk som ska omfatta brukande men också skydd av skog som jämbördiga mål.

Att mobilisera forskning och främja innovation är en hjärtefråga för Liberalerna. Forskning och innovationer och deras implementering kommer att ha stor betydelse för att uppnå den gröna givens ambitioner.

Liberalerna menar att EU kan och ska spela en större roll i återhämningen efter covid-19. Vi är därför beredda att välkomna en större EU-budget, men enbart om den innehåller en kraftig omprioritering mot klimat, forskning, tillväxt och konkurrenskraft.

Liksom Århuskonventionen utgår vi från att vi alla har skyldigheter inför kommande generationer att skydda och bevara miljön. Det är viktigt att medborgarna i EU har rätt till miljöinformation, har rätt att delta i beslutsprocesser och har rätt till rättslig prövning i enlighet med Århuskonventionen. Vi delar EU-kommissionens mening att Århuskonventionen är viktig.

Fru talman! Den pågående pandemin drabbar många människor i Sverige och i världen. Vi påminns alla dagligen om hur människors liv och hälsa påverkas, hur företag drabbas, hur folk på arbetsmarknaden drabbas – ja, omfattningen är betydande och enorm.

En oväntad effekt av pandemin är att vi ser naturen återhämta sig och djurlivet återvända till miljöer där de inte funnits på bra länge – på gator, i parker och i hav. Vi ser bilder från fönster i skyskrapor där man plötsligt ser horisonten tack vare att smogen har lättat, och vi påminns om att naturens resurser inte kan tas för givna.

Vi måste skapa förutsättningar för en långsiktigt hållbar utveckling och ett cirkulärt samhälle. Vi ska inte återgå till det som var utan fortsätta framåt, men i en ny hållbar riktning. Vi måste ställa om vårt samhälle.

Runt om i världen kommer små tecken på att pandemin ger naturen lite andrum. EU:s gröna giv och våra nationella beslut ger möjlighet för Sverige att ta nya språng mot ett långsiktigt hållbart samhälle med grön tillväxt. Vi gör det för att vi värnar vårt jordklot och för att vi vill överlämna till kommande generationer en värld som – av oss, nu – har förvaltats hållbart.

Anf. 133 MARIA GARDFJELL (MP):

Fru talman! The Green Deal, den gröna given, är viktig för att Sverige och Europa ska kunna göra en grön återhämtning efter coronapandemin.

Krisen har drabbat många människor hårt och skapat sår som kanske aldrig läker. Den har bidragit till en ekonomisk kris för enskilda, för företag och för stater.

Men den har också skapat en insikt om att mycket kan förändras. Vi behöver bygga ett samhälle som kan stå starkare när nästa kris kommer. Därför vill Miljöpartiet se en grön återhämtning efter krisen.

Att EU-kommissionen har tagit fram förslaget om The Green Deal, den gröna given, med en klimatlag och ambitioner för en mycket mer hållbar livsmedelsproduktion, för giftfri miljö, för biologisk mångfald, för cirkulär ekonomi och för hållbar mobilitet är en nödvändig del för att få Sveriges och EU-ländernas ekonomi på rull och samtidigt lösa våra stora samhällsutmaningar.

Vi behöver ta tillfället i akt och hantera två kriser när vi bygger upp samhället efter covid-19, den ekonomiska kris som pandemin har skapat och den klimatkris som vårt fossilberoende har skapat.

Den gröna given är en vitamininjektion för ett motståndskraftigt samhälle, och ett motståndskraftigt samhälle är bästa vaccinet mot nästa kris.

Den gröna given är en tillväxtstrategi som syftar till att ställa om EU till ett rättvist och välmående samhälle med en modern, resurseffektiv och konkurrenskraftig ekonomi med minskade klimatutsläpp. Ambitionen är att den ekonomiska tillväxten ska frikopplas från förbrukningen av resurser. Detta står i underlaget.

Den gröna given ska också skydda, bevara och förbättra EU:s natur och skydda allmänhetens hälsa från miljöproblem. Den är även en viktig del av kommissionens strategi för att genomföra FN:s Agenda 2030 och målen för hållbar utveckling.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Miljöpartiet välkomnar att EU-kommissionen med denna gröna giv prioriterar miljö- och klimatfrågorna högre. Självklart anser vi att det skulle kunna vara ännu bättre och göras ännu snabbare. Samtidigt är EU:s breda miljö- och klimatarbete i alla medlemsländer oerhört viktigt. I kontrast till EU-kommissionen står högerextremister, här i kammaren företrädda av Sverigedemokraterna, som säger nej, inte vi, inte nu, inte klimat, inte miljö.

Alla sektorer är involverade i klimatomställningen, och det är viktigt att tillvarata de möjligheter som en cirkulär ekonomi kan bidra med. Digitaliseringens roll och möjligheten att gå från ägande till att dela på varor ger en affärsutveckling i olika tjänsteföretag som skapar en stark ekonomisk utveckling framåt.

Att EU:s ekodesignkrav kan utökas till fler produktgrupper liksom att kraven inte enbart tar hänsyn till energianvändning utan även till teknisk livslängd, återvinning, reparerbarhet, användning av naturresurser, utsläpp till miljön och så vidare kommer att utveckla företagsamheten.

Bostadsbyggandet är ett viktigt område, särskilt efter coronapandemin. Från svensk sida betonar vi hur viktigt ett ökat byggande i trä är för att klara klimatomställningen och öka bidraget till kolinlagringen.

Fru talman! Från jord till bord är kommissionens förslag för att åstadkomma mer hållbara livsmedelssystem. Lantbrukare har en viktig roll i arbetet för att klara klimatomställningen. Jag vill särskilt ge en eloge till de 7 500 ekologiska lantbrukarna i Sverige, för de ligger i framkant vad gäller att klara miljö- och klimatmålen.

Ja, enligt IPCC är ekologiskt lantbruk bra.

Jordbruk producerar livsmedel, men ger också öppet landskap, rent vatten, biologisk mångfald, kolinlagring i marken, anständiga arbetsvillkor och giftfri miljö – om det bedrivs på rätt sätt.

Klimatforskningspanelen IPCC har i rapporten *Climate Change and Land* lyft fram ekologiskt jordbruk som ett sätt att åstadkomma en mer hållbar markanvändning. Det är fel att jämföra produktion per enhet med miljönytta som många i debatten gör.

EU-kommissionen vill att 25 procent av EU:s jordbruk ska vara ekologiskt.

Om EU:s livsmedelssystem ska kunna bli en global standard, som det står i underlagen, måste det ske förbättringar på många plan. För att uppnå detta anser kommissionen att jordbrukarna måste minska användningen av bekämpningsmedel, antibiotika och konstgödsel kraftigt. Det ekologiska jordbruket ska utökas, djurskyddet förbättras och förlusten av biologisk mångfald vändas. I gengäld hävdar kommissionen att jordbrukarna kommer att dra ekonomisk nytta av ett mer hållbart jordbruk.

Vi i Sveriges riksdag måste förstå att arbetet med att göra EU:s livsmedelssystem till global standard kommer att påverka vår livsmedelsstrategi.

Syftet med EU:s strategi för biologisk mångfald är att vidta brådskande åtgärder för att skydda och återställa Europas biologiska mångfald till förmån för oss människor och vår planet, vårt klimat och vår ekonomi, som man uttrycker det. Visst är det också för djurens och växternas egenvärde. EU betonar dock att naturen, ekosystemen och den biologiska mångfalden är särskilt viktiga för vissa branscher, och man lyfter till exempel upp jordbruket, livsmedelsindustrin och skogsbruket.

Biodiversitetsstrategin föreslår också plantering av minst 3 miljarder träd för att öka motståndskraften i EU:s skogar. Det kanske inte känns som en jätteuppgift för Sverige, som har en skogslagstiftning som kräver återplantering, men vi måste ha förståelse för att det gemensamma arbetet i EU ibland kan ta sig uttryck i frågor som är mer relevanta i Sydeuropa. Detta måste vi ställa oss bakom och inte se EU-politiken med enbart svenska glasögon.

Fru talman! Jag måste få säga att miljö- och jordbruksutskottets diskussioner i EU-frågor inte alltid har detta internationella perspektiv, men oftast landar formuleringarna slutligen bra efter diskussioner.

En fråga som i beredningen av detta ärende började anta inrikespolitiska perspektiv var kommissionens krav på att Århuskonventionen ska genomföras mer effektivt. Några oppositionspolitiker ansåg att det var dåligt eftersom de tycker att miljöorganisationer har för mycket att säga till om i Sverige.

Århuskonventionen utgår från att vi alla har skyldigheter inför kommande generationer att skydda och bevara miljön. I konventionen, där tidigare erfarenheter i miljöarbetet samlats, slås tre pelare fast: rätten till information från offentliga myndigheter, rätten att delta i beslutsprocesser och rätten till rättslig prövning.

Sverige undertecknade konventionen 1998 och ratificerade den 2005. Nu, 15 år senare, är det högst rimligt att övriga medlemsländer i EU också gör det fullt ut. Det står också i betänkandet, men det höll på att gå snett i beredningen.

Arbetet för en giftfri miljö måste förstärkas, och vi efterfrågar striktare regler om hormonstörande ämnen i lagstiftningen. Vi pekar särskilt ut PFAS. Sverige har tillsammans med flera andra medlemsländer aviserat att det ska tas fram en begränsning under Reach av hela PFAS-gruppen, som omfattar 4 700 ämnen. Här ligger Sverige i framkant och driver på. Vi lyfter fram det i betänkandet.

I tisdags röstades Sveriges första klimathandlingsplan igenom i riksdagen. Det var historiskt. I den gröna given finns ett förslag om en europeisk klimatlag, och Sverige visar vägen. En klimatlag i EU var Miljöpartiets viktigaste vallöfte inför förra EU-valet, då väljarna röstade in meteorologen Pär Holmgren i EU-parlamentet. Nu arbetar Pär och vi andra miljöpartister för att klimatmålen i EU ska skärpas.

I en globaliserad och öppen värld är det särskilt viktigt att bygga ett samhälle som kan stå emot och hantera en mängd olika kriser. Coronapandemins framfart har gjort det tydligt att vi har ett sårbart samhälle som behöver bygga upp en större motståndskraft.

Genom att fokusera de nödvändiga investeringarna på förnybar energi, hållbara transporter, biologisk mångfald och cirkulär ekonomi kan vi skapa både framtidshopp och jobb. Jag vill be er uppmärksamma att majo-

riteten i Sveriges riksdag genom det betänkande och beslut som vi har framför oss säger nej till ny kärnkraft som en del av klimatpolitiken.

Coronapandemin har förändrat villkoren för svensk politik, fru talman. Nästa år fyller Miljöpartiet 40 år. Vi har burit med oss idéer och fått genomslag för många av dem. Många av de kriser vi ser i världen nu har ett svar, men inte i nyliberalism, nationalism, konservatism eller socialism utan i en grön solidarisk politik. Att den gröna rösten är stark i EU märks tydligt i den gröna given.

Anf. 134 HELENA GELLERMAN (L):

Fru talman! I dag debatterar vi den europeiska gröna given.

EU ska senast 2050 bli världens första klimatneutrala världsdelen. Det är en ambition som Liberalerna stöder. Den europeiska given innehåller åtta fokusområden, och jag kommer i mitt anförande att fokusera på transporter.

Transporterna står för 25 procent av EU:s utsläpp av växthusgaser, och de fortsätter att öka. För att uppnå klimatneutralitet måste transportutsläppen minska med 90 procent till 2050. Det är en utmaning.

Fru talman! 75 procent av de inre godstransporterna fraktas i dag på väg, och ambitionen i EU är att en stor del ska flyttas över till järnväg och inre vattenvägar. Kommissionen kommer därför att vidta åtgärder för att öka kapaciteten på järnvägar och inre vattenvägar. Kommissionen vill också påskynda arbetet med ett gemensamt europeiskt luftrum för att minska luftfartens utsläpp. Inom sjöfarten vill man reglera de mest förorenande fartygens tillträde till EU:s hamnar och att fartyg i hamn ska använda el.

I den gröna given tas också automatiserad och uppkopplad mobilitets ökande betydelse upp tillsammans med smarta trafikstyrningssystem som ett viktigt område för att effektivisera transporterna.

Energisektorn ska bygga på fossilfri energi, i kombination med en snabb utfasning av kol, samtidigt som fossila bränslen fasas ut i gassektorn. Man vill fasa ut systemet med subventioner för fossila bränslen och se över undantagen från skatteplikt samt handeln med utsläppsrätter.

EU kommer år 2025 att behöva omkring 1 miljon offentliga laddnings- och tankstationer. Kommissionen tänker att man ska stödja utbyggnad av laddnings- och tankstationer där det finns vita fläckar i Europa. Samtidigt vill kommissionen främja produktion och användning av hållbara bränslen samt göra en översyn på fordonssidan av lagstiftningen om koldioxidutsläpp.

Kommissionen poängterar vikten av forskning och att främja innovation, om vi ska nå målen, och att partnerskap mellan industrin och medlemsländerna är viktigt, där man bland annat pekar ut batteriutveckling.

Kommissionen lyfter fram digital teknik som artificiell intelligens, 5G och molntjänsters betydelse för att hantera klimatförändringar och skydda miljön.

Digital infrastruktur i kombination med data och AI kommer att underlätta utveckling av ny teknik och nya trafiksystem. Just detta är viktigt för EU:s konkurrenskraft och för att EU ska återta ledartröjan inom AI.

Kommissionen kommer att göra en översyn av direktivet om infrastruktur för alternativa bränslen och det transeuropeiska transportnätet till

2021 och ta initiativ för ökad kapacitet på järnvägar och inre vattenvägar. Kommissionen har också utnämnt 2021 till ett Europaår för järnvägen.

Fru talman! Den gröna given speglar Liberalernas prioriteringar. Liberalerna delar kommissionens tankar om att vi ska utveckla en god infrastruktur för samtliga transportslag, inklusive att tillgodose infrastruktur för nya hållbara lösningar för luftfarten. Vi anser också att EU är en mycket viktig spelare för de stora klimatutmaningarna för sjöfarten och flyget, att dessa är gränsöverskridande och att internationella beslut är avgörande för att minska utsläppen.

Fru talman! Det är intressant att jämföra förutsättningar och uppsatta mål för EU relativt Sverige. Med vår fossilfria el och stora tillgång till råvaror för biodrivmedel är vi troligen det land som har bäst förutsättningar för att göra en omställning till ett hållbart samhälle. Det ger också ett ansvar att gå före och samtidigt ställa sig frågorna: Vilka åtgärder fungerar specifikt för Sverige? Och vad av det vi gör är repeterbart i andra länder? Genom att gå före ger vi möjligheter för gamla och nya företag att utvecklas och ta marknadsandelar på den gröna marknaden.

Samtidigt ska vi vara medvetna om att Sverige ligger i utkanten av EU, med långa avstånd både inom Sverige och för export och resor till resten av Europa. Det är en utmaning som mer centrala länder i Europa inte har. Därför är det viktigt att vi pratar om ett runt transportsystem och en rund marknad och att vi måste hjälpas åt inom EU. Likaväl som att vi kan exportera ny teknik och råvaror till Europa behöver vi stöd för att bygga upp transportvägarna till och från Europa. Därför är kommissionens fokus på det transeuropeiska transportnätet viktigt, inte minst för järnvägar.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag säga att vi bör verka för att Norden knyts närmare till Europa genom ett utbyggt väg- och järnvägsnät, där gränsövergångarna till Danmark, Norge och Finland prioriteras. Våra länder har stor export till resten av EU, inte minst vad gäller råvaror för klimatomställningen, och genom att tillsammans prata med den nordiska rösten kan vi få större genomslag när det gäller infrastruktursatsningar.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 16 juni.)

§ 12 Mer likabehandling och ett stärkt skydd vid utstationering

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2019/20:AU14
Mer likabehandling och ett stärkt skydd vid utstationering (prop.
2019/20:150)
föredrogs.

Anf. 135 MATS GREEN (M):

Fru talman! Jag vill inleda med att yrka avslag på propositionen, som den rödgröna regeringen paradoxalt nog bara kan driva igenom riksdagen genom att ta aktivt stöd av Sverigedemokraterna. Jag vill samtidigt yrka bifall till den gemensamma reservation som vi moderater har tillsammans med C, L och KD.

Fru talman! En av grundpelarna och en av de största framgångarna inom det europeiska samarbetet är den fria rörligheten för varor, tjänster

Prot. 2019/20:137
11 juni

*Kommissionens
meddelande
Den europeiska
gröna given*

*Mer likabehandling
och ett stärkt skydd
vid utstationering*

och arbetskraft. I synnerhet Sverige har tjänat på detta, inte bara för att vi är extremt beroende av att kunna exportera utan hinder till vår närmaste omvärld utan också för att Sverige på alla sätt, både för samhället i stort och för enskilda och familjer, har ett stort behov av arbetskraft och ökad konkurrens, för att uttrycka sig milt, exempelvis inom sektorer som byggsektorn. Det är kanske det tydligaste exemplet, men det finns många fler. Detta är helt nödvändigt för oss om vi ska ha en chans att hantera allt från bostadskris och behovet av fler bostäder till mer infrastruktur över huvud taget.

Fru talman! Den gemensamma marknaden är en förutsättning för att öka konkurrensen och tillhandahållandet av en mängd tjänster till fördel för svenska konsumenter, producenter och arbetstagare över hela linjen.

Den gemensamma marknaden inom EU är också en förutsättning för god ekonomisk tillväxt, för svenskt näringslivs möjligheter att agera inom EU:s inre marknad och ytterst för miljoner svenska jobb, i synnerhet mot bakgrund av de ekonomiska konsekvenserna av coronaviruset.

Fru talman! För arbetstagare i företag som tillhandahåller tjänster tillfälligt i ett annat EU-land finns det särskilda regler i det så kallade utstationeringsdirektivet som genomförts i svensk rätt genom utstationeringslagen. Bestämmelserna innebär att utstationerade arbetstagare ska tillförsäkras vissa arbets- och anställningsvillkor som gäller i värdlandet.

Utstationeringslagen föreskriver att svenska fackföreningar har rätt att vidta stridsåtgärder för att driva igenom minimivillkor i centrala branschavtal inom vissa områden, det som kallas den hårda kärnan, vilket avser exempelvis lön, arbetstid och arbetsmiljö.

Den rödgröna regeringen har tidigare infört nya regler i utstationeringslagen. Det är numera möjligt att vidta stridsåtgärder för att uppnå ett särskilt kollektivavtal för utstationerade arbetstagare. Detta gäller oavsett om den utstationerande arbetsgivaren kan bevisa att de villkor som arbetstagarna har är minst lika förmånliga som minimivillkoren i det svenska branschavtalet.

Fru talman! För oss är det självklart att goda villkor ska säkerställas för dem som kommer från andra EU-länder till Sverige för att arbeta. Det är centralt att dessa arbetstagare inte utnyttjas utan att de lagar och regler som de omfattas av i dag faktiskt också efterlevs. Det finns dock stora och allvarliga problem med de ändringar som den rödgröna regeringen gjorde i utstationeringslagen genom borttagandet av den så kallade lex Laval-lagen 2017. Resultatet av detta har gjort att det har blivit allt svårare för företag från andra länder att komma hit, vilket hämmar den fria rörligheten och det stora behovet av en ökad konkurrens i Sverige. I sektorer där Sverige har ett stort behov av arbetskraft, till exempel i byggsektorn som jag nämnde tidigare, kan detta vara direkt skadligt för oss som bor, lever och verkar i Sverige.

Det förslag som regeringen nu har lämnat om genomförande av det ändrade utstationeringsdirektivet hämmar allt detta – den fria rörligheten – än mer. Regeringen har valt ett alltför långtgående och missriktat genomförande av ändringsdirektivet.

Ett av flera problemområden är den otydlighet som blir resultatet av övergången från begreppet minimilön till begreppet lön. Utrymmet för stridsåtgärder ökar ytterligare genom att lagtexten bland annat öppnar för stridsåtgärder även när det gäller icke-obligatoriska lönekomponenter.

Vi kan också konstatera att regeringens förslag i flera delar innebär en omotiverad administrativ börda för företagen, exempelvis i samband med införandet av arbetsgivarens skyldighet att upplysa arbetstagare om den tid som andra har utfört samma arbete på samma arbetsplats. Jag kan konstatera att regeringen vägrar se de problem som detta skapar för företagen utan bara viftar bort det utan någon som helst närmare förklaring eller något större intresse rent generellt.

Fru talman! För oss är det viktigt att underlätta för utstationerande företag att göra rätt och för utstationerade arbetstagare att kunna ta till vara sina rättigheter. Som en del i detta är det nödvändigt att information om vad som gäller på den svenska arbetsmarknaden är lättillgänglig.

Det finns sedan länge ett krav på arbetstagarorganisationer att lämna in kollektivavtalsvillkor till Arbetsmiljöverket. Vi kan också konstatera att detta inte har skett i tillräcklig omfattning. Det är anmärkningsvärt, och ointresset från just dessa fackliga organisationer är talande.

Regeringen har i det aktuella ärendet haft möjlighet att föreslå att någon form av sanktion ska kopplas till skyldigheten att lämna in kollektivavtalsvillkor men har vägrat att lägga fram ett sådant förslag.

Fru talman! Regeringens förslag medför ökad osäkerhet och ytterligare administrativa bördor utöver att det undergräver konkurrensen och tillhandahållandet av tjänster. Förslaget öppnar även upp för utrymmet för stridsåtgärder utan den balans och de krav på korrekthet som hade funnits i enlighet med ett återinförande av lex Laval.

Fru talman! Jag kan avslutningsvis bara beklaga att regeringens förslag egentligen bara handlar om organisatoriska privilegier för fackliga organisationer, inte om omsorg om svenska jobb, arbetstagare, svenska företag, svenska konsumenter eller korrekta spelregler på svensk arbetsmarknad.

Anf. 136 MARTIN ÅDAHL (C):

Fru talman! Under den pågående coronakrisen har det blivit tydligt hur mycket av vårt välstånd som är så beroende av utbyte med resten av världen och inte minst av Europa.

Efter att svensk ekonomi först har drabbats av alla restriktioner på hemmamarknaden kommer nu en andra våg där svenska jobb och företag drabbas av att handel och utbytet med inte minst EU bromsas och blockeras.

När vi nu diskuterar utstationeringsdirektivets implementering – det låter som en ganska byråkratisk fråga, något slags led i maskineriet i Sveriges implementering av EU-reglerna eller något liknande – är det något fundamentalt mycket viktigt. Det handlar om den fria rörligheten för arbetare inom EU, ett av grundfundamenten för samarbetet – att svenska arbetare ska kunna följa sina företag i övriga EU och att vi omvänt låter arbetare från andra EU-länder följa sina företag på uppdrag här och berika vårt samhälle.

Från vänster i den svenska debatten, och även från Sverigedemokraterna, har man inte nöjt sig med att stoppa fusk och att stoppa osjysta villkor, något som jag tror att alla i denna kammare står bakom. Det skulle förvåna mig om det inte vore så. Man har inte nöjt sig med att de utstationerade som kommer hit ska ha svenska villkor – man har inte nöjt sig med att detta ska kontrolleras – utan man har velat ta bort lex Laval, som har skyddat svenska företag, svenska konsumenter och dem som har kommit hit. Man har velat gå längre – ständigt mer krav och ständigt mer byråkrati.

Och för den som inte klarar varje nytt krav finns ständigt hotet att utsättas för långtgående stridsåtgärder från facket och för att EU-arbetare åter möts av blockerade arbetsplatser och plakat med texten Go home!

Jag vill därför yrka bifall till reservation 1 från Centerpartiet, Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna. Regeringen har nämligen valt en opåkallat långtgående implementering av detta ändringsdirektiv som har skapat gråzoner, precis sådana som vi har haft problem med tidigare och som innebär omotiverade byråkratiska hinder. Här finns det som har nämnts tidigare i denna debatt. Det är en övergång från begreppet minimilön till begreppet lön, som öppnar upp för stridsåtgärder och nya gråzoner även rörande lönekomponenter som egentligen ligger utanför det utstationeringsuppdrag som man har i Sverige. Dessutom har man den märkliga regeln att man för arbetstagarnas räkning ska ta reda på den tid som andra har utfört samma jobb på samma arbetsplats.

Vi vill att utstationerade företag ska kunna göra rätt, och vi vill att utstationerade arbetstagare ska kunna ta till vara sina rättigheter. Men då måste det vara klart vad som gäller, både i ny lagstiftning som denna och att de kollektivavtal som slaviskt ska följas finns tillgängliga att läsa någonstans. Det ska inte behövas detektivarbete för att få veta hur man ska göra rätt och inte straffas av stridsåtgärder. Detta har nämnts många gånger under många år.

Hela upplägget präglas här av en motvillighet, en avoghet och en vilja att krångla till vartenda steg. Den enda konsekvensen blir att försvåra och förhindra EU-arbetares möjligheter att komma hit. Vad innebär en sådan attityd för Sveriges möjlighet att bevara och försvåra öppenheten mellan länder i dessa svåra coronatider om man lägger sig så nära de länder och de krafter som vill bromsa och försvåra utbytet? Vad innebär det för svenska företag att etablera sig med utstationerade anställda i andra länder? Till sist och kanske viktigast: Vad innebär det för svensk ekonomis möjligheter att möta de bristsituationer som hela tiden har uppstått i näringslivet de senaste åren?

Utbytet inom EU har gjort det möjligt att bygga skolor, som annars inte skulle ha byggts, att bygga bostäder, som annars inte skulle ha byggts, och att skapa projekt och arbetstillfällen i Sverige för personer som bor och arbetar i Sverige – svenska arbetare – samtidigt som man har sjysta och korrekta villkor för de utstationerade europeiska arbetarna. Varför ska vi i alla andra sammanhang tala oss varma för vikten av EU:s inre marknad för våra företag, för frihandel och för öppenhet medan vi här gör gemensam sak med dem som vill försvåra och förhindra detta?

Det handlar inte om att alla de som arbetar i Sverige inte ska ha goda och säkra arbetsvillkor. Självklart behövs, återigen, ordning och reda på den svenska arbetsmarknaden i alla dess delar. Ingen arbetstagare ska utnyttjas. Det är fundamentalt och en absolut självklarhet. Men det kan inte ställas som motsats till rörlighet och utbyte inom Europa. De måste gå hand i hand. Då får man inte försöka ta legitima och viktiga trygghetsregler på arbetsmarknaden och skruva på dem så mycket att de gradvis och i praktiken blir byråkratiska, protektionistiska hinder. Den vägen, som vi reserverar oss mot, leder i förlängningen till en återvändsgränd och ett stängt och isolerat Sverige.

Anf. 137 ALI ESBATI (V):

Fru talman! Alla som arbetar i Sverige ska garanteras rimliga löne- och arbetsvillkor, oavsett om de är bosatta i Sverige eller tillfälligt arbetar här. Principen om lika lön för lika arbete ska gälla alla arbetstagare på den svenska arbetsmarknaden. Utstationerade arbetstagare som utför samma jobb som en svensk arbetstagare ska således ha likvärdiga löne- och arbetsvillkor. På så vis kan vi upprätthålla och vidareutveckla rimliga löne- och arbetsvillkor, och på så vis kan vi motverka lönedumpning, överexploatering och samhällsnedbrytande gråzoner. På så vis kan vi även motverka en av de viktigaste katalysatorerna för ojämlikhet och etnisk skiktning.

För att uppnå dessa mål, som vid en första anblick också i Sveriges riksdag borde vara självklara att ställa upp bakom, krävs det att myndigheternas arbete mot ren arbetslivskriminalitet stärks och samordnas bättre. Men allra viktigast och mest effektivt är att arbetstagarna har goda reella möjligheter att hävda sina rättigheter.

Problemen med att utstationering av arbetare från andra EU-länder utnyttjas för konkurrens med lägre löner och sämre arbetsvillkor är någonting som vi i Vänsterpartiet har uppmärksammat länge och i många sammanhang. Mest av allt är det förstås de fackliga organisationerna – de som har lika lön för lika arbete som mål och medel – som har varnat för och slitit med detta. Inom de mest berörda branscherna har även många arbetsgivare mötts av osund konkurrens och märkt att det blir svårare att göra rätt för sig och hålla sig till de villkor som normerar svensk arbetsmarknad. Denna normering sker genom kollektivavtalen som tecknas mellan parterna.

I grunden har EU-systemets nyliberalt inspirerade konstruktion fördjupat problemen och gjort det svårare för arbetstagarnas kollektiva skyddsmekanismer mot exploatering. Utifrån denna utgångspunkt kan jag konstatera att regeringens förslag i den proposition som vi i dag har på bordet utgör steg i rätt riktning för att stärka möjligheterna att uppnå likabehandling mellan utstationerade och inhemska arbetstagare. Förslaget ligger i linje med de krav som Vänsterpartiet tidigare har presenterat, och vi står därför bakom det.

Det här är små men nog så viktiga förbättringar som möjliggörs av att det också inom EU-systemet har varit en politisk dragkamp. Den svenska regeringen har varit ganska framgångsrik med att rucka lite grann på EU-direktiven i rätt riktning.

Genom den proposition som vi nu behandlar görs det som med det märkliga EU-språket kallas ”att utvidga den hårda kärnan”. Det blir möjligt att ha en lite mer naturlig och rimlig tolkning av vad som utgör lön när man kollar på hur det ligger till med rättigheterna för utstationerad arbetskraft. Tidigare har ”minimilön” gällt, ett begrepp som egentligen är främmande för svensk arbetsmarknad. Nu läggs åtminstone sådant som ersättning för resa, kost och logi samt villkor för inkvartering till.

Genom förtydliganden om det som ska gälla uthyrda arbetstagare blir det lite svårare att använda sig av inhyrning för att gå runt krav på rimliga löner och arbetsvillkor i samband med utstationering. Det blir också ett något bättre skydd för långvarigt utstationerade.

Det slås fast att alla villkor i värdlandet, alltså Sverige i det här fallet, ska gälla efter 12 månader eller 18 månader efter en motiverad anmälan.

Egentligen skulle vi gärna sett att den här tiden var kortare, men det är så långt dragkampen i EU tog saken denna gång.

Även om vi stöder regeringens förslag och ser de begränsningar som EU-systemet fortfarande reser finns det flera punkter där vi i Vänsterpartiet i likhet med flera fackliga organisationer menar att regeringen kunde och borde ha gått längre för att stärka kollektivavtalens ställning, motverka social dumpning och åstadkomma ordning och reda på den svenska arbetsmarknaden.

I likhet med LO och fackförbundet Byggnads anser vi bland annat att även ersättning för resa, kost och logi vad gäller resan från utsändningslandet till Sverige ska kunna räknas in i löneunderlaget, och därmed också få genomdrivas med stöd av stridsåtgärder i yttersta fall. Annars kan det uppstå situationer när en utstationerad arbetstagare står helt utan ersättning för de här kostnaderna. Det är något som vi vet förekommer också på svensk arbetsmarknad. Det kan bli ett kryphål för att pressa ned de utstationerade arbetstagarnas löner. Självklart är det ett stort problem för de arbetstagare som drabbas.

I propositionen finns vidare förslag om att införa en skyldighet för den som köper en tjänst att efterfråga eller reagera på om arbetsgivaren har fullgjort sin anmälningsskyldighet eller inte. Det här är ett sätt att införa ett starkare gemensamt ansvarstagande för rimliga villkor på svensk arbetsmarknad. Det är bra.

Det vi reagerar mot, i likhet med flera fackliga organisationer, är att regeringen samtidigt föreslår att enskilda som mottar tjänster för privat bruk ska undantas. Det är olyckligt. Genom detta undantag faller en stor grupp utsatta utstationerade arbetare utanför skyddet. Rent konkret handlar det inte minst om många byggnadsarbetare som utför arbete i den så kallade ROT-sektorn, med bättre bemedlade privatpersoner som beställare. Det är anmärkningsvärt att denna redan starkt subventionerade grupp – villaägare med gott om verandor och kök att bygga om – inte kan påföras åtminstone ett sådant här kontrollansvar.

Vänsterpartiet har yrkat att regeringen ska återkomma med förslag på det här området, och därför yrkar jag bifall till Vänsterpartiets reservation nr 2.

Fru talman! Det måste ändå sägas att det verkligt uppseendeväckande i det här betänkandet finns i reservation nr 1 av partisterna tidigare kända som Alliansen. Här kan man finna en anmärkningsvärd kombination av stark löntagarfientlighet och monumentalt hyckleri. De nämnda partierna vill inte bara avslå regeringens förslag. De vill dessutom att Sverige ska återinföra den så kallade lex Laval.

Man behöver då påminna om vad lex Laval var. Åren 2004–2005 genomförde en lettisk byggfirma, Laval, arbete i Vaxholm utanför Stockholm. Där ville Byggnads, så som ett ansvarstagande svenskt fackförbund ska göra, att bolaget skulle teckna kollektivavtal.

När bolaget vägrade vidtog Byggnads tillsammans med Elektrikerförbundet stridsåtgärder mot bolaget – också detta så som ett ansvarstagande svenskt fackförbund ska göra. Det här var även någonting som de flesta såg som en självklar möjlighet, inte minst mot bakgrund av de återkommande löftena i samband med den svenska folkomröstningen om EU, att den svenska arbetsmarknadsmodellens grundläggande funktionssätt skulle lämnas intakt. Men så blev det alltså inte.

Arbetsköparorganisationen såg en chans att försvaga fackens styrka i Sverige och drev saken till EU-domstolen. År 2007 kom det chockartade beslutet från EU-domstolen att de svenska fackförbunden hade gjort fel och att de inte skulle ha möjlighet att ta konflikt för ett heltäckande svenskt kollektivavtal. Därmed försköt domstolen praxis för miljoner arbetstagare runt om i Europa.

Det som hände i Sverige var att vi hade den väldiga oturen att ha en borgerlig regering vid tillfället. I stället för att värna den svenska modellen passade den regeringen på att snarare genomföra större begränsningar av konflikträtten i samband med utstationering.

Det som utgör hyckleriet här är att borgerliga företrädare under många år hävdade att detta var något som man var nödd och tvungen till för att anpassa sig till EU-rätten. Men det var inte sant, och under de år som har följt har vi dessutom varit många, i Sverige och i andra EU-länder, som har sagt att problemen med lönedumpning i samband med utstationering är så stora att det måste göras något åt detta också på EU-nivå. Då har det från borgerligt håll här hemma sagts att vi ska sitta still i båten av försiktighets skull, för det skulle kunna bli ännu sämre för den svenska modellen.

Under den förra mandatperioden visade det sig att det inte behövde vara så. Det gick att justera utstationeringsdirektivet åtminstone lite grann så att den svenska modellen kunde få lite bättre utrymme.

Vad händer då? Jo, då vill man från borgerligt håll alltså återgå till något som till och med EU-kommissionen tvingats modifiera. Då faller plötsligt högtidsorden om EU platt till marken och ersätts av nya rop på överstatlig hjälp att försvaga möjligheterna för utsatta arbetare att åtnjuta den solidaritet som facklig kamp överallt bygger på.

Jag hoppas att alla svenska arbetstagare – ja, alla som förstår varför det är viktigt att stå upp för lika lön för lika arbete och att bekämpa lönedumpning och osund konkurrens – lägger också detta arbetarfientliga ställningstagande från högerpartierna på minnet.

Anf. 138 DÉsirÉE PETHRUS (KD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 1, som M, C, KD och Liberalerna står bakom.

Det så kallade utstationeringsdirektivet antogs 1996. Det ska reglera vilket lands arbets- och anställningsvillkor som ska tillämpas vid utstationering av arbetstagare. Det reglerar minimivillkor för utstationerad personal, från ett EU-land till ett annat.

I regeringens proposition till riksdagen, som ligger till grund för det betänkande som vi debatterar i dag, utgår man från att utstationeringsdirektivet reviderades i juni 2018. Detta syftade till att öka likabehandlingen mellan utstationerade och inhemska arbetstagare i fråga om ersättning. Det innebär att man nu vidgar en väldigt viktig del i den så kallade hårda kärnan av villkor.

Det här kan låta bra till att börja med, men det vi ser nu är en utveckling inom EU på arbetsmarknadsområdet som jag menar hotar den svenska kollektivavtalsmodellen. Det finns också en risk för att EU-domstolen kommer att kunna överpröva svenska kollektivavtal.

Vi har också det nyligen framlagda förslaget från EU-kommissionen om att införa minimilöner, som utgör ytterligare en risk för vår modell. På

flera områden, fru talman, har EU nu alltså börjat ingripa alltmer på arbetsmarknadsområdet, till exempel när det gäller lönefrågor.

Det är viktigt att det nationella självbestämmandet värnas. Men då regeringen har gått med på den så kallade sociala pelaren, trots att vi kristdemokrater varnade för att förslagen avsågs att bli direktiv, står vi där vi står nu. Regeringen har misslyckats med att värna den svenska partsmodellen.

Den fria rörligheten för varor, tjänster och arbetskraft utgör en av grundpelarna för det europeiska samarbetet. Den gemensamma marknaden inom EU skapar förutsättningar för god ekonomisk tillväxt och är nödvändig i en tid då Europa utmanas av tillväxtekonomier i andra delar av världen.

Efter en dom i EU-domstolen – den så kallade Lavaldomen från 2007, som har nämnts här tidigare i dag – genomfördes under den tidigare alliansregeringen ett antal ändringar i utstationeringslagen för att den skulle stå i överensstämmelse med EU-rätten. Avsikten med den så kallade lex Laval var att bevara den svenska arbetsmarknadsmodellen i grunden och samtidigt slå vakt om den fria rörligheten på den europeiska arbetsmarknaden.

I och med regeringens proposition *Nya utstationeringsregler*, som regeringen lade fram 2017 och som beslutades om i riksdagen mot vår inrådan, rev man upp Alliansens tidigare lex Laval. Regeringen motiverade propositionen med att detta skulle skydda utstationerade arbetstagare och motverka illojal konkurrens. I allt väsentligt fungerade dock reglerna väl redan tidigare. Regeringen kunde inte heller påvisa några allvarliga brister med ordningen som var.

Lagrådet kritiserade i sitt yttrande regeringens förslag och pekade på att ingen systematisk utvärdering av lex Laval hade gjorts och att inga preciserade brister i gällande rätt angavs som skäl till lagförslagen.

Regeringens mening att kräva ett särskilt kollektivavtal för utstationerade var för långtgående. Med bevisregelns slopande kan stridsåtgärder vidtas även om minimivillkoren i den så kallade hårda kärnan är uppfyllda och enbart för att uppnå just ett utstationeringskollektivavtal. En utstationerande arbetsgivare kommer därmed inte att kunna freda sig mot stridsåtgärder. Detta innebär att det blir mindre attraktivt för företag från andra länder att komma hit, vilket hämmar den fria rörligheten. Att slopa bevisregeln är dessutom med stor sannolikhet oförenligt med EU-rättens principer om proportionalitet och ömsesidigt erkännande.

Bevisregeln var generös gentemot fackföreningarna, då den gav långtgående möjligheter för arbetstagarorganisationerna att vidta stridsåtgärder så länge en utstationerande arbetsgivare inte kunde visa att de utstationerade arbetstagarna i allt väsentligt hade lika goda villkor som svenska arbetstagare inom det aktuella avtalsområdet. Den utstationerande arbetsgivaren skulle styrka att så var fallet, och det skulle med andra ord vara ställt utom rimligt tvivel att villkoren var sådana. Det är oklart hur regeringen kan få det till att kontrollmöjligheterna för arbetstagarorganisationerna har förbättrats genom att bevisregeln togs bort.

Att säkerställa goda villkor för dem som jobbar i Sverige är en självklarhet, liksom att lagar och regler efterföljs. Konsekvenserna av regeringens politik innebär dock mer av protektionism och mindre av omsorg om dem som kommer hit för att arbeta.

Fru talman! Just nu i coronatider är det mycket som är satt på undantag. Den fria rörligheten har begränsats med olika restriktioner mellan EU-länder, vilket är beklagligt. Men i normala tider har regeringen försvårat för företag från andra länder att utstationera personal till Sverige, vilket riskerar att hämma den fria rörligheten. I sektorer där Sverige vanligtvis har ett stort behov av arbetskraft, till exempel i byggsektorn, kan detta vara direkt skadligt.

Det nya förslag som regeringen nu har lämnat till riksdagen om implementeringen av det ändrade utstationeringsdirektivet riskerar, menar vi som står bakom denna reservation, att hämma den fria rörligheten än mer än vad regeringen tidigare har gjort. Vi anser att regeringen har valt en opåkallat långtgående implementering av ändringsdirektivet.

Ett av flera problemområden är den otydlighet som blir resultatet av övergången från begreppet minimilön till begreppet lön. Utrymmet för stridsåtgärder ökas ytterligare genom att lagtexten öppnar upp för stridsåtgärder även när det gäller icke-obligatoriska lönekomponenter.

Vi kan också konstatera att regeringens förslag i flera delar innebär en omotiverad administrativ börda för arbetsgivarna, exempelvis i samband med införandet av arbetsgivarens skyldighet att upplysa arbetstagare om den tid som andra har utfört samma arbete på samma arbetsplats. Det är olyckligt att varken regeringen eller utskottet ser det behov som finns på området.

Sammantaget menar vi att regeringens förslag riskerar att undergräva konkurrensen och tillhandahållandet av tjänster. Förslaget öppnar även upp utrymmet för stridsåtgärder utan den begränsning som hade funnits i enlighet med ett återinförande av lex Laval.

Det är vår bestämda uppfattning att borttagandet av lex Laval och regeringens förslag till implementering av ändringsdirektivet inte står i samklang med EU-rättens principer om proportionalitet och ömsesidigt erkännande och att det, som sagt var, riskerar att hämma den fria rörligheten.

Med det som nu anförts avstyrker vi propositionen och förslaget i betänkandet. Vi anser att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett reviderat förslag i enlighet med vad som här har anförts. Förslaget bör även innehålla ett återinförande av regelverket i enlighet med lex Laval.

Anf. 139 GULAN AVCI (L):

Fru talman! I dag är det för arbetsmarknadsutskottet som sagt vårens sista kammardebatt. Som liberal är jag givetvis väldigt glad över att det är en EU-relaterad fråga som vi har att ta ställning till. Mindre glad är jag över hur majoritetsförhållandet ser ut i riksdagen just nu kring utstationeringsbetänkandet, som handlar om att lika villkor ska gälla för utländska arbetstagare som under olika tider kommer till Sverige och svensk arbetsmarknad för att arbeta och bidra med sin kompetens. Men jag är faktiskt inte särskilt förvånad över att regeringen och framför allt Socialdemokraterna nu tar stöd av två partier som inte otippat är emot det europeiska samarbetet. Trots denna vetskap lägger man fram en proposition som kommer att hämma den fria rörligheten.

Sverigedemokraterna kommer givetvis att ställa sig bakom propositionen. Men vi kunde höra företrädare för Vänsterpartiet i talarstolen uttrycka ett väldigt stort missnöje med de förslag som nu läggs fram, inte för att förslagen i sig är för tuffa och hårda och skulle slå hårt mot svensk kon-

kurrenskraft, utan för att de är för mjäkiga. Därför kommer man att reservera sig när beslutet väl ska fattas för att passivt kunna släppa igenom propositionen. Jag tycker att man måste vara ärlig i debatten och framhålla det som man avser att göra. Ärligt talat framhåller både Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet ganska ofta tydligt i debatten vilka ståndpunkter de har, och det är bra. Det är bra för riksdagen, och det är bra för riksdagens partier att veta hur olika partier ställer sig till olika frågor. Men det räcker inte med det eldunderstöd som man nu får för att få igenom betänkandet.

I dag kunde man dessutom läsa på Expressens debattsida hur arbetsmarknadsminister Eva Nordmark förklarar nästintill krig mot företagen. Hon insinuerade att alla företag skulle vara skurkar som ska bekämpas. Den typen av retorik och argumentation är inte bara oroväckande, fru talman. Den typen av retorik bidrar i förlängningen också till att försvaga det europeiska samarbetet.

Om man anser att det europeiska samarbetet är viktigt, inte minst i dessa svåra tider när hela Europa prövas i spåren av coronapandemin, lägger man inte fram den här typen av propositioner som försvagar den fria rörligheten inom EU.

Självklart ska det råda goda villkor på svensk arbetsmarknad. Självklart ska även utländska arbetstagare omfattas av de lagar och regler som finns på vår arbetsmarknad, och ingen ska behöva bli utnyttjad. Men man kan inte stå för allt detta samtidigt som man drar alla företag över en kam.

Fru talman! Ska Europa och Sverige klara av den här krisen måste vi stå upp för den fria rörligheten inom EU. Vi måste stå upp för mer frihandel och mer rörlighet mellan medlemsländerna. Det är så vi stärker demokratin, och det är så vi stärker individens rätt att bestämma om sitt eget liv, oavsett om man bor i Sverige, Polen, Italien eller Tyskland.

Dagens beslut är antiliberalt. Därför är jag glad över att vi liberaler tillsammans med kollegorna från Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna har en gemensam följdmotion och har reserverat oss mot detta beslut.

Jag noterar att Miljöpartiet inte närvarar i kammaren, och jag förstår att det är obekvämt att delta i den här debatten eftersom de annars brukar vara varma anhängare av den fria rörligheten. Men nu sviker de i en fråga som handlar om möjligheten för kompetent och högkvalificerad arbetskraft att komma till Sverige under begränsade perioder för att erbjuda sin spetskompetens på vår arbetsmarknad.

Dagens beslut innebär i praktiken att det kommer att bli ännu svårare för företag som har enorma behov av kompetent arbetskraft att locka hit EU-medborgare. Man kommer inte att känna sig välkommen till Sverige och den svenska arbetsmarknaden, eftersom möjligheterna nu kommer att begränsas.

Fru talman! Grunden för EU-samarbetet baserar sig på den fria rörligheten för varor, tjänster, människor och kapital. Under ekonomiska kriser behöver vi värna om den tillväxt och utveckling som fria människor och fria marknader bidrar till. Om Sverige och EU ska kunna återhämta sig efter coronakrisen behövs det fler liberala reformer för att stärka den ekonomiska tillväxten, inte några fler inskränkningar.

Sedan 2007 har utstationerade arbetstagare som har kollektivavtal med sig från hemlandet varit skyddade från att fackförbund i Sverige sätter in stridsåtgärder mot deras arbetsplatser och mot företag som faktiskt har

ordnade former, precis som mina kollegor inom Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna framfört i debatten.

Det här skyddet riskerar nu att försvinna. Det ger en besk eftersmak, eftersom ett antal fackförbund – jag behöver inte nämna dem, för jag tror att ni själva vet vilka det handlar om – står Socialdemokraterna nära. Nu kommer de att få grönt ljus för att ge sig ut på jakt efter utländska arbetstagare så som de har gjort under 1900-talet och tyvärr tillåts att fortsätta med under 2000-talet.

Under dagen har det framkommit något slags bild av att vi liberaler och vi som är emot det här förslaget skulle vara emot fackförbunden. Så är självklart inte fallet. De är viktiga och behövs på svensk arbetsmarknad, och de ska stå upp för arbetstagarnas intressen. Men den här frågan handlar om någonting annat. Den handlar om något mer än att ha ordning och reda på svensk arbetsmarknad.

Jag är oroad över att stridsåtgärder kommer att användas som ett medel för att få människor att lämna Sverige. Det hotar grundläggande friheter inom EU, och det hotar svenska företags konkurrenskraft.

Precis som kollegorna nämnde finns det sådana exempel på bostadsmarknaden. Vi kan inte ha en ordning där vi erkänner att det finns en stor brist på kompetent arbetskraft som kan vara med och se till att det byggs fler bostäder, samtidigt som vi vet att de som faktiskt är med och bygger fler svenska bostäder oftast kommer från andra EU-länder. Man kan likaså inte både äta kakan och ha den kvar, utan man måste bestämma sig för om man tycker att det är en bra ordning att vi har människor som kan komma hit och bidra i de bristbranscher där arbetskraften behövs som mest.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag med stolthet säga att Liberalerna är Sveriges mest EU-vänliga parti, och det är för att vi ser potentialen i att låta alla Europas medborgare dela en fri marknad med varandra. Att kunna arbeta i hela EU är den europeiska drömmen, och den drömmen kommer Liberalerna alltid att försvara.

Därför vill jag yrka avslag på förslaget i betänkandet och bifall till vår gemensamma reservation om att lex Laval ska återinföras. Det är en lag som ger arbetstagarna trygghet på svensk arbetsmarknad men begränsar fackens möjlighet att ta fram stridsyxorna när det inte är påkallat.

Jag vill med detta önska presidiet, fru talmannen och alla kollegor i utskottet en trevlig sommar.

Anf. 140 ALI ESBATI (V) replik:

Fru talman! Det verkar vara någon missuppfattning. Vänsterpartiet är, som jag sa i anförandet och som också framgår av betänkandet, för regeringens förslag i propositionen. Vi tänker rösta ja till den. Men vi har också ytterligare förslag, och de föranleder en reservation. Vi reserverar oss alltså inte mot att propositionen antas.

Utöver detta är det mycket som är märkligt här. Gulan Avci sa i sitt anförande det som hon har varit med och skrivit i en debattartikel som är publicerad i dag: att det är viktigt att skydda arbetstagare från fackliga organisationer.

Det är kanske inte en ny politik, men det är lite av en språklig innovation. Det de ska skyddas från är att få bättre löner och arbetsvillkor. Man

brukar inte kalla det för att skydda någon. Man brukar inte säga att man skyddar någon exempelvis från att få rätt till sjukvård.

Jag behöver en lite bättre förklaring: Vad är det Gulan Avci egentligen menar? Man skulle skydda dem från stridsåtgärder. Stridsåtgärderna går ut på att man kräver att deras arbetsgivare ska teckna kollektivavtal så att de får likvärdiga löner. På vilket sätt menar Gulan Avci att det hotar dessa personer? Nu lät det nästan som att man skulle angripa dem på arbetsplatsen, men det är inte så stridsåtgärder på arbetsmarknaden fungerar.

Anf. 141 GULAN AVCI (L) replik:

Fru talman! Tack, Ali Esbati, för frågan och för klagörandet! Det är bra med tydlighet i denna debatt kring viktiga frågor. Det är bra att veta att ni kommer att rösta för regeringens proposition, men ni vill att man ska gå ännu längre.

När det gäller debattartiklar står inte skribenten för rubriksättningen, men det vi står för och det jag kommer att fortsätta att vidhålla är att de inskränkningar som Ali Esbatis parti röstar igenom kommer att innebära att Sverige förlorar i konkurrenskraft. Vi kommer att förlora väldigt många viktiga och kompetenta arbetstagare, som kommer från andra EU-länder, på svensk arbetsmarknad. Dessa arbetstagare kommer inte minst hit och bidrar till att vi kan bygga fler bostäder. Mig veterligen brukar Ali Esbatis kompisar i olika sammanhang peka på behovet av att det byggs mer. Men detta är också en väldigt tillväxthämmande proposition.

Vi har inget emot – och det hoppas jag att Ali Esbati har förstått – de ytterligare förändringar som EU-direktivet kräver. Det är klart att vi står bakom det. Men givet den historia som finns i Sverige – med fackförbund som med jämna mellanrum, när de får möjlighet, ger sig på utländska arbetstagare – kommer inte det förslag som Ali Esbatis partikamrater nu står bakom att innebära att det blir mindre jakt på svensk arbetsmarknad efter utländska arbetstagare. Tvärtom kommer detta att innebära att vi får färre kompetenta personer som kan bidra på svensk arbetsmarknad, för ni skrämmer dem. De vill inte komma till Sverige.

Anf. 142 ALI ESBATI (V) replik:

Fru talman! Jag tror inte att man generellt sett blir skrämmd av organisationer som ser till ens intressen. Men jag vill understryka att det inte var debattartikelns rubrik i Aftonbladet som jag reagerade på, utan det var det som stod i texten. Jag utgår från att ni själva har skrivit den. Jag reagerade även på det som sas i talarstolen – det kunde jag i alla fall verifiera att det var Gulan Avci själv som sa.

Man var orolig från liberalt håll när det gäller det skydd som finns mot att drabbas av stridsåtgärder. Detta skulle så att säga drabba arbetstagare. Det står: går in med stridsåtgärder för att skydda en arbetstagare som inte ens är medlem i ett svenskt fackförbund.

Detta är lite klurigt. Men låt mig i alla fall konstatera att oron från Liberalernas sida handlar om att man på något sätt skulle försämra Sveriges konkurrenskraft genom att personer som kommer till Sverige för att arbeta får möjlighet att vara täckta av samma kollektivavtal som andra som arbetar i Sverige är täckta av. Jag tror tvärtom att det skulle stärka Sveriges konkurrenskraft. Inte minst skulle det göra det lättare för företag som vill betala rimliga löner, så som de är avtalade i normerande kollektivavtal. De

skyddas i så fall från osund konkurrens från dem som vill dumpa löner och arbetsvillkor.

Jag konstaterar slutligen att det verkar vara en liberal uppfattning att bostadsbristen i Sverige inte beror på att man inte vill bygga bostäder och inte vill satsa på det och att man har något slags fantasi om marknadshyror i stället, utan det beror på att byggnadsarbetarna har för höga löner. Det tror jag är en ståndpunkt som inte stämmer särskilt bra överens med verkligheten, men jag konstaterar att den finns hos Liberalerna.

Anf. 143 GULAN AVCI (L) replik:

Fru talman! Denna debatt blir väldigt klagörande när det gäller att ännu en gång kunna konstatera att Liberalerna och Vänsterpartiet har helt olika syn på såväl det europeiska samarbetet som vilka villkor som ska gälla på svensk arbetsmarknad.

Jag upprepar det jag har sagt tidigare i debatten. Självklart ska lagar och regler även gälla dem som kommer till Sverige.

Ali Esbati har sin ingång i denna debatt. Han gör återkommande försök att pådyvla oss en bildsättning som faktiskt inte stämmer. På så sätt försöker Ali Esbati föra fram sitt partis ståndpunkter. Det är inga konstigheter alls, Ali Esbati. Du har den fria rätten att göra det. Men jag hävdar fortfarande att detta förslag är mycket illa för den fria marknaden inom EU och för EU-medborgares möjligheter att åka över nationsgränserna för att arbeta.

Vi behöver inte mindre samarbete i en tid när vi har enorma utmaningar framför oss i spåren av coronapandemin. Vi behöver förstärka det europeiska samarbetet för att stärka tillväxten och få igång ekonomin igen. Men vi kan inte göra det genom att skrämman människor från att komma hit och genom att skicka en signal till företag om att det inte lönar sig att hämta hit utländska arbetstagare med de villkor ni ger dem och med den enorma administrativa bördan.

Detta tror jag gör både Sverige och EU mycket fattigare, och den typ av politik som Vänsterpartiet står för tror jag inte att vare sig Sverige eller EU behöver i dessa utmanande tider.

Anf. 144 SERKAN KÖSE (S):

Fru talman! Jag vill inledningsvis yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

I dag debatterar vi ett viktigt lagförslag som kommer att ge utländska arbetare ett utökat skydd i Sverige och på svensk arbetsmarknad samtidigt som vi också skyddar svensk arbetskraft mot lönedumpning och social dumpning. I dag tar vi, med andra ord, ett viktigt steg för att skapa mer ordning och reda på svensk arbetsmarknad.

Fru talman! Vi är överens om att den fria rörligheten bidrar till handel, tillväxt och fler jobb. Men vi kan aldrig acceptera att kvinnor och män som kommer till Sverige för att jobba utnyttjas till lägre löner eller sämre villkor eller att den fria rörligheten överordnas löntagarnas rättigheter och används som förevändning för att dumpa löner och villkor på svensk arbetsmarknad.

För oss socialdemokrater är det självklart att de som arbetar i Sverige ska ha goda och rättvisa villkor i linje med svenska kollektivavtal, oavsett varifrån de kommer. Därför välkomnar vi regeringens arbete, både i detta

lagstiftningsärende och överlag, som genomsyras av en strävan att uppnå mer likabehandling mellan utstationerade och inhemska arbetstagare samtidigt som den fria rörligheten av tjänster värnas.

Fru talman! EU:s direktiv om utstationering har funnits sedan 1996. År 2004 blev det konflikt om vilka löner lettiska byggjobbare skulle ha på ett bygge i Vaxholm. Det var det så kallade Lavalfallet där Svenska Byggnadsarbetareförbundet krävde kollektivavtal, vilket också Ali Esbati redogjorde väl för.

Sedan dess har en av de största arbetsmarknadsfrågorna i EU handlat om vilka villkor utstationerade arbetare ska ha. I Lavalfallet 2007 slog EU-domstolen fast att fackliga krav på likabehandling av arbetstagare var ett hinder för den fria rörligheten och stred mot EU:s utstationeringsdirektiv. Vi anser att domen var ett angrepp på den svenska kollektivavtalsmodellen, konflikträtten och den fria förhandlingsrätten.

Under den förra mandatperioden ändrade därför regeringen utstationeringslagen för att stärka kollektivavtalets ställning så att den svenska arbetsmarknadsmodellen ska fungera bättre när det gäller skydd för utstationerade arbetstagare. Lex Laval har rivits upp, och från och med juni 2017 kan svenska fackförbund alltid kräva ett svenskt kollektivavtal, ytterst med stöd av stridsåtgärder.

Tyvärr kan man väl i dagens debatt se att högerpartierna vill återinföra lex Laval. Man för en ogrundad argumentation om att den nuvarande lagen hämmar den fria rörligheten och gör det mindre attraktivt för utländska företag att komma till Sverige.

Utvecklingen pekar dock i motsatt riktning. Av Arbetsmiljöverkets statistik för 2018 kan vi utläsa att ökningen av utstationerad arbetskraft det året var den största sedan Arbetsmiljöverkets nationella utstationeringsregister infördes för sex år sedan.

Under 2018 fanns det i genomsnitt drygt 16 200 utstationerade arbetstagare per månad i Sverige, och vi ser att bygg- och anläggningsverksamheten är den klart vanligaste branschen för utstationerad arbetskraft i Sverige. Under 2019 var motsvarande siffra 19 000 utländska arbetstagare som jobbade i Sverige under en kortare eller längre tid.

Statistiken visar att de trygga och rättvisa villkor som är utgångspunkten på den svenska arbetsmarknaden inte hämmar viljan att komma till Sverige för att arbeta. Även om Arbetsmiljöverkets utstationeringsregister inte ger hela bilden menar vi att utvecklingen på arbetsmarknaden, åtminstone fram till coronakrisen, tyder på att de villkor som erbjuds på den svenska arbetsmarknaden tilltalar utstationerande arbetsgivare och de arbetstagare som kommer hit för att arbeta.

Fru talman! Efter år av förhandlingar kunde Europaparlamentet 2018 revidera utstationeringsdirektivet som nu ger utstationerade arbetstagare i EU rätt till lönevillkor som motsvarar den lön som gäller i det land där de arbetar. Den svenska regeringen var starkt pådrivande i att få till en ändring av utstationeringsdirektivet så att det ska vara möjligt att kräva lika lön för utländska och svenska arbetstagare som gör samma jobb. Förändringen på området kan bidra till att konkurrensen inriktas på vem som gör jobbet bäst i stället för att man konkurrerar med dåliga villkor.

Fru talman! Jag är glad över att riksdagen ska fatta beslut om att ändra utstationeringslagen i linje med att principen om lika lön för lika arbete ska gälla för alla som arbetar i Sverige i enlighet med utstationerings-

direktivet och med respekt för vår arbetsmarknadsmodell, där parterna bestämmer över lönebildningen.

Fru talman! I lagförslaget föreslås skärpningar av bestämmelser om anmälningsskyldighet från första dagen vid utstationering. Det är viktigt att vi har koll på vilka som arbetar på svensk arbetsmarknad. Med lagförslaget täpps den lucka till som funnits i utstationeringsregistret och som gjort att arbetsgivare inte direkt behövt rapportera till Arbetsmiljöverket vilka som jobbar på arbetsplatsen. Tidigare har man inte behövt rapportera in utstationeringar som varit kortare än fem dagar. Det finns anledning att anta att denna lucka gett upphov till ett betydande mörkertal när det gäller utstationeringar som inte anmäls och har gjort det svårt för våra myndigheter att ha koll på vilka som arbetar i Sverige.

Det här är en viktig förändring när det gäller att säkerställa att alla som arbetar i Sverige har villkor, lön och en arbetsmiljö i linje med svenska kollektivavtal.

Fru talman! Lön och anställningsvillkor enligt svenska kollektivavtal ska gälla för alla som jobbar i Sverige. Det ska inte spela någon roll varifrån arbetstagaren kommer eller var arbetsgivaren är registrerad. Oseriösa företag och företagare som inte betalar avtalsenliga löner eller som på andra sätt diskriminerar löntagare som arbetar i Sverige ska inte ha fördelar av att utöva illojal konkurrens.

Med ett stärkt skydd vid utstationering tar vi ytterligare steg mot att förhindra lönedumpning och stärker möjligheten att uppnå likabehandling och sjysta villkor för alla arbetare, oavsett om det är en betongarbetare från Göteborg eller en snickare från Warszawa.

Fru talman! Jag vill med detta tacka för debatten och önska fru talman och presidiet en trevlig sommar!

Anf. 145 MATS GREEN (M) replik:

Fru talman! Till att börja med vill jag instämma i vartenda ord som min liberala kollega Gulan Avci anförde i sakfrågan tidigare och naturligtvis även det som Désirée Pethrus från Kristdemokraterna och Martin Ådahl från Centerpartiet framförde.

Jag har två frågor till ledamoten Serkan Köse mot bakgrund av de bröstoner som vi har hört här. Förutsättningen för att den rödgröna regeringen ska få igenom den här propositionen är att man tar aktivt stöd av Sverigedemokraterna. Min första fråga är: Hur känns det?

Min andra fråga är: Om andra partier, exempelvis Moderaterna, hade gjort så här i kammaren, hade inte Socialdemokraterna då stått och skrikit från hustaken om detta?

Dessa två frågor skulle jag vilja ha svar på.

Anf. 146 SERKAN KÖSE (S) replik:

Fru talman! Det är lite anmärkningsvärt att en företrädare för Moderaterna ställer en sådan fråga till mig som socialdemokrat. Det var ju Mats Greens partiledare som träffade Förintelsens offer och lovade att aldrig samarbeta med Sverigedemokraterna och som sedan gick ut och sa att man kan tänka sig att samarbeta med Sverigedemokraterna.

Vi samarbetar inte med Sverigedemokraterna, och vi har inte sagt att vi ska samarbeta med Sverigedemokraterna. I den här kammaren står det varje parti fritt att rösta som det vill. Låt mig också påminna Mats Green

om att han fick igenom sin budget för 2019 med stöd av Sverigedemokraterna.

Det är ett tydligt svar på den första och den andra frågan: Vi samarbetar inte med Sverigedemokraterna, och vi ber inte Sverigedemokraterna att rösta på våra förslag. De får rösta precis som de vill. Det är Mats Green och Mats Greens partiledare som har lovat att inte samarbeta med Sverigedemokraterna – ett löfte som ni har svikit.

Anf. 147 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag vill påminna om att debatten handlar om mer likabehandling och ett stärkt skydd vid utstationering.

Anf. 148 MATS GREEN (M) replik:

Fru talman! Serkan Köse svarar fortfarande inte på mina frågor. Jag konstaterar återigen att Socialdemokraterna och Miljöpartiet tar spjörn tillsammans med Sverigedemokraterna för att driva igenom den här lagstiftningen. Hade någon annan gjort så hade Socialdemokraterna stått och skrikit från hustaken. Jag kan tycka att det är hyckleri och ganska anmärkningsvärt.

Serkan Köse står här och pratar om lönedumpning mot bakgrund av den fria rörligheten. Om man ska försvara EU så kan man väl konstatera att EU har varit väldigt tydligt emot lönedumpning. Det fanns liksom inget sådant innan heller, så det var ju inte sant. Jag skulle vilja att Serkan Köse utvecklade det.

Det här förslaget handlar tyvärr inte främst om omsorg om arbetstagare och svenska konsumenter, om sjyst konkurrens eller den svenska arbetsmarknadsmodellen. Det här handlar framför allt om att utöka fackliga organisationers möjlighet att på felaktiga och oproportionerliga grunder vidta stridsåtgärder. Det handlar inte om sjysta villkor för arbetstagare, utan det handlar mer om huruvida det ska finnas ett kollektivavtal eller inte. Stå inte här och påstå att det handlar om något annat! Det är anmärkningsvärt och beklagligt, fru talman.

Jag vill passa på att önska fru talmannen och mina kollegor i debatten och i kammaren en riktigt god och trevlig sommar under de förutsättningar som råder.

Anf. 149 SERKAN KÖSE (S) replik:

Fru talman! Propositionen handlar om mer likabehandling och ett stärkt skydd vid utstationering.

Mats Greens parti införde lex Laval, där möjligheterna att garantera likvärdiga villkor för utländsk arbetskraft på tillfälligt arbete i Sverige inskränktes, och därför undrar jag varför Mats Green och Moderaterna inte vill att de svenska arbetstagarorganisationerna ska bevaka att de utstationerande arbetsgivarna som finns i Sverige följer villkoren i svenska kollektivavtal.

Till skillnad från Mats Green står jag upp för svenska löntagare. Det var vi som rev lex Laval, och vi vill att svenska löner ska gälla i Sverige. Arbetsgivarna ska inte utnyttja utländsk arbetskraft för att därigenom pressa ned de svenska lönerna.

Mats Green har ingen möjlighet att svara på frågan, men han kan göra det vid något annat tillfälle. Därför vill jag skicka med en fråga till Mats Green. Varför står inte Mats Green och Moderaterna upp för svenska löntagare och att svenska löner ska gälla i Sverige?

Jag önskar också Mats Green en trevlig sommar.

Anf. 150 DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik:

Fru talman! Jag är intresserad av EU-arbetet, och det här är en EU-fråga. Jag har här anklagat EU för att ingripa för mycket i arbetsmarknads-politiska frågor och den sociala pelaren.

Vi är överens i fråga om minimilöner. Vi vill inte att EU ska reglera dessa frågor eftersom vi vill värna vår kollektivavtalsmodell. Jag reagerar när Serkan Köse säger att EU tidigare har dumpat löner i Sverige. Serkan Köse säger vidare att det nu ska bli svenska löner.

Men det är faktiskt inte riktigt rätt. Det EU-domstolen kom fram till i lex Laval var att man hade följt kollektivavtalsvillkor som angav den lägsta nivån. Det lägsta kollektivavtalsvillkoret är en svensk lön. Där kan vi ändå inte säga något annat.

Fackliga organisationer skulle då anmäla till Arbetsmiljöverket kollektivavtalsvillkor med den lägsta nivån, men Byggnads har varit motstridigt här och inte gjort det. Det tillsattes till och med en utredning för att kunna föreslå sanktioner gentemot de fackliga organisationer som inte gjorde en anmälan.

Det finns flera hundra kollektivavtal. Det är inte rimligt att dessa utstationerande företag i andra länder ska kunna följa alla kollektivavtal. Därför blev det fråga om att hitta ett kollektivavtal som de inte fick gå under. Man fick alltså inte lönedumpa.

Det är därför jag reagerar när Serkan Köse säger att man tidigare fick lönedumpa. Är det rimligt att säga så?

Anf. 151 SERKAN KÖSE (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Désirée Pethrus för att hon lyfter upp frågan.

Jag menar att utvecklingen bidrog till lönedumpning på svensk arbetsmarknad. Åker man ut till en byggarbetsplats i Sverige kan man tydligt se hur det ser ut. Människor bor i baracker, har taskiga villkor, löner och arbetsmiljö. Företag utnyttjar dessa människors svaghet. Det var det jag påpekade i mitt anförande. Och det leder till osund konkurrens.

Seriösa företagare som vill göra rätt för sig, som har kollektivavtal och sjysta villkor för sina arbetstagare, konkurreras ut av dessa företag. Även om man säger att det inte finns skurkaktiga företag så finns många företag som passar på att utnyttja människors svaghet.

Många av dem som kommer till Sverige vill jobba och kämpa för att få ihop till sitt levebröd. Jag håller med när Désirée Pethrus menar att EU inte har befogenhet att fastställa lönenivåer i medlemsstaterna. Vi instämmer, och vi tycker att det är viktigt att den frågan är upp till varje medlemsland och varje modell.

Vi ska fortsätta att driva på den svenska arbetsmarknadsmodellen nationellt och inom ramen för EU-samarbetet.

Låt mig först lyfta upp ett antal saker som ändå handlar om den sociala pelaren, som Désirée Pethrus nämnde. Den europeiska sociala pelaren är ett viktigt politiskt steg som handlar om att ekonomisk politik och sociala

hänsyn måste gå hand i hand. Pelaren är inte juridiskt bindande utan är en avsiktsförklaring som sätter upp mål inom 20 olika politikområden. Det handlar till exempel om att kvinnor och män ska behandlas lika, att alla ska ha rätt till god utbildning och att alla får hälso- och sjukvård i rätt tid av god kvalitet, arbetslöshetsunderstöd och så vidare.

Pelaren slår också fast att lönebildningen ...

Anf. 152 DÉsirÉE PETHRUS (KD) replik:

Fru talman! Jag var ute efter frågan om att dumpa löner. Det argumentet har använts mycket i debatten. Och det stämmer inte. Det var ju fråga om de lägsta kollektivavtalsvillkoren. Det är alltså fråga om en svensk lön framförhandlad mellan parterna. Det var den man inte fick gå under, och det var tillåtet att vidta stridsåtgärder om man gick under.

I frågan om lex Laval ville man ha Stockholmslöner. Det kan diskuteras. Ska alla utstationerande arbetsgivare kunna alla avtal i hela Sverige? Det finns flera hundra avtal på arbetsmarknaden. Vad är rimligt när företagare ska utstationera?

Den sociala pelaren handlar om många fina ord. Men vi varnade statsministern för – framför allt när det gäller minimilöner där vi är överens – att EU sa att i dessa frågor kommer det att bli direktiv och lagstiftning. När jag framförde detta i debatten sa statsministern att den sociala pelaren innebär fina planer som vi alla ska jobba efter. Men nu har det visat sig att den ena lagstiftningen efter den andra läggs fram, till exempel kvotering i föräldraförsäkringen. Det handlar om frågor som vi själva vill styra över.

Känner inte Serkan Köse någon oro för att EU tar över mer och mer av arbetsmarknadspolitikerna? Delar Serkan Köse min oro på det området?

Anf. 153 SERKAN KÖSE (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Désirée Pethrus för frågan.

Jag vill säga några ord om pelaren, och sedan tänker jag svara på Désirée Pethrus frågor.

Det framgår i skrivningarna om den sociala pelaren att lönebildning förblir medlemsländernas angelägenheter och att arbetsmarknadens parter rätt till kollektivavtal ska respekteras. Det står tydligt i skrivningarna.

Som jag nämnde tidigare anser vi att EU inte ska ha befogenhet att fastställa lönenivåer i medlemsstaterna. Ett direktiv om minimilöner anser vi skulle innebära ett allvarligt hot mot den svenska kollektivavtalsmodellen. Vi kommer att verka för att den svenska arbetsmarknadsmodellen värnas inom EU-samarbetet. Den fajten kommer vi att ta.

Anf. 154 MAGNUS PERSSON (SD):

Fru talman! Jag vill först tacka de övriga partierna för att ni har visat att Sverigedemokraterna är ett mittenparti i Sveriges riksdag. Förra veckan fick vi skäll från vänster, och i dag får vi skäll från höger. Det bekräftar den tesen.

Fru talman! Sverigedemokraternas utgångspunkt är alltid att sociala frågor, till exempel arbetsrättsliga regler, inte ska hanteras på EU-nivå utan även i fortsättningen vara nationella frågor. Det är viktigt att belysa i detta ärende.

För Sverigedemokraterna är det självklart att samma arbetsvillkor ska gälla för alla arbetstagare som jobbar i Sverige. Vi har varit väldigt kon-

sekventa i vår politik för att stärka skyddet för arbetstagarna och upprätthålla den svenska modellen. För oss är det därför välkommet, fru talman, att regeringen tagit ett steg i den riktningen. Därför har vi valt att inte lägga fram ett eget förslag här i dag. Men som det framgår av vårt särskilda yttrande vill vi att man gör mer från regeringens håll. Vi kommer inte att släppa frågan, då grunden är att vi vill se en förändrad arbetskraftsinvandringspolitik som är behovsprövad och nationellt styrd och inte som i dag en ren konkurrensfaktor på den svenska arbetsmarknaden.

Fru talman! Det som blir lite märkligt i debatten är att regeringen till stor del lovordar införandet av den sociala pelaren men har en annan åsikt i denna fråga, som till stor del berörs av pelaren. På andra sidan har vi flera partier som varit väldigt skeptiska mot den sociala pelaren och betonat vikten av nationell kompetens men som här i stället lovordar fri rörlighet över Europas gränser – det fundament som hela den sociala pelaren bygger på.

För Sverigedemokraterna är det självklart att svensk arbetsmarknadspolitik ska grunda sig på nationella regler och inte anpassas efter andra länder. Det handlar även om förlorade skatteintäkter, snedvriden konkurrens med mera, saker som på sikt kommer att påverka den svenska välfärden.

Här vore det önskvärt att fler partier blev tydliga i sina ståndpunkter. Vill man ha ökad makt till EU eller ökat nationellt självbestämmande?

Då Sverigedemokraterna anser att detta förslag från regeringen är ett litet steg på vägen mot en sverigedemokratisk arbetsmarknadspolitik ställer vi oss bakom propositionen.

Jag hade tänkt sluta där, fru talman. Men det gör jag inte, för jag har lyssnat på debatten här. Det stör mig inte, men jag blir lite konfunderad över hur långt från verkligheten många partier är.

Man lyfter fram byggsektorn som ett tydligt exempel på hur viktigt det är med utstationerad arbetskraft. Ja, det är bra med utstationerad arbetskraft i byggsektorn när vi inte har tillräckligt med byggnadsarbetare. Men före pandemin började byggsektorn mattas av. Det började läggas varsel, och de som varslas först är svenska byggnadsarbetare. De ersätts med utstationerad arbetskraft – en ren konkurrensfaktor. Det här vet jag, för jag upphandlade ganska många jobb under den förra lågkonjunkturen. Jag tappade många entreprenader, delvis för att billig utstationerad arbetskraft konkurrerade ut svensk arbetskraft.

Man diskuterar löner, och vi hörde – jag tror att det var från Kristdemokraterna – att det har förhandlats fram ett avtal om svensk minimilön. Ja, det stämmer. Enligt Byggnads handlar det om 137 kronor i timmen som det räcker att man betalar ut till utstationerad arbetskraft. Snittlönen i Sverige för en svensk byggnadsarbetare är 203 kronor i timmen. Det är en skillnad på 66 kronor. Där har vi en enorm konkurrensfaktor, framför allt när det blir mindre att göra och färre jobb.

Jag tycker att det här är ett bra förslag, och jag välkomnar det. Det ska vara konkurrens på lika villkor, och man ska inte använda låg lön som en ren konkurrensfaktor. Men det gäller att se problemen från båda sidor, både från löntagarnas sida och från företagens sida.

Nu har Centerpartiet lämnat lokalen – tyvärr, för jag hade ett par frågor till Martin Ådahl. Därifrån ser man ganska tydligt en form av förakt mot löntagarsidan, och det tycker jag är lite tråkigt. Politik måste bygga på syn-

punkter från bägge håll. Framför allt kan den inte bara bygga på ett nyhetsbrev från Svenskt Näringsliv.

Jag yrkar bifall till förslaget.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 16 juni.)

§ 13 Bordläggning och beslut om förkortad motionstid

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Proposition
2019/20:183 Förlängd giltighetstid för undersökningstillstånd

Kammaren biföll regeringens förslag att motionstiden för ovanstående proposition skulle förkortas till fyra dagar.

§ 14 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 10 juni

2019/20:420 Skolor och förskolor med kopplingar till extremister

av *Richard Jomshof* (SD)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2019/20:421 Åtgärder för hållbara offentliga finanser

av *Niklas Wykman* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:422 Utvecklingen i Hongkong

av *Hans Wallmark* (M)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:423 Coronakrisens effekter på yrkesfisket

av *Johan Hultberg* (M)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2019/20:424 Sveriges resultat i PISA-undersökningen 2018

av *Robert Stenkvist* (SD)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2019/20:425 Rättigheter vid handel

av *Lorena Delgado Varas* (V)
till statsrådet Anna Hallberg (S)

2019/20:426 Regionala flygplatser

av *Ann-Sofie Alm* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2019/20:427 Sveriges lantbruksstrategi

av *Ann-Sofie Alm* (M)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2019/20:428 Tjänstemannastatus för all blåljuspersonal

av *Ann-Sofie Alm* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 10 juni

2019/20:1532 SVA och forskning

av *Betty Malmberg* (M)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2019/20:1533 Småskalig slakt

av *Lars Mejern Larsson* (S)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2019/20:1534 Riskerna med en elmarknadshubb

av *Camilla Brodin* (KD)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2019/20:1535 Barn som behöver medicin till sällsynta sjukdomar

av *Robert Hannah* (L)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:1536 Arbetsmiljöverkets raderade mejl

av *Betty Malmberg* (M)

till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2019/20:1537 Sänkning av maxhastighet på E14

av *Jörgen Berglund* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2019/20:1538 Investeringsstöd inom jordbruket

av *Lars Mejern Larsson* (S)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2019/20:1539 Utredningen En moderniserad arbetsrätt

av *Désirée Pethrus* (KD)

till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2019/20:1540 Regelverket om farligt gods

av *Thomas Morell* (SD)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2019/20:1541 Omvärldens negativa bild av Sverige

av *Björn Söder* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:1542 Israels planerade annektering av områden på Västbanken

av *Yasmine Posio* (V)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:1543 En effektiv och resultatinriktad biståndspolitik

av *Magdalena Schröder* (M)

till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2019/20:1544 Separata badtider för olika kön

av *Sara Gille* (SD)

till statsrådet Åsa Lindhagen (MP)

2019/20:1545 Åtgärder mot rasism mot svenskar

av *Björn Söder* (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:1546 Utlandsmyndigheternas hållning i förhållande till kvinnoförtryck

av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:1547 Turkisk militär på svensk mark

av *Amineh Kakabaveh* (-)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2019/20:1548 Vindkraftverkens rotorblad

av *Betty Malmberg* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2019/20:1549 Vindkraft och LCA-analyser

av *Betty Malmberg* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2019/20:1550 Lantmäteriets handläggningstider

av *Lars Beckman* (M)
till statsrådet Per Bolund (MP)

2019/20:1551 Svenskars semester utomlands i sommar

av *Lars Hjälmered* (M)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:1552 En nationell flygstyrelse

av *Ann-Sofie Alm* (M)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2019/20:1553 Ett stabilt och starkt svenskt försvar

av *Ann-Sofie Alm* (M)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2019/20:1554 Erkännandet av Palestina som stat

av *Sara Gille* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:1555 Nöjesparkernas överlevnad

av *Maria Stockhaus* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2019/20:1556 Brottslighet mot småföretagare i våra storstäder

av *David Josefsson* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

§ 16 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 10 juni

2019/20:1437 Åtgärder mot extremism och terror

av *Alexandra Anstrell* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2019/20:1502 Folkhälsomyndighetens transparens

av *Markus Wiechel* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:1501 Regelverket för korttidspermitteringar

av *Sofia Damm* (KD)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2019/20:1462 Den dansk-svenska gränsen

av *Louise Meijer* (M)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:1454 Apoteket AB och Apoteket Svanen i Lund

av *Mats Persson* (L)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2019/20:1486 Tjänstemannaansvar

av *Markus Wiechel* (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

**2019/20:1487 Tilläggsdirektiv till utredningen om arbetskraftsin-
vandring**

av *Maria Malmer Stenergard* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:1450 Korrekt myndighetsinformation

av *Markus Wiechel* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:1440 Strömmingsfisket i Östersjön

av *Betty Malmberg* (M)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

**2019/20:1491 Felaktig information om överdödligheten på äldreboen-
den**

av *Björn Söder* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:1499 Akut luftfartsråd

av *Åsa Coenraads* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2019/20:1447 Säkra och funktionella digitala sambandsvägar

av *Jörgen Berglund* (M)
till statsrådet Lena Micko (S)

2019/20:1474 Utvidgad kemikalieskatt

av *Tobias Andersson* (SD)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

**2019/20:1489 Olika effekter av sänkta arbetsgivaravgifter beroende
på företagens organisation**

av *Lars Hjalmered* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:1490 Tidsbegränsad nedsättning av socialavgifterna

av *Lars Hjalmered* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:1441 Läget för demokratin i Ungern

av *Tina Acketoft* (L)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:1492 Marknadsföring av tobak på internet

av *Angelica Lundberg* (SD)
till statsrådet Lena Micko (S)

2019/20:1466 Förvarsplatser i Viskan

av *Jörgen Berglund* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:1461 Inreseförbud för lärare

av *Maria Malmer Stenergard* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2019/20:1456 Åtgärder vid avloppsutsläpp i Öresund
av *Staffan Eklöf* (SD)
till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2019/20:1452 Sverige på EU:s risklista över flygplatser
av *Anders Åkesson* (C)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2019/20:1497 Sverige på svarta listan
av *Åsa Coenraads* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2019/20:1465 Vård av äldre som har covid-19
av *Lars Beckman* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:1478 Covid-19 och förhållandena för politiska fångar i Turkiets fängelser
av *Amineh Kakabaveh* (-)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:1479 Markering mot kvinnoförtrycket i Iran
av *Sara Gille* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:1444 Skogsutredningen
av *John Widegren* (M)
till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2019/20:1470 Kompensation till yrkesfisket till följd av coronapandemin
av *Betty Malmberg* (M)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2019/20:1488 Kostnader och tidsåtgång för ansökan om omställningsstöd
av *Lars Hjälmered* (M)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2019/20:1498 Aktivister som hotar jakten
av *Åsa Coenraads* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:1475 Ytterligare åtgärder mot tvångsäktenskap
av *Sara Gille* (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:1485 Användningen av svenska biståndsmedel till Palestina
av *Björn Söder* (SD)
till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2019/20:1448 Nordisk samordning under coronakrisen
av *Aron Emilsson* (SD)
till statsrådet Anna Hallberg (S)

2019/20:1457 Läns museerna under coronakrisen
av *Aron Emilsson* (SD)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2019/20:1468 Länsstyrelsernas roll för turistnäringen
av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)
till statsrådet Lena Micko (S)

2019/20:1463 En säker och förutsägbar elförsörjning
av *Alexandra Anstrell* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2019/20:1494 WHO:s agerande under coronakrisen
av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:1449 Bilden av Sverige utomlands
av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:1495 Nyckelbiotopsinventering i Norrtälje
av *Kjell-Arne Ottosson* (KD)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2019/20:1453 Möjligheten att genomföra motionslopp under 2020 och våren 2021
av *David Josefsson* (M)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2019/20:1458 Psykisk ohälsa i spåren av corona
av *Magdalena Schröder* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:1483 Säkerställande av sänkta hyreskostnader för landets företag
av *Lars Hjälmered* (M)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2019/20:1442 Effekter av ett ofullständigt försvarsbeslut
av *Pål Jonson* (M)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2019/20:1443 Möjligheterna att fatta ett totalförsvarsbeslut
av *Alexandra Anstrell* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2019/20:1446 Handel med Brasilien
av *Elin Segerlind* (V)
till statsrådet Anna Hallberg (S)

2019/20:1481 Förenklad process för omställningsstödet
av *Lars Hjälmered* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:1451 Medicensur genom GDPR
av *Jessika Roswall* (M)
till statsrådet Hans Dahlgren (S)

2019/20:1438 Åtgärder mot svartfiske
av *Elin Segerlind* (V)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2019/20:1455 Ansvar för prioritetsgrupp 4 vid testning för covid-19
av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:1469 Testning för covid-19
av *Betty Malmberg* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:1464 Ett samlat totalförsvarsdepartement
av *Alexandra Anstrell* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2019/20:1471 En strategi för äldreården
av *Betty Malmberg* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:1473 Förkomna pass

av *Fredrik Lindahl* (SD)
till statsrådet *Mikael Damberg* (S)

2019/20:1482 Omställningsstöd till nya och växande företag

av *Lars Hjälmered* (M)
till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

2019/20:1484 Risk att omställningsstödet utelämnar hyressänkning för företag

av *Lars Hjälmered* (M)
till näringsminister *Ibrahim Baylan* (S)

2019/20:1493 Extra medel vid slakterikontroll

av *Staffan Eklöf* (SD)
till statsrådet *Jennie Nilsson* (S)

2019/20:1428 Omtag för resebranschen

av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)
till statsminister *Stefan Löfven* (S)

2019/20:1429 Konsekvenserna av covid-19 för resebranschen

av *Magdalena Schröder* (M)
till näringsminister *Ibrahim Baylan* (S)

2019/20:1460 Konkurer inom turistbussnäringen

av *Hans Rothenberg* (M)
till näringsminister *Ibrahim Baylan* (S)

2019/20:1459 Samråd vid nya kraftledning

av *Mikael Larsson* (C)
till statsrådet *Anders Ygeman* (S)

§ 17 Kammaren åtskildes kl. 18.54.

Sammanträdet leddes

av förste vice talmannen från dess början till och med § 4 anf. 11 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 13.55,
av förste vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.56,
av andre vice talmannen därefter till och med § 12 anf. 137 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANNALENA HANELL

/Olof Pilo

§ 1 Anmälan om ny riksdagsledamot	1
§ 2 Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott	2
§ 4 Svenskt deltagande i militär insats för stärkt säkerhet i Mali	2
Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande	
2019/20:UFöU4	2
Anf. 1 HANNA GUNNARSSON (V)	2
Anf. 2 KENNETH G FORSLUND (S)	4
Anf. 3 HANNA GUNNARSSON (V) replik	6
Anf. 4 KENNETH G FORSLUND (S) replik	6
Anf. 5 HANNA GUNNARSSON (V) replik	6
Anf. 6 KENNETH G FORSLUND (S) replik	7
Anf. 7 HANS WALLMARK (M)	7
Anf. 8 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD)	9
Anf. 9 KERSTIN LUNDGREN (C)	10
Anf. 10 LARS ADAKTUSSON (KD)	12
Anf. 11 JOAR FORSSELL (L)	13
Anf. 12 JANINE ALM ERICSON (MP)	15
Anf. 13 HANS WALLMARK (M) replik	16
Anf. 14 JANINE ALM ERICSON (MP) replik	17
Anf. 15 HANS WALLMARK (M) replik	17
Anf. 16 JANINE ALM ERICSON (MP) replik	18
Anf. 17 HANNA GUNNARSSON (V) replik	18
Anf. 18 JANINE ALM ERICSON (MP) replik	19
Anf. 19 HANNA GUNNARSSON (V) replik	19
Anf. 20 JANINE ALM ERICSON (MP) replik	19
Anf. 21 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	20
Anf. 22 HANS WALLMARK (M) replik	22
Anf. 23 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik	22
Anf. 24 HANS WALLMARK (M) replik	23
Anf. 25 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik	23
Anf. 26 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik	23
Anf. 27 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik	24
Anf. 28 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik	24
Anf. 29 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik	24
Anf. 30 HANNA GUNNARSSON (V) replik	25
Anf. 31 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik	25
Anf. 32 HANNA GUNNARSSON (V) replik	26
Anf. 33 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik	26
(Beslut fattades under § 8.)	26
§ 5 Verksamheten i Europeiska unionen under 2019	27
Utrikesutskottets betänkande 2019/20:UU10	27
Anf. 34 PYRY NIEMI (S)	27
Anf. 35 HANS ROTHENBERG (M)	29
Anf. 36 MARKUS WIECHEL (SD)	31
Anf. 37 KERSTIN LUNDGREN (C)	33

Anf. 38 HÅKAN SVENNELING (V)	35
Anf. 39 LARS ADAKTUSSON (KD)	38
Anf. 40 HÅKAN SVENNELING (V) replik	39
Anf. 41 FREDRIK MALM (L)	39
(Beslut fattades under § 8.)	41
Ajournering	41
Återupptaget sammanträde	41
§ 6 Frågestund	41
Anf. 42 FÖRSTE VICE TALMANNEN	41
<i>Återställande av a-kassan</i>	42
Anf. 43 JOSEFIN MALMQVIST (M)	42
Anf. 44 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	42
Anf. 45 JOSEFIN MALMQVIST (M)	42
Anf. 46 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	42
<i>Demonstrationer och smittskyddsrestriktioner</i>	43
Anf. 47 KATJA NYBERG (SD)	43
Anf. 48 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	43
Anf. 49 KATJA NYBERG (SD)	43
Anf. 50 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	43
<i>Förlängda miljötillstånd för vindkraftsutbyggnad</i>	44
Anf. 51 LINDA MODIG (C)	44
Anf. 52 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	44
Anf. 53 LINDA MODIG (C)	44
Anf. 54 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	44
<i>Klimatkrav i återhämtningspolitiken</i>	45
Anf. 55 JENS HOLM (V)	45
Anf. 56 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	45
Anf. 57 JENS HOLM (V)	45
Anf. 58 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	46
<i>Statlig kompensation till besöksnäringen</i>	46
Anf. 59 CAMILLA BRODIN (KD)	46
Anf. 60 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	46
Anf. 61 CAMILLA BRODIN (KD)	46
Anf. 62 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	47
<i>Säkrad elproduktion</i>	47
Anf. 63 ARMAN TEIMOURI (L)	47
Anf. 64 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	47
Anf. 65 ARMAN TEIMOURI (L)	47
Anf. 66 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	48
<i>Framtiden för de statliga servicekontoren</i>	48
Anf. 67 FREDRIK STENBERG (S)	48
Anf. 68 Statsrådet LENA MICKO (S)	48
Anf. 69 FREDRIK STENBERG (S)	49
Anf. 70 Statsrådet LENA MICKO (S)	49
<i>Ett samhällsuppdrag för Sveaskog</i>	49
Anf. 71 REBECKA LE MOINE (MP)	49
Anf. 72 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	49
Anf. 73 REBECKA LE MOINE (MP)	50
Anf. 74 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	50
<i>Satsning på skånska vägar</i>	50

Anf. 75 BORIANA ÅBERG (M).....	50
Anf. 76 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	50
Anf. 77 BORIANA ÅBERG (M).....	51
Anf. 78 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	51
<i>Regeringens förtroende för Arbetsmiljöverkets generaldirektör</i>	51
Anf. 79 MAGNUS PERSSON (SD)	51
Anf. 80 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	51
Anf. 81 MAGNUS PERSSON (SD)	52
Anf. 82 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	52
<i>Stärkande av den ekonomiska jämställdheten</i>	52
Anf. 83 ALIREZA AKHONDI (C).....	52
Anf. 84 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	52
Anf. 85 ALIREZA AKHONDI (C).....	53
Anf. 86 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	53
<i>Kinas agerande mot Sverige</i>	53
Anf. 87 MAGNUS JACOBSSON (KD)	53
Anf. 88 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	53
Anf. 89 MAGNUS JACOBSSON (KD)	54
Anf. 90 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	54
<i>Sektorsövergripande åtgärder för grön omställning</i>	54
Anf. 91 MARLENE BURWICK (S).....	54
Anf. 92 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	54
Anf. 93 MARLENE BURWICK (S).....	55
Anf. 94 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	55
<i>Statliga bolags vilja att tillämpa hyresreducering</i>	55
Anf. 95 MARIA STOCKHAUS (M).....	55
Anf. 96 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	55
<i>De svenska PISA-resultatens trovärdighet</i>	56
Anf. 97 ROBERT STENKVIST (SD).....	56
Anf. 98 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	56
<i>Öppnande av gränser i Norden</i>	56
Anf. 99 MAGNUS EK (C).....	56
Anf. 100 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	57
<i>Främjande av små och innovativa företag</i>	57
Anf. 101 MATHIAS TEGNÉR (S).....	57
Anf. 102 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	57
<i>Coronatester och brist på provutrustning</i>	58
Anf. 103 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD).....	58
Anf. 104 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	58
<i>Nordiska länders stängda gränser mot Sverige</i>	58
Anf. 105 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD).....	58
Anf. 106 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	59
§ 7 Strategisk exportkontroll 2019 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden	59
Utrikesutskottets betänkande 2019/20:UU11	59
Anf. 107 HÅKAN SVENNELING (V).....	59
Anf. 108 KENNETH G FORSLUND (S)	62
Anf. 109 HÅKAN SVENNELING (V) replik.....	64
Anf. 110 KENNETH G FORSLUND (S) replik	64

Anf. 111 HÅKAN SVENNELING (V) replik	65
Anf. 112 KENNETH G FORSLUND (S) replik.....	65
Anf. 113 HANS ROTHENBERG (M).....	66
Anf. 114 KERSTIN LUNDGREN (C).....	67
Anf. 115 LARS ADAKTUSSON (KD).....	68
Anf. 116 FREDRIK MALM (L).....	69
Anf. 117 HÅKAN SVENNELING (V) replik	70
Anf. 118 FREDRIK MALM (L) replik.....	70
Anf. 119 HÅKAN SVENNELING (V) replik	71
Anf. 120 FREDRIK MALM (L) replik.....	71
Anf. 121 MARIA GARDFJELL (MP).....	71
(forts. § 9).....	72
Ajournering.....	72
Återupptaget sammanträde.....	72
§ 8 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	73
UFöU4 Svenskt deltagande i militär insats för stärkt säkerhet i Mali.....	73
UU10 Verksamheten i Europeiska unionen under 2019	73
§ 9 (forts. från § 7) Strategisk exportkontroll 2019 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden (forts. UU11).....	75
Anf. 122 HÅKAN SVENNELING (V) replik	75
Anf. 123 MARIA GARDFJELL (MP) replik	75
Anf. 124 HÅKAN SVENNELING (V) replik	76
Anf. 125 MARIA GARDFJELL (MP) replik	76
(Beslut skulle fattas den 16 juni.).....	77
§ 10 Kompletteringar till nya EU-regler om aktieägares rättigheter.....	77
Civilutskottets betänkande 2019/20:CU21.....	77
(Beslut skulle fattas den 16 juni.).....	77
§ 11 Kommissionens meddelande Den europeiska gröna given	77
Miljö- och jordbruksutskottets utlåtande 2019/20:MJU17.....	77
Anf. 126 JESSICA ROSENCRANTZ (M)	77
Anf. 127 MARTIN KINNUNEN (SD)	79
Anf. 128 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD).....	82
Anf. 129 ULRIKA HEIE (C)	84
Anf. 130 MARLENE BURWICK (S).....	87
Anf. 131 ELIN SEGERLIND (V).....	89
Anf. 132 NINA LUNDSTRÖM (L).....	91
Anf. 133 MARIA GARDFJELL (MP).....	93
Anf. 134 HELENA GELLERMAN (L).....	96
(Beslut skulle fattas den 16 juni.).....	97
§ 12 Mer likabehandling och ett stärkt skydd vid utstationering	97
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2019/20:AUI4	97
Anf. 135 MATS GREEN (M).....	97
Anf. 136 MARTIN ÅDAHL (C).....	99
Anf. 137 ALI ESBATI (V)	101
Anf. 138 DÉSIRÉE PETHRUS (KD).....	103

Anf. 139 GULAN AVCI (L).....	105
Anf. 140 ALI ESBATI (V) replik	107
Anf. 141 GULAN AVCI (L) replik.....	108
Anf. 142 ALI ESBATI (V) replik	108
Anf. 143 GULAN AVCI (L) replik.....	109
Anf. 144 SERKAN KÖSE (S).....	109
Anf. 145 MATS GREEN (M) replik	111
Anf. 146 SERKAN KÖSE (S) replik	111
Anf. 147 FÖRSTE VICE TALMANNEN.....	112
Anf. 148 MATS GREEN (M) replik	112
Anf. 149 SERKAN KÖSE (S) replik	112
Anf. 150 DÉsirÉE PETHRUS (KD) replik	113
Anf. 151 SERKAN KÖSE (S) replik	113
Anf. 152 DÉsirÉE PETHRUS (KD) replik	114
Anf. 153 SERKAN KÖSE (S) replik	114
Anf. 154 MAGNUS PERSSON (SD)	114
(Beslut skulle fattas den 16 juni.)	116
§ 13 Bordläggning och beslut om förkortad motionstid	116
§ 14 Anmälan om interpellationer.....	116
§ 15 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	117
§ 16 Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	118
§ 17 Kammaren åtskildes kl. 18.54.....	122